

ՏԱՆԱԿԻՐ

ԱՅԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՏԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاکیر
جريدة اسبوعية

م. ب. ٢١١١ بالقاهرة - ٢٤٤٠ - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيد بيان (بالايد)

TCHAHAKIR

HEBDOMADAIRE ARMENIEN

G.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013

Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Caire
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտոնատեր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԱԲԱՆ

Սեփականատեր խմբագիր — ՍԱՐԿԻՍ ԳԱԼԱՅԱՆ

Հիմնադրված 1948ին

Ցպագանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 521—ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 28 ՄԱՐՏ 1974

ՀԱՏԸ 26ՈՒՐԷ 3 ԵՂ. ԴԵԿ. ԿԱՄ 25 ԼԻՐ. ԴԵԿ.

عدد رقم ٥٢١ - الخميس ٢٨ مارس ١٩٧٤

ԱՎԱՆԱԴՐ ԲԱՆԱՍՏԵՂԵՆ ՈՒ ՄՏԱԾՈՂԸ

Վ. ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆ

Որեւէ գրականութեան պատմութեան մէջ, իւրաքանչիւր նշանակալից ժամանակաշրջան բնութագրուում է՝ այս կամ այն նշանաւոր արուեստագէտի կամ գեղարուեստական դպրոցի ժառանգութեամբ, որն առանձին խորութեամբ և ցայտուն ինքնատիպութեամբ արտացոլում է՝ դարաշրջանի պատմա-փիլիսոփայական և գեղարուեստական մտածողութեան առաջատար գծերը, նրա զարգացման միտումներն ու ուղղութիւնը, ազգային և համաշխարհային գեղարուեստական հոլովոյթի գլխաւոր իւրայատկութիւնը:

Հին ու միջնադարեան հայ գրականութեան մէջ, այդպիսի անթառամ և դարակազմիչ արժէք ունեն Մովսէս Սորենացու և Գրիգոր Նարեկացու երկերը, Մխիթար Գոշի և Վարդան Այգեկցու առակները, ազատախոհ Ֆրիկի հասարակական պոէզիան և, առհասարակ, քնարերգութիւնը:

Գաղութիւնը նման դեր է յատկացրել նաև հայկական Միջնադարի ականաւոր բանաստեղծ և մտածող՝ Ներսէս Շնորհաւու ստեղծագործութեանը: Նրա անունն հետ է կապուած հայ մշակոյթի և գրականութեան պատմութեան մէջ մի ամբողջ շրջան:

Ներսէս Շնորհաւին՝ ծնունդ է 1101 կամ 1102 թ. Կիլիկիայի Տլուք գաւառի Մովք դղեակում, Ապիրատ Գահլաւունու իշխանական ընտանիքում: Իր կրթութիւնը վանքում ստանալուց յետոյ, նա նուիրւում է հոգեւորական և գրական գործունէութեանը:

Ներսէս Շնորհաւու հասարակական, մշակութային և գրական գործունէութիւնը շատ բազմազան է բնորոշվում է եղել, նա նշանաւոր է որպէս յայտնի քաղաքական և հասարակական գործիչ, բանաստեղծ, հրապարակագիր, հոգեւոր, մանկավարժ և երգահան:

Հասարակական-քաղաքական իմաստով, Ժ-ԺԲ դարերի լուրջ տեղաշարժերն ու լայնորէն տարածուած հերետիկոսական շարժումները՝ բնկում առաջ բերին հասարակական կեանքում և գաղափարախօսութեան մէջ, սկիզբ դնելով հայկական Միջնադարին, որ իր ծեւաւորման մէջ պէտք է յաղթահարէր դարաշրջանի խրթնագոյն հակասութիւններին:

Գեղարուեստական նոր մշտածողութիւնն իր տեսական հիմնաւորումն է ստացել Յովհաննէս Իմաստասէրի լատինական ստեղծագործութեան մէջ, որ չորս տարի մեզ հասնում է (Շար. տես. էջ 3)

ուղղուած էր, մի կողմից, արւեստի դասական փիլիսոփայութեանն ու, միւս կողմից, ազգային գեղարուեստական փորձին:

ԺԲ դարում հայ գրականութիւնն ապրում էր զարգացման նոր շրջան, որ բնութագրում էր աշխարհիկ տարրի հետագայ խորացումը, իրականութեան նոր գեղարուեստական իմաստաւորման աւելի կայուն սկզբունքներով, անհատի հանդէպ ցուցաբերուած համալսի հետաքրքրութեամբ, թեմաթիր սահմանների ընդարձակմամբ, բովանդակութեան հարստացման միտումով, գրական հին ժանրերի ու տեսակների զարգացմամբ, նորերի ստեղծմամբ և քերթողութեան թարմ ձեւերի իւրացմամբ:

Գրականութեան զարգացման այս նոր ժամանակաշրջանի վառ ու բնորոշ արտայայտութիւնը հանդիսացաւ Ներսէս Շնորհաւու ստեղծագործութիւնը: Ազգային գեղարուեստական մտածողութեան աւանդութեան վրայ յենուելով, և ստեղծագործորէն իւրացնելով համաշխարհային գրականութեան փորձը, Շնորհաւին հասաւ գեղարուեստական նոր բարձունքների և շատ բանով կանխորոշեց հայ գրականութեան հետագայ զարգացումը:

Շնորհաւու գեղարուեստական ստեղծագործութեան մէջ գոյանում է գեղագիտական մի հետեւողական համակարգ, որ նախ և առաջ-ժամանակի ողով-յանգում է արուեստի մատչելիութեան գաղափարին: Նրա խորունկ համոզմամբ, գրականութեան բուն ծաղկումը կարելի եղաւ միայն բովանդակութեան ու ձևի մատչելիութեան, գրական երկի ոճի ու խօսքային ծակուղայի պարզութեան միջոցով: Շնորհաւու բանաստեղծական ստեղծագործութիւնն այս գեղագիտական սկզբունքի իմաստաւորումն է:

Շնորհաւու լաւագոյն երկերի գլխաւոր բովանդակութիւնը՝ ժողովրդի պատմական ապագան է, որ կանխորոշեց նրանց հայրենասիրական ոգին և քաղաքացիականութիւնը: Նա ժողովրդի կեանքի այժմէական և հրատապ խնդիրներին դիմեց նաև իր հասարակական գործունէութեան մէջ, որ զուգակցեց դարաշրջանի առաջադէմ մտածողութիւնը, խրապէս արտացոլող՝ իր գեղարուեստական ստեղծագործութեանը:

(Շար. տես. էջ 3)

ՆԱԽԱԳԱՅ ԱՆՈՒԱՐ ԷԼ ՍԱՏԱԹ

ԱՅՍՕՐ ԵՈՒԿՈՍԼԱԻԻԱ ԿԸ ՄԵԿՆԻ

Պրիոնի մէջ Նախագահ Թիթոյի հետ բանակցութեանց օրակարգին վրայ են՝ Միջին Արեւելի կացութիւնը, ոչ-դիրքաւորեալ երկիրներուն դերը եւ Եգիպտոս - Եուկոսլաւ յարաբերութիւնները

Եգիպտոսի Նախագահը՝ Մուհամե Անուար էլ Սաատ եւ իր համեստփայլ Տիկիներ, այսօր

ԽԱՉԻԿ ԴԱՅՏԵՆՑ ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՅ

ԵՐԵՒԱՆ, (ԱՐՄԵՆՓՐԷՍ) -

Հայ գրական անդամուհի կորցրեց իր լաւագոյն մշակներից մէկին: Յանկարծամահ եղաւ խաչիկ Դաշտենցը՝ տաղանդաւոր գրողը, շքանշանակիր երկերի հմուտ թարգմանիչն ու բանասէրը:

Դաշտենցը ծնունդ է 1910 թուականին, Արեւմտեան Հայաստանի Սասունի Դաշտաղէմ գիւղում: Մանուկ հասակում գրկուել է ծնողներից և ապաստան գտել Ալեքսանդրապոլի, Թիֆլիսի, Կարսի, Ստեփանաւանի քաղաքներում: Դեռ ևս պատանի, 1927-29 թուականներին ուսուցիչ է եղել Շիրակի գիւղերում: Այնուհետև ուսանել է Երևանի պետական համալսարանում, որի պատմա-հասիրական ֆակուլտետը աւարտել է 1933 թուականին:

Խ. Դաշտենց քաղաքացի է Ուիլիքմ Մարոյեանի բաժնեգրութիւնները, որոնցում մեկը՝ (Եմ սիթը լեռներում է)՝ օտարերէնաւոր կը ցերեպայտուի Սոցիալական անուան բաժնեգրմէջ, Անու գրչին կը պատկանի Պայտերը եւ Հայերը՝ ուսումնասիրութիւնը:

Խաչիկ Դաշտենցին համաժողովրդական հանգում բերաւ լեռնային վեպը:

Հայաստանի մօտոյթի վաստակաւոր գործիչ, բանասիրական գիտութիւններու քննաձեռն՝ Խաչիկ Դաշտենց կ'աշխատէր Արուեստի Հիմնարկին մէջ, հանդիսանալով անոր շեփարհան կեդրոնի բեղմնաւոր աշխատակիցը:

Դաշտենց երկար օտարերէն մանկավարժական աշխատեց կաթարմ է՝ բազմառոնսոյց եւ վ. Բրիւսովի անուան մանկավարժական հիմնարկներում մէջ, եւ կազմաւ է դասագրէր՝ Սիբուրի դպրոցներում համար:

(Շար. տես. էջ 4)

Հինգաբքի, 28 Մարտ 1974 կր մեկնին Եուկոսլաւիա, երկու օրուան այցելութեան համար, որում ընթացքին բանակցութիւններ տեղի պիտի ունենան երկու երկիրներում նախագահներուն միջեւ:

Եգիպտոսի նախագահը՝ Մուհամե Անուար էլ Սաատ եւ իր համեստփայլ Տիկիներ, այսօր

բին օտար, եւ զանազան մարզերու մէջ Եգիպտոս-Եուկոսլաւ յարաբերութիւնները զօրացնելու մասին:

Նախագահ Սաատին կ'ընկերակցին նաև Արաֆիկ Գորդոն Նախարար՝ Պ. Իմայիլ Յանմի, Զոր. Մոհամե Ապիլ Դանի էլ Կամուսի (գինեալ ուժերու քաղաքականութեան պետ) եւ Տեք. Արաֆ Մարտուան (նախագահին՝ արաֆին յարաբերութեանց քաղաքականութեան):

NOUVELLE
A partir du 1er AVRIL 1974

MEA

MIDDLE EAST AIRLINES
EST FIERE D'ANNONCER
L'INAUGURATION DE SON VOL

CAIRE ERIVAN

Capitale de l'Arménie

DEUX VOLS HEBDOMADAIRES
TOUS LES LUNDIS ET JEUDIS
DEPART DE BEYROUTH 09.00

Pour plus amples informations et réservations
prière contacter MIDDLE EAST AIRLINES:
LE CAIRE 12 Rue Kasr El Nil - Tél. 49156
ALEX. 8 Avenue El Horreya - Tél. 807802-807829

* VIA BEYROUTH

 MEA

ԳԵՐԾ. Տ. ՍԵՐՈՎԲԵ ԱՐԲ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԵՋ

Գաղթի Ազգ. Առաջնորդարանին հետախույզ մեղի տեղեկացուցին, որ անցնելու ընթացքում, 22 մարտի 1974 թ. Գաղթի ժամանակ ե. Արեւմտեան Եւրոպայի Կարգիկոսական Պատուիրակ եւ Ֆրանսայի Առաջնորդ՝ Գերո. Տ. Սերովբե Ս. Արեւ. Մանուկեան:

Սերովբեան Հայր, բանի մը օրե ու իր այցելութեան օրերուն, հիւրն է բերքիս աշխատակից եւ ազգ. երեսփոխան Տեր եւ Տիկին Վահան Զեյնեաններին:

Կր զեղեկանանք մասն, որ Սերովբե Սերովբեան օրեւ Աղեփանդի ալ պիտի այցելէ:

Բարի եւ օհնաբեր գալուստ եւ ուրախ կեցութիւն կը մաղթեմք Սերովբեան Հօր:

ՅԱՅՏԱՐԱՐ ՈՒԹԻՒՆ

Մայր Աթոռ պատահարը հանելով «Սուրբ Փրկիչ» Հայ կաթողիկէ ժողովրդապետութեան 1974 թուականի պատ. օրացոյցը, հրատարակուած Պէտրոսով, գոհունակութեամբ հաստատեցինք, թէ օրացոյցը զարգարուած է ինք մեծադիր դունաւոր հայկական սրբանկարներով, բայց միաժամանակ ցաւով նկատեցինք, որ հրատարակչները, մոռնալով ընդունուած կարգը, չեն նշել, որ բոլորն էլ Սուրբ Էջմիածնի Մայր Տաճարի եւ Վեհափառ սրբանկարներն են:

ԴԻՒԱՆ ՄԱՅՐ ԱՌՈՒԹԻՒՆ

Ս. Էջմիածին, 5 մարտ 1974 թ.

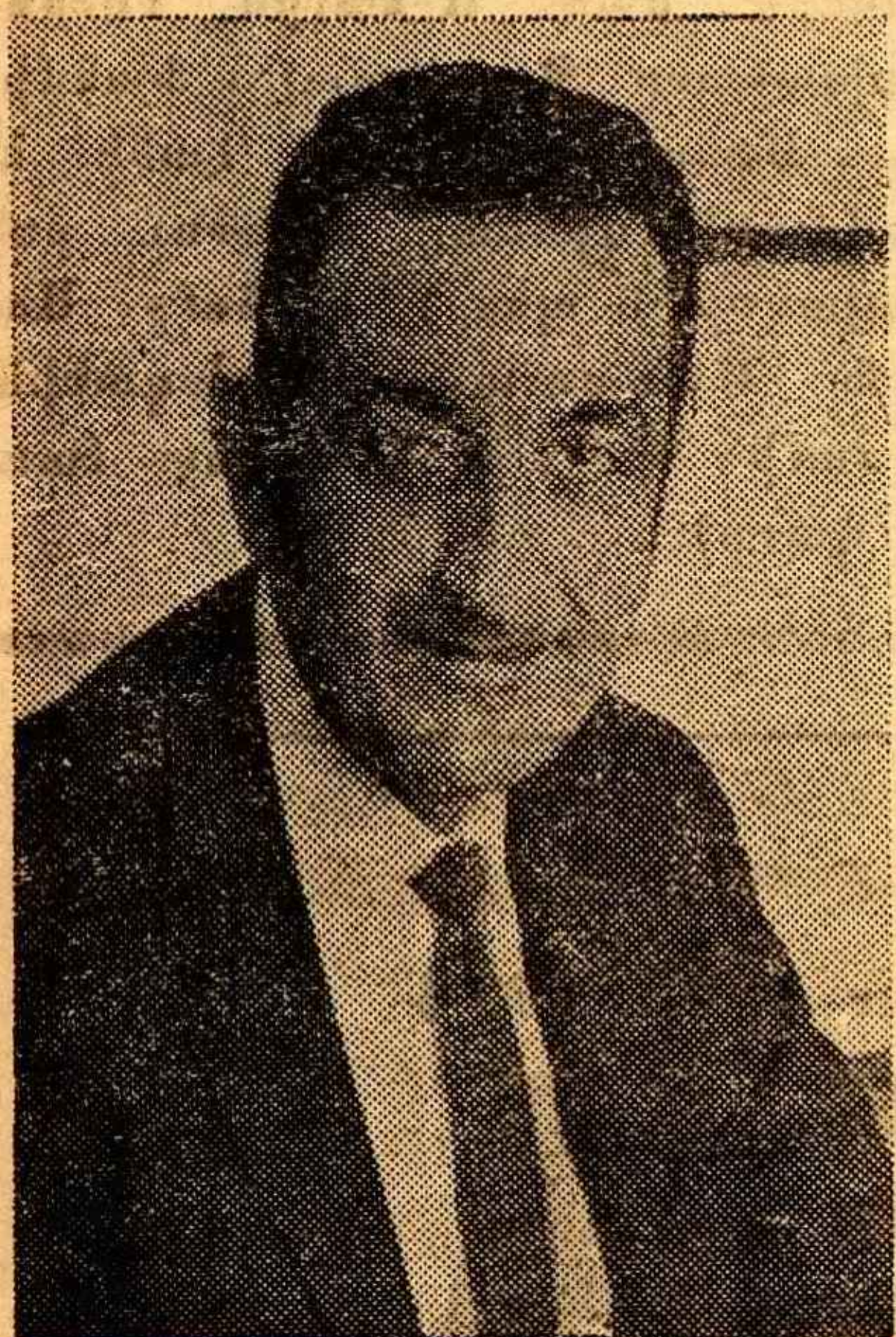
ՄԻՇԸ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՕԴԱՆԱԹՅՈՒՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՂԵՏԻՆ՝

ՃԱՆ ՀԱՆԷՍԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄԵԾ ԿՈՐՈՒՍՏ ՄԸ ԵՂԱԻ

Անցեալ Մարտ 3ին, Կիրակի, Փարիզի մօտերը՝ Արմենի:

ՈՂԲ. ՃԱՆ ՀԱՆԷՍԵԱՆ

«ԱՐՄԻՆԻԸՆ ԸՍԷՄՊԼԻ»Ի ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԽՕՍԲԸ՝ ՃԱՆ ՀԱՆԷՍԵԱՆԻ ԱՆՄՈՒԱՑ ՅԻԾԱՏԱԿԻՆ

Կակիժի խորագոյն զգացումով է, որ կը սգանք կազմակերպութեան Կեդրոնական Գործադիր Յանձնախումբին նախագահ՝ Փրոֆ. Կոր Ճան Հանեսեանի անժամանակ կորուստը, որ տեղի ունեցաւ վերջերս, օդանավային աղէտի տակ: Դրան հետեւեալն է: Ճան Հանեսեանը մեկն էր «Արմինի» Ըսէմպլիի հիմնադրման գլխաւոր մղիչ ուժերէն: Այս կազմակերպութեան հիմնադրումին յաջորդած անցեալ երկու տարիներուն, ան էր, որ տեղափոխուած անխնայ կերպով - եւ առանց վերադասութեան - նուիրեց իր լուսաւոր, իր մասնակցութեամբ, որպէսզի կազմակերպութիւնը յաջողի իր նպատակը: Ամերիկացի համայնքը դէպի միասնութիւն առաջնորդող ձայն, ինչպէս նաեւ՝ որակեալ սպասարկու, համադրելու համար այդ համայնքին բոլոր կազմակերպութիւններուն եւ հաստատութիւններուն գործունեութիւնը: «Արմինի» Ըսէմպլիին պատկերացումը այդ միասնութիւնը զգաստացուցիչ եւ խրատիչ հրաւիրակով մը կը հանդիսանայ՝ համայնքի Ամերիկահայութեան ուղղութեամբ:

Հանգուցեալ Ճան Հանեսեան «Արմինի» Ըսէմպլիի հետապնդած նպատակներուն իրագործման համար՝ ճիշդութիւն եւ նուիրում օրհնակելի յիշատակ մը կը բոլոր իր ետին: Իր գործակիցները եւս ուժեղ նուիրումով կառնչած այդ յիշատակին՝ կ'ուսնեն օտարերկրի տեղափոխուածները:

«Արմինի» Ըսէմպլիի Կեդրոնական Գործադիր Յանձնաժողովին վարչական Մարմինը, յանուն կազմակերպութեան կու գայ իր խոր ցաւակոյտութիւններն ուղղելու Փրոֆ. Կոր Ճան Հանեսեանի անձնակազմի պատգամներուն: Կ'աղօթենք, որ մեր վաղամեծիկ գործակիցին անձնակազմին հոգեկան միաբարոյնութիւնն ու սփոփանքը զսկսնայ այն գիտակցութեամբ մէջ՝ թէ «Արմինի» Ըսէմպլիին վառ պիտի պահէ անոր ներքին ոգին, որպէսզի իրագործուին կազմակերպութեան ստանձնած յանձնարարութիւնները՝ ի պայմանագրուած Ամերիկահայ համայնքին:

ԳՐԱՅԻՆ

ԸՆԿԵՐ Ե. ԿԱՐՍՐԱԿԻ ԵԾՈՒՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿԸ

Վերջերս, Սան Փաւլոյի մէջ նշուեցաւ 70ամեակը՝ վեթեալ Ընկեր Ե. Կարսրակի (Կարսրակ):

Այս առթիւ տրուեցաւ նաեւ հաղորդում ի պատիւ Յորհեմարի, որ խոսք տուաւ տարբեր միութիւններու ներկայացուցիչներէ եւ գրուածութիւններէ: Երբեք Միութեան ղեկավարը եւ կուսակցական գործունէութիւնը:

ՀԱՅԱՋԳԻ

ԾՈՎ. ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ

Պրագիլիական ծովային շրջանակներուն մէջ հանրաժանօթ դէմք մըն է Զաւէն Պողոսեանը, որ աւարտած է ծովային զինուորական ակադեմիան, որմէ վերջ ստանձնած է պատասխանատու պաշտօններ եւ հասած է այսօր Պրագիլիայի ծովային Զինուորական Նախարարի պաշտօնին:

ԾՈՎԱՆԱՏԱՐԱՐ ԶԱՎԵՆ ՊՈԼՈՍԵԱՆ

ՓԱՐԻԶ

Ն Կ Ա Ր Ի 2

Ս. ՏԵՐ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

Ճիշդ ըսելու համար Մարգարեան անձնօթ անուն մը չէ Փարիզահայ գեղարուեստագէտներուն համար: Երկուստեք նկարիչը այս անգամ մէկ կը ներկայացնէ իր ընտիր գծանքները, վիճակագրութիւններն ու խիճանկարները (կուսք), որոնց վրայ կ'արտացոլայ վերջին տարիներու յեղաշրջական դրոշմը:

Տէր Մարգարեանի նկարները գեղեցկօրէն նկարագրուած են միաժամանակ վերացական: Վաւերական ու անկեղծութեամբ գեղուն արուեստագէտը, երկար ճամբայ անցած է հասնելու համար հոս, մանաւանդ երբ նկարիչն ունենաւ, որ ան կ'ապրի ու կը ստեղծագործէ գաւառի մէջ, ու յաճախ իր դէմքը գտնէ հասարակութեան անհասկացողութիւնը:

Կը շնորհաւորենք զինքը ջերմօրէն, մանաւանդ իր «Առաքել» նկարին համար:

Արուեստագէտի մը լուսագոյն վարձատրութիւնը՝ իր գործերուն ցուցադրութիւնն է, եւ նկարիչ Տէր Մարգարեան լիովին արժանի է այդ վարձատրութեան: Թ. ԺԵՐՄԱՆԵԱՆ

ՎԱԶԵ ՄԱՆԿՐԵԱՆ՝ ՓՈՔՐԻԿ ԴԱՅՆԱԿԱՋԱՐԸ

Ովքեր, որ առիթը ունեցան, Երբեք, 23 Փետրուար 1974, Լիբանանէն հեռուստատեսութիւնը Եւրոպիայի Մէտէլէթի յայտարարին հետեւելու, անպայման զննարկելու, ինչպէս Վազէ Մանկրեանի դաշնակաւոր շնորհքը:

Լիբանանէն հեռուստատեսութիւնը իր ժամանակին փորձասնականներուն մէջ, երբ մարտիցան դաշնակաւոր վերջին հնչեցներ, երաժշտութեան պատասխանատուն, անմիջապէս, Վազէ Մանկրեանի անունը յիշեցնելով՝ յայտարար իրաւունքը ընթացքին մը կատարած ըլլալու գոհունակութեամբ: Վազէ տակաւին հինգ տարեկան էր, երբ առաջին անգամ նստեցաւ դաշնամուրի առջեւ: Նաեւ գրեւ: Իր առաջին փորձերը անցան հօր անմիջական հսկողութեան տակ, մինչեւ որ Երեւանէն

«ԵՐԶԱՆԿՈՒԹԵԱՆ ԱՐՑՈՒՆՔՆԵՐ» ՀԱՅԵՐԷՆ ԽՕՍՈՒՆ ՆՈՐ ՖԻԼՄ ՄԸ՝ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՀՈԼԻՎՈՒՏԻ ՄԵՋ

Հոլիվուտի մէջ, հայ արուեստագէտներու կողմէ պատրաստուած է «Երզնկայեան Արցունքներ» անունով յուզիչ ամսագրային մը, որ դիտողներուն ուղղակի սիրք կը խոցուի եւ գրաւուած կը պահէ մինչեւ արտասուելից վերջաւորութեան: Բնագործը է Ճան Քիւրեան եւ ղեկավարը Սարգիս Մուրաթեան, Պէյրութէն գաղթած:

Ժապաւեցին գլխաւոր «աստղերն» էն - Պարոյանայ երգիչ Մանուկ՝ Բաճիկի դերով, Սոսի Գոնեան՝ Սիլվայի դերով, Աստի Իւրաճի լալուած էն (խաղարկութեան մէջ) անտառական պատգամներով, անգործութեան ծառայակցներով: Սեպեկ, Բաճիկի ինքնօգնութեամբ երաժշտական աշխարհի կատար կը հասար, կարգ մը ձայնագրութիւններու յաղթանակով: Շուտով ժապաւեցի ընկերութիւններ կը հմայուին այս ներշնչող երգիչով, ու անա Բաճիկի Հոլիվուտէն ներս կը մտնէ եւ ժապաւեցի մը պատրաստութեան ընթացքին՝ խաղակից Լիզայի կը սիրահարի: Խեղճ Սիլվա, յաւաք, սպասունի կը դառնայ պարուստի համար: Բաճիկի իր յաջողութիւնը պարագ աշխարհ մը կը նկատէ եւ ան կ'երթայ ու կը փնտռէ իր կինը՝ Սիլվան եւ իր զաւակը: Ասանց իրարու հանդիպումը՝ յուզիչ տեսարանի մը օղակ կու տայ:

Այս ֆիլմը իրապէս բացառիկ պատասխանութիւն մըն է, թէ բարոյալից եւ թէ ծայր աստիճան յուզիչ:

Ստորեւ, Ամերիկահայ մասնակցող քաղաքիկ կու տանք տեղեկութիւններ՝ սոյն ֆիլմին մասին: Կ'առաւել շարժակարային ընկերութեան աթլետիկներուն մէջ, տեղի ունեցած է «Երզնկայեան Արցունքներ» Հոլիվուտի մէջ պատրաստուած հայկական շարժապատկերի ժապաւեցին ցուցադրութիւնը, հայ եւ օտար մասնակցող ներկայացուցիչներու, արուեստագէտներու եւ շարժապատկերի մասնագէտներու համար:

Այս բազմամարդ ֆիլմին գլխաւոր դերակատարներն են Մանուկ, Սոսի Գոնեան, Յակոբ Տէր Պողոսեան, Կորեթիկ Ս. Սեփեան եւ ամերիկացի Լիզ Կարթ: Կարթը բաժնիներ ունի Ճան Գոնեան, Զեյն Երկաթ, Սոնա Սեփեան, Սարգիս Գաղաթեան եւ Արամ Այվազեան: Իրենց մասնակցութիւնը բերած են միջառնի ամերիկացի դերասաններ, Վիք Այզէյ, Ուալի Պրիդ Կայլ:

Նիւթը արդիական է ու հասկնալի մեծերու ու փոքրերու համար: Խաղակցութիւնները պարզ կայրեցնող ու յստակ, Երաժշտութիւնն ու երգերու մեղեդիները հաճելի ու դիւրամբարելի:

Սքանչել նկարահանումը, գոյներու հարազատութիւնը, արդիական բնագործութեան թեւեթիկ կատարելագործումը եւ մոնթաժներու ճշգրտութիւնը՝ մեծապէս նպաստած են ֆիլմին յաջողութեան:

Թեքիքական տեսակետով այս ֆիլմը կրնայ մրցիլ՝ շուկայի վրայ գտնուող իր տեսակի նիւթեր պարունակող որեւէ ֆիլմի հետ: Անշուշտ ֆիլմին յաջողութեան մաս կը կազմեն նաեւ Մանուկ, իր գրաւիչ կատարումներով որպէս կատարեալ երգիչ եւ որպէս դերակատար, իսկ Սոսի Գոնեան, որպէս հայ կին, մայր, սիրուհի՝ շատ յաջող էր, բնական ու համոզիչ: Չմոռնանք նաեւ փոքրիկ Ս. Սեփեանն ու Յակոբ Տէր Պողոսեանը, իրենց յաջող բաժնիներով:

«Երզնկայեան Արցունքներ»-ը իր ամբողջութեան մէջ՝ ներշնչական յաջողութիւն մը արձանագրած է Նախորդներուն վրայ: Պատկերահանումը աւելի գեղեցիկ ու տպաւորիչ է, պատմութիւնը աւելի արդիական ու սրտազարա է, դերակատարութիւնը աւելի հարազատ ու հաղորդական է, ընդհանրապէս:

Հարկ չկայ յիշել կատարող դէպքերը, յետագայ դիտողներուն հետաքրքրութիւնը չպակասեցնելու համար: Բաւական է ըսել, թէ ան կը պարունակէ յուզում, ծիծաղ, վէճ ու կոիւ, մասնաւոր սէք եւ երգ:

Պատմութիւնը հիւստուած է երգիչ Բաճիկի (Մանուկ) եւ անոր կնոջ Սիլվայի (Սոսի Գոնեան) սիրահարութեան, ամուսնութեան, բաժնիներուն եւ վերադարձին: Բարոյական, սրկածներէ, արուստեքէ եւ ձայնագրութեան հետք: Երգիչ Մանուկ կատարող հայերէն, ֆրանսերէն եւ անգլերէն կտորներ եւ եթէ երգերուն բառերն ու եղանակները յաջող էին, ան կը (Երբ ան էլ 4)

ՄԱՆՈՒԿԸ

Ֆիլմին տեղեկութիւնը մէկ ժամ 45 վարկուած է, գոհունակ, հայերէն խօսուած եւ անգլերէն ենթատիտղերով:

Արտագրիչն է Պր. Ճան Քիւրեան, նկարահան՝ Կորեթիկ Սեփեան, երաժշտական ղեկավար՝ Մայի Մէնտոզ, բնագործ՝ Սարգիս Մուրաթեան, որ գրած է ֆիլմին պատմութիւնն ու սեփական երգերու մեծամասնութեան եղանակներն ու խօսքերը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԱՐՈՒՄ

ԱՅԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՏԵԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاکیر

جريدة اسبوعية

مرتب ۱۱۱۱ بالقاهرة ۲۰۰۰ ت ۹۱۵۰۱۳

صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سمير بيلان (بالاين)

TCHAHAKIR

HEBDOMADAIRE ARMENIEN

6.P.2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél.915013

Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Caire

Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Հիմնադրված 1948ին

Տպագրանակ 3000

Արտոնատեր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԱԲԱՆ

Ծեփականատեր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ԳԱԼԱՆՆԱՆ

Հ. ՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒՆ 522—ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ 4 ԱՊՐԻԼ 1974

ՀԱՏԸ 26-ԴԷ 3 ԵՂ. ԴԵԿ. ԿԱՄ 35 ԼԻՐ. ԴԵԿ.

عدد رقم 522 — الخميس 4 ابريل 1974

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱԿԱՆԳՆԵՐ

Ս. ՆԵՐՍԷՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ

ՈԳԵԿՈՉՄԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՅՈՑ ԹԵՄԻՆ ՄԷՋ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Հանապիտ»-ի)

Տասըներկորորդ դարու մեծ լուսաւորիչ, խորիմաստ աստուածաբան և բանաստեղծ, քաղաքական և գրական գործիչ և հոգեգարդ հայրապետ Ս. Ներսէս Շնորհալիի անձն ու գործը ոգեկոչելու համար, անձեալ տարիէն ի վեր Ամերիկայի Հայոց Թեմի Առաջնորդարանի և համայնքներու մէջ հանդիսութիւններ կը կազմակերպուին:

Առաջնորդ Սրբազան Դերջ. Տ. Թորգոմ Արք. Մանուկեանի հրահանգով կազմուած Ներսէս Շնորհալիի յիշատակութեան Կեդրոնական Յանձնախումբի կարգադրութեամբ, ցարդ եղած են հետեւեալ ձեռնարկները:

Առաջնորդարանի դահլիճին մէջ, 1973 Սեպտ. 4ին, տեղի ունեցաւ երեկոյթ մը: Խոսեցաւ Հռոմի Լեւոնեան Վարժարանի Տնօրէն Տ. Ներսէս Վրդ. Սեթեան, Դասախօսը գնահատեց Ներսէս Շնորհալիի գրական վաստակը և ցուցադրեց իր կողմէ առնուած շարժապատկեր մը, որ կու տար տեսարաններ Հռոմկայէն, ուր ապրած էր Ներսէս Շնորհալին 1150-1173 թուականներուն, որպէս հեղինակ և կաթողիկոս:

Առաջնորդարանի Օժանդակ Միութեան կողմէ Հայ Մշակոյթի Ամսուան առիթով բեմադրուած թատերախաղին առջնորդ, հրատարակուեցաւ գրքոյկ մը, ուր զետեղուած էին Շնորհալիի մասին Հայերէն և Անգլերէն լեզուներով գրութիւններ:

Հաստատուեցաւ Թատերական Մրցանք մը, որուն նիւթն ըլլար Շնորհալիի կեանքէն և գործէն թելադրուած դրուագ մը: Զեռագիրներու յանձնումի ժամկէտ նշանակուած էր Մարտ 31, 1974: Արդէն իսկ ստացուած են կարգ մը ձեռագիրներ:

800 ԱՄԵՐԿԱԻ ՄԵԾ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՄԷՋ

Կեդրոնական Յանձնախումբի նախաձեռնութեամբ Ներսէս Շնորհալի Հայրապետի մահուան 800ամեակի սօնակատարուեցաւ 1974, Մարտ 17, Կիրակի առաւօտ, Ս. Վարդան Մայր Տաճարին մէջ: Առաջնորդ Սրբազան Դերջ. Տ. Թորգոմ Արք. Մանուկեանի նախագահութեամբ մատուցուեցաւ Ս. Պատարագ, ապա գործադրուեցաւ Մ ծանուն Հայրապետի յիշատակի գլեկոյման յայտագիրը՝ ի ներկայութեան 400 անձերու:

Յոսկայա ունկնդրուեցաւ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Վազգէն Ա. Սրբազանգոյն Կարողիկոսի սրբառու կոնգակը, զոր կարդաց Հոգ. Տ. Միւռոմ Մ. Վրդ. Կրիկեան: Առաջնորդարանին Կոմիտաս Երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ Տոք. Արք. Միսեանի, ներկայացուց փոքր մը ժառանգան Շնորհալի Հայրապետի յիշատակը: Օրուան առաջին բանախօսք եր Տոք. Դերջ. Պաղենեան, Մանրեայէն, որ խիստ բովանդակալից եւ բարձրաձայն ելոյթ մը ունեցաւ հայերէն լեզուով: Ներկաները՝ Նախագահ Սրբազան Հօր առաջնորդութեամբ կարդացին՝ յայտագիր-գրքոյկին մէջ պալուած Շնորհալիի Հայերէն եւ Անգլերէն աղօթքները: Ապա Անգլերէն լեզուով խօսեցաւ Փրոֆ. Յակոբ Ներսիսեան, Սիւլայոյէն:

Փակման խօսքին մէջ, Առաջնորդ Սրբազան Հայր իր գնահատանքը յայտնեց՝ Կեդրոնական Յանձնախումբին կատարած աշխատանքին համար, եւ զնորհաւորեց բոլոր մասնակցողները:

Յիշատակի ոգեկոչման այս հանդիսութիւնը վերջացաւ ներկաներուն կողմէ երգուած Տերունական Աղօթով:

Մ. Խ. Նիւ Սարփի մեր թղթակիցին ստացած ենք նաեւ պատկերը՝ Տոք. Դերջ. Պաղենեանի բանախօսութեան, կատարուած Նիւ Սարփի Մայր Տաճարին մէջ՝ Ս. Ներսէս Շնորհալիի 800ամեակի սօնակատարութեան ընթացքին, անցեալ 17 Մարտ 1974:

Թերթիս հեջուակ սահմանափակ ծաւալին պատճառով հնարաւոր չեղաւ մեզի հրատարակել՝ այդ խիստ իմաստալից եւ ուսումնասիրուած բանախօսութիւնը, որ աւելի քան եօթ մեկնագրուած մէծ էջերէ կը բաղկանայ, եւ որ թերթիս ամբողջական մէկ եւ կէս հեջեր կրնայ գրաւել:

ԳԱՀԻՐԷԻ ԸՆԴԱՐՁԱԿՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՊԱՏՐԱՍՏ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՆ ԵՐԿՈՒ ՇԱԲԱԹԻՆ

Ազգային ժառանգան ծրագրի յանձնախումբը Սեկուսաբքի, 1 Ապրիլ 1974, ճիս գումարեց՝ փոխ վարչապետ Տոք. Մոհամէ Ապտէլ Քաթի Հաքմի նախագահութեան ներքին, որ ձեւեց վեց ժամ:

Այս ճիսին ընթացքին յանձնախումբը մասնաւորաբար բնաւարկեց հողագործական արտադրութեանը՝ բամպակին, բրնձին, ցորենին եւ ծախարեղեղին գինեւրու հարցը, ու յաւելումներ որոնեց, որոնց հետեւանով պետութիւնը 30

միլիոն ոսկիի յաւակցում մը պիտի բնէ հողագործներուն:

Միւս կողմէ յանձնախումբը որոնեց, որ Վերակառուցման Բախարարութիւնը Միւս Գահիրէի ամբողջական յաւակագիծը պատասխէ երկու տարուան ընթացքին, որպէսզի շինութեան համար օտար դրամանքով վաճառելի արտադրութիւններուն մասին սկզբունքներ հաստատէ:

Յանձնախումբը նոյն նախարարութեան խնդրեց որ նախա-

պատուութիւն տրուի՝ Գահիրէի քաղաքային կառուցութիւններէ փախեցնուած՝ որոնցմէ ի մասնաւորի «Էլ Սաաթ» փաղաքի շինութեան համար հողաբաժանուումներու յաւակագիծներուն ծրագրներուն:

*****

ՍՐԱՅՏԱԿԱՆ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

*****

ՊԱՏՐԱՍՏ

Հ.Մ.Մ. Կորովի խազ մը
ցուցադրելով, պարտաւթեան մատ-
նեց Միդիաբայի կազմը՝ 106-42
պերճախօս արդիւնքով: Կիսախաղ՝

0000000000
0000000000
0000000000

ՆԿԱՐԻՉ ԳԱՌՁՈՒ

0000000000
0000000000
0000000000

Արուսիսի Փոքր Հանգրազիս-
րան մատենաշարին մէջ, (հո-
րատ. Գրքերի Ազգային) լոյս տե-
սաւ գրքոյի մը՝ Գառնուի գոյ-
ծերէն 15 գունաւոր վերադրուող-
րութիւններով և ժան Մարտը-
նաբի կողմէ ուսումնասիրու-
թեամբ մը: Այս վերջինէն կը
բաղկեն հետեւեալ մասերը:

Անմիջիջար լոյսի մը ցո-
լապատկերը կը յաճի աշխարհի
վրայ: Ի գոլը միամտորէն կը
հրճուինք տակաւին ծիրանի
գոտիով: Կամուրջները, այսու-
հետեւ, բեկանուած են, որոնք
մեզի կը տանէին լոյսին Աստ-
ւածներուն և գոյնը անծկու-
թեան նշաններ միայն կ'արծակէ
դէպի մեզ:

Անշուշտ Գառնու մէկ չէ,
հարիւր է, և այս նկարիչը կը
կոչուի Լեզէն: Ուրուականը
երբ կը համարձակէ իր վերջա-

լոյսները, գիտէ երբեմն հազել
ցնծութեան, երբեմն նոյնիսկ
զուարթութեան և հաճոյի ե-
րեւոյթները: Բայց ինչ որ կը
մնայ այս վաթթոյական ցնծա-
տուններէն, միշտ սրտաբեկութիւն
է, լրումը...:

Երեսը բաց կամ դիմակի
տակ, երբ վաղեմի աշխարհը
ցոյց կու տայ ոսկորը և կամ կը
շարժէ իր զառամութիւնը՝ երի-
տասարդ միտքով ծաղկած ա-
մառով մը, ինչ որ միշտ կու
գայ Գառնուի կտաւներուն մէջ
և կը պահանջէ իր տեղը, տոկոս
մեր ցաւին, մեր ժամանակի
դժբախտութեան դէմքն է, ան-
հետացած կապոյտին մնացորդ-
ները:

Ենչ որ Գառնու մեզի կը
սորվեցնէ այսպէս փարթաւ-
րէն, այն է թէ չկանք Անշու-
թեան տունն է, գոր կը կատա-

րէ: Ամէն ինչ իր նկարչութեան
մէջ կը հաշվէ, որ գոյութիւն
ունինք ուրիշ աշխարհի մը մէջ
է թէ մեր աշխարհը չկայ: Բայց
ոչինչ փոխ կ'առնէ գրականու-
թիւնէն, անոր ճամբաներէն և
անոր առաքինութիւններէն, այդ
բացակայութիւնը մեզի զգալի
դարձնելու համար: Նիցչէ կ'ըսէ
տեղ մը: «Ըշմարիտ բանաստեղ-

ՆԿԱՐԻՉ ԳԱՌՁՈՒ

ծին համար փոխաբերութիւնը
գրական ձեւ մը չէ, այլ փոխա-
րինական պատկեր մը, զոր ան
իրապէս կը տեսնէ զաղափարին
տեղ: Ստեղծագործական սլաց-
քը մէկ է և նային է նկարիչին
պարզանք՝ բանաստեղծին հետ:
Կը կարծէ՞ք այնպէս որ անոնց
աշխատութիւնները պիտի ու-
նենային այդ յարգը և այդ կը-
շիւրը և մեզի պիտի տային բա-
ցարձակ՝ խնձորի մը մէջ, յու-
սաբեկութիւնը՝ գոյգ մը կօշիկի
մէջ:

... Վասնզի, ի վերջոյ, եթէ
Գառնուի յաւակնութիւնը ըլլար

միայն խաղալ՝ որի է գոյնզգոյն
լոյս-ստուերի ցոլքերովը և ծը-
գելիք ապաւորութիւններովը,
իր գործը քիչ բան պիտի ըլլար:
Պիտի ըլլար լաւ նկարիչ մը:
Ինչ մեծ բան: Բաւական է զոհը
ըլլալ անագորոյն նգովքի մը,
որպէսզի որի է մէկը, այս ար-
հեստին մէջ, հասնի ճարպիկ-
ներու դասակարգին, այսինքն
աստիճանին անոնց՝ որոնք գի-
տեն թէ ինչպէս պէտք է ընել:

Բայց ինչ ալ ըլլայ Գառ-
նուի նկարչու բացառիկ կա-
րողութիւնը, ան երբեք չէ ա-
նոնցմէ, որոնք գիտեն թէ ինչ-
պէս պէտք է ընել և կը հաւանին
սահմանափակուիլ սին զուէա-
ւորումի մը յանկերգներուն մէջ:
Ան գիտէ շատ աւելին, գիտէ թէ՛
կը կրկնէ, ինչպէս կ'ըլլայ, կ'ըլ-
լայ առանց մեզի, մեզմէ դուրս,
հակառակ մեզի, այնքան յաճախ
և այնքան շարունակականօրէն
մեզի դէմ է, երբեմն թերեւս, -
ինչպէս սա խեղճ երկրիչի եր-
տորը, որ խուսափած ըլլալու
է ողբերգութենէ կամ սա դէմքը
կամ կապոյտը սա սրուակին և
բաժակներուն - մեզի համար:

Երբեք պէտք չէ մոռնալ որ
այս մարդը, որուն վրայ այն-
քան կը խօսուի - և ոչ միշտ
յարմարագոյն լեզուով - սկսած
է ամբողջական առանձնութեան
մէջ: Անպատի մը ճամբուն վը-
րայ, կամ մեռած անտառի մը
պարապ բացաստանին մէջ կա-
տարեց իր առաջին քայլերը և
քալեց դէպի այն զոր պիտի ըլ-
լար: Այն ատեն չկար զեռեր-
քով մարդոց: Երբ աշխարհը: Ոչ իսկ
աշխարհը: Կար ոչինչ, զոր ար-
եւստը բանի մը պիտի վերածէ,
կար ցուրտ արհեստանոցը, ճեր-
մակ կտաւը, մթին և անկերող՝
ինչպէս կոյրի մը ակնարկը:

... Կը յիշեմ Փրոփանսի
վրայ ցուցահանդէս մը, զոր
տուաւ Փարիզ, 1960ի շուրջ,
կարծեմ: Այո, Դեկտեմբերին էր,

Տաւիտ և Կառնիէի պատկերա-
րահին մէջ: Այնտեղ կային ե-
րեսուն ջրաներկ թերեւս, որոնք
կը զարմացնէին իրենց բազմ-
փայլով, իրենց խանդաղատան-
քով, այն սոսկալի, անգուծ ե-
ղանակէն ետք, զոր Գառնու մե-
զի նուազած էր աշխարհի վե-
րաբրմամբ ամբողջ տասնընեակ
տարի: Ո՛հ, անտարակոյս, չեմ
յաւակնիր ըսել թէ դիւրին Փը-
րովանս մը եղաւ այդ: Այն որ
միշտ կը տեսնէ, միշտ կ'ուղղէ
ընդունուած սխալ մը: Այս ցու-
ցահանդէսով չէինք մտնել իս-
կոյն, ոչ աչքով, ոչ միտքով,
հանգստաւէտ աւանդութիւննե-
րուն մէջ, ըլլան անոնք ֆոթոլո-
րային կամ սեզոնական: Փրո-
վանս մըն էր այդ, որ ոչինչ կը
պարտէր, ոչ թուրքովի և ոչ
թանգարանի ունակութիւննե-
րուն, ոչինչ՝ ազդեցութեան և
ոչինչ՝ հմտութեան: Սն ձնած էր
արի նայուածքէ մը, ներքուն և
անարատ, ներքին կամ մանա-
ւանդ ներթերուն վրայ: Ոչինչ
աւելի դիւրին պիտի ըլլար ճան
անգործացուցիչ միօրինակու-
թիւն մը: Բայց այս անգամ ալ,
Գառնու չէր ընդունած ըլլալ
ինչպէս սեռի մը բանաստեղծը,
նոյնպէս և թեմայի մը գերին:

... Չգնեք որ նկարէ Գառ-
նու, այսօր մէկը այն նկարիչ-
ներէն՝ որոնց լոյսը բարոյական
է, ջուրը և հացը այնտեղ են,
ետեւ: Ձեռքին հետ, պատրաստ
զանոնք մեզի մատուցանելու,
այս անգամ: Դժբախտութիւն
կամ երջանկութիւն, անունդ
մարդ է, և արեւ կրնայ դադրիլ
խաբկանք մը ըլլալէ:

Սեփականութիւնը՝ աշխա-
տութեան արգասիքն է: Եթէ
սեփականութեան հարուած մը
տրուէր, մեռնողը պիտի ըլլար
աշխատութիւնը՝ որ վերածնիլ
տարին է:

Վ. ՀԻԻԿՈ

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՈՒԿՈՉՈՒՄ

Ուստի (Միաց. Նահանգներ) մեր հուլիսի 1-ին կ'ընդունուի ընկերու-
հիմնադր. Արուսիսի Նահանգներ, իր սիբերի ամուսնոյն և Ս. Ի. Հըրմ-
չակեան հուսակցութեան Ամերիկայի հաստատութեան ընկեր՝ Որբ. Վարդան
Նահանգներ մահուան 10րդ տարեկիցի առթիւ, 50 տարեկը հուլիսի
«Ջախակիր» հրատարակութեան ծախսերուն և հետեւեալ յիշատակի
ողբեր կ'ուղղէ իր ողբացեալ ամուսնոյն:

ԱՍՈՒՍՆՈՅՍ՝ ՈՐԲ. ՎԱՐԴԱՆ ՆԱՃԱՐԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ 10 ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻ

Միւրեւի Վարդան,
Բու. քաղցր յիշատակներդ միշտ թաքնուած և անտեսուածի են
մեզ համար:
Թող այս տղերքը հոտաւէտ ծաղիկներու փուռէ մը ըլլաւ
քու շիրմիդ վրայ:
Քեզ միշտ յիշող վշտահար կինդ՝
Ուստի (Մահու.) ԱՐՈՒՍԵԱԿ ՆԱՃԱՐԵԱՆ

ՄԻ ԶԵՐԿՐԱԿԱՆ ԵՒ ՄԵՆՍԱՑՄԱՆ ՈՒ ԱՊԱՅՈՎՈՒԹԵԱՆ ԲԱՆԱԲԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ (Շարժականութիւն Ա. Էշէճ)

Իսկական ծրագիր է: Անոր նշա-
նակութիւնը կ'անցնի եւրոպական
սահմաններէն ալ անդին:

Այդ սկզբունքները հետեւեալ-
ներն են:-

- Հաստատութիւն պետու-
թեանց գերիշխանութեան - Հրա-
ժարում ուժի գործածութենէ կամ
ուժի սպառնալիքէ - Սահմանե-
րու անբաժանարարութիւն - Հո-
ղային ամբողջականութիւն - Վե-
ճերու կարգադրում՝ խաղաղ մի-
ջոցներով - Ներքին հարցերու մի-
ջոցով չ'ըլլալ - Թարգմանք մարդ-
կային իրաւունքներուն և հիմնա-
կան ազատութեան - Հաւասա-
րութիւն ժողովուրդներու իրա-
ւունքին՝ վճարելու իրենց ճակա-
տագիրը, եւայլն:

Այս սկզբունքներու որդեգը-
րումով, նոր դարաշրջան մը պիտի
բացուի Ներքին իրաւունք պետու-
թեանց առջև, որը մեծ նշանակու-
թիւն պիտի ունենայ այս ցամա-
քամասին համար, նոյնպէս, կրնայ
բարի օրինակ հանդիսանալ՝ լու-
ծելու համար կենսական հարցերը
և խաղաղութիւն հաստատելու մեր
մոլորակի միւս ցամաքամասե-
րուն մէջ ևս:

Ս. Միւրեւիսը կողմնակից է
նաեւ Ասիոյ մէջ խաղաղութեան
հաստատելու, իբրեւ անմիջական
գործադրութիւն՝ Գանտունի ինք-
նորոշման ժողովին մէջ Ասիական պե-
տութեանց յայտարարած սկզբ-
ունքներուն, խիստ ուշադրու-
թեան պարգիւն, դարձնելով ին-
քաջակից երկրի գերիշխանու-

թիւն ու անկախութիւնը:

Իբրեւ կենսական նախապայ-
ման՝ յաջող ճիգեր ի գործ դնե-
լու աշխարհի ապահովութեան հա-
մար, Ս. Միւրեւիսը նկատի առնի
այժմու գոյութիւն ունեցող բոլոր
պաշտօնակիրներուն կամ տաղան-
գալի կացութեանց բարեօրէն լու-
ծումը: Ներկայիս, Միջին Արեւ-
ելքի տագնապին կարգադրու-
թիւնը՝ մեծ կարեւորութիւն ունի,
մասնաւորաբար՝ Միջերկրականի
շրջանին համար: Իրայլի կողմէ
Արաբ հողերուն գրաւումը և դա-
նոնք իրենց կեցութիւնը կ'ըն-
տեղեն կացութիւն մը՝ որ տե-
ւականօրէն պատերազմի պայթու-
մին վտանգը կ'ուպահանջի Ս.
Միւրեւիսը պաշտպանուած է ար-
դար և տեսական խաղաղութեան
մը հաստատումով Միջին Արեւելքի
մէջ, որը իբրեւ գլխաւոր նախա-
պայման կ'ընդգրկէ՝ 1967ին Իս-
րայէլի կողմէ գրաւուած Արաբ
հողերուն վերադարձը և Գազե-
տին Արաբ Ժողովուրդին արդար
իրաւունքները: Առանց Միջին Ա-
րեւելքի տագնապին կարգադրու-
թեան, կարելի չէ Միջերկրականը
դարձնել «Սաղաղութեան Մովս-
մը»: Աշխարհի գաղափար կողմերը
խաղաղ շրջաններ ստեղծելու գա-
ղափարը՝ զուգահեռ կ'ընթանայ
Ս. Միւրեւիսի նախաձեռնութեան,
ինչ կը վերաբերուի Եւրոպայի և
Ասիոյ մէջ հաւասարական ապահ-
ովութեան գոյութիւնի ստեղծելու
Միջերկրական խաղաղութեան

ծով մը զարմնելու առաջարկները
կը ցոլացնեն, այդ շրջանի շատ
մը երկիրներուն մղած պայքարը՝
ապահովութեան ստեղծելու, և Ս.
Միւրեւիսը կը բաժնէ այդ պայ-
քարը:

Այսուամենայնիւ մարդ
պէտք չէ կոյր ձեւանայ այն իրա-
դութեան դիմաց՝ թէ Միջերկրա-
կանեան երկիրներէն ուռնք, ՆԱ-
ԹՕԻ յարձակողական և պատե-
րազմական ուխտին մաս կը կազ-
մեն: ՆԱԹՕԻ խարխալներ կան
Մայիսի և Սպանիոյ մէջ, իսկ
Միջերկրականի Արեւելեան մասին
մէջ, Իսրայէլի գործած նախա-
յարձակումը և իր գրաւած Արաբ
հողերը, ճշտող միջնորոշող մը կ'ըն-
տեղեն այնտեղ: Միջերկրական-
եան շատ մը երկիրներ հասու են
այս իրողութեանց և զօրավիգ կը
կանգնեն Արաբ երկիրներուն, ո-
րոնք կ'ընդգրկուին նախապայ-
մանի դէմ, օտար զինուորական
խաբխալներու և ՆԱԹՕԻ զին-
ւորական զբաղիչ առաջափորձե-
րուն՝ իրենց մղած պայքարին մէջ:

Անա՛թ ինչո՞ւ, Միջերկրա-
կան խաղաղութեան ծով մը
զարմնելու համար, բնականօրէն,
անհրաժեշտ է ճշտումի աղբիւրնե-
րուն և պատերազմներու սպառ-
նալիքին վերացումը այդ շրջա-
նէն: Գարգ գործ մը չէ և ժամա-
նակի կը կարօտի՝ իր լուծումը
ունենալու համար:

Ինչ կը վերաբերի Ս. Միւրե-
ւիսին և Ընկերակցական միւս եր-
կիրներուն, անոնք ամբողջ երկ-
րագունդին վրայ, մեղմացման
ընդլայնումը կ'ընդունին իբրեւ
միւս իրենց գլխաւոր պարտա-
կանութիւններէն, որպէսզի նոր աղ-
բերն ալ կարենան վայելիլ անոնց
արդիւնքը:

Ն. Մ. Գ. Ա. ԱՆՅՈՒՆՈՎ

NOUVELLE
A partir du 1er AVRIL 1974

MEA

MIDDLE EAST AIRLINES
EST FIERE D'ANNONCER
L'INAUGURATION DE SON VOL

CAIRE ERIVAN

Capitale de l'Arménie

DEUX VOLS HEBDOMADAIRES
TOUS LES LUNDIS ET JEUDIS
DEPART DE BEYROUTH 09.00

Pour plus amples informations et réservations
prière contacter MIDDLE EAST AIRLINES:
LE CAIRE 12 Rue Kasr El Nil - Tél. 49156
ALEX. 8 Avenue El Horreya - Tél. 807802-807829
* VIA BEYROUTH

MEA

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԵՐԱԶՍ ԻՐԱԿԱՆԱՅԱԻ

Տարիներ շարունակ Հայ ժողովուրդի կյանքը թե ազգային նկարագրին մեկ էրանգը կազմեց զաղթականությունը: զաղթել օտար երկրներ, կամայ թե կամայ համակերպել տեղի ունեցող պայմաններին և նոր կենք ստեղծել այդ օտար երկրներում տակ, իրենց սրտերում մեջ միշտ վառ պահելով հայրենի երկիրը, վերադառնալու յոյսը: Այդ է պատճառը, որ սկզբնական շրջանի հայ գաղթականները երբեք հանգիստ կեանքի մասին չմտածեցին, գոհացան առօրյա կարգադրություններով՝ որովհետեւ վստահ էին, որ իրենց կեցության ժամանակաւոր հանգամանքը կը ներկայացնէր, և քանի մը տարիէն, քիչ մը դրամ շահելէ ետք, պիտի վերադառնային իրենց ծննդավայրը:

Սակայն տարբեր ճակատագիր վիճակում էր Հայ ժողովուրդին. և հայ գաղթականը մնաց հոն՝ ուր ժամանակաւոր կայք հաստատած էր, կամ գաղթեց տարբեր ոչ հարազատ երկիր մը, ուր որ կարծեց թէ աւելի ապահով և հանգիստ կեանք մը կըրնար գտնել:

Իմ կարգին, պատկանելով բազմաթիւ սերունդին, իմ ծննդի և Յունաստանի որոշումներէն սկսեալ մինչեւ օրս բնակութիւն հաստատած եմ օտար երկրներում: Աշխատած և ստեղծագործած եմ օտար երկրներում տալիս, սակայն միշտ հոգիս մեջ

Տե՛ր եւ Տիկ. Սիմոն Ս. Բաճակեան՝ Ս. Էջմիածնի մէջ

սնունդած և փայփայած էի անպայման Մայր Հայրենիք այցելելու քաղցր երազը: Այդ երազը և կարօտը հետզհետէ սկսած էին անզօպելի դառնալ և հոգեպէս նեղել զիս: Կը մտածէի որ ելլար տարիներու անխնայ աշխատանքս և գրկա՛ծ ինքս մեծապէս վարձատրուած պիտի ըլլայիս, եթէ ինձի առիթը ընծայուէր անհատական ցուցահանդես մը կազմակերպել Հայրենիքի մէջ, և իմ ստեղծագործութիւնները վստահիլ հայրենի արուեստաբաններու դատաստանին:

Բարեբախտաբար կեանքիս այս մեծագոյն երազը իրականացաւ, շնորհիւ Սփիւռքահայ բիւնի Հեռ Մշակութային կապի Կոմիտէին և ահա օտար երկրէն նախագահ Պր. Վարդգէս Համազասպեանի:

Տիկինս ու ես հրաւիրուեցանք Մայր Հայրենիք, ուր պիտի ցուցադրուէին իմ 35 ինքնուրուիները: Ժիշդ է որ տուած եմ բազմաթիւ անհատական ցուցահանդէսներ, և իմ գործերս արժանացած են առաջին մրցանակներու և ոսկեայ մետալներու, սակայն այս մէկը եղակի եղաւ իր տեսակին մէջ: Ներկաները բազմաթիւ էին հայ պետական անձնաւորութիւններէ, հայ մտաւորականներէ, հայ քննադատներէ և արուեստասէր հայ հասարակութիւնէ: Կեանքիս մէջ այդքան մեծ յաջողութիւն չէի ապրած:

Իրականացած երազս տակաւին երազի եթերային վիճակին մէջ կը պահէ զիս:

Հայրենիք-Սփիւռք փոխարարներու շնորհիւ, սփիւռքահայը բոլոր ժամանակներէն աւելի ինքզինք ապահով և հպարտ կը զգայ իր ազգութեամբ: Եւ այս զգացումը հետզհետէ կը զօրանայ, շնորհիւ Հայրենիքէն հեռաբար սփիւռք ժամանող գիտնականներուն, արուեստագէտներուն, գրագէտներուն և զանազան ճիւղերու մէջ մասնագիտացած հայրենակիցներուն: Այս փոխարարներու շնորհիւ չէ՞ որ արտասահման ապրող կարգ մը հայաճնուելի արուեստագէտներ սկսած են, այլևս բաւանց աճնալու, հրապարակաւ արտայայտուել իրենց հայկական ծագումին մասին:

Հայրենիքի մեծ դժուարութեամբ ձեռք բերած նաւահանգիստներուն ի տես, կրնանք անվարան հաստատուել, որ ներկայ Հայաստանը կ'ապրի իր վերածնունդը, և հետզհետէ կը կերտէ իր երկրորդ ոսկեգաղթը... եթէ իր այժմու խաղաղութիւնը որեւէ պատճառաւ չվտանգուի:

Մեր այցելութեան ընթացքին, մեր աչքերով տեսնեցի թէ ինչպէս լերկ լեռներու ժայռոտ լանջերը, շնորհիւ հայ բանուորի տքնաշան աշխատանքին, վերածուած են դաշտերու և մրգատառնեցող: Հայ շինարարին ճակտին ու զօրը քրտինքով է որ Մայր Հայրենիքի մէջ կառուցուած են և կը կառուցուին հսկայական շէնքեր, հիւանդանոցներ, հանրապետական պարտէզներ, ընդարձակ մարզաւաններ, մեծ պողոտաներ, արուեստական գեղարվեստական շէնքեր: Մայր Հայրենիքը մեծ խնայող էր տանի՝ հայ ժողովուրդի մտային և հոգեկան զարգացման, կրթութեան ու մշակութիւն ճամբով: Ծառաբարակեցական բազմաթիւ գլուխ գործողներու կը հաղորդուէր Ս. յր Հայրենիքի հոգին վրայ: Ժամանակակից ոճով կառուցուած Սարտարապատի և Միջնադարեան յուշարձանները, Սասունի Դաւիթի և Մայր Հայաստանի, ինչպէս նաեւ վարդան Մամիկոնեանի ու հայ մտաւորականներու արձանները, Պետական Օփերան, Սպենդարեանի տնտեսական տնային, և առկաւին զանազան յուշակոթողներ, մեր փոքրիկ Հայաստանի մեծ զարդերն են, որոնց՝ այսօրուան քաղաքակրթ ազգային իսկ պիտի ուզէին սփականաւորելը ըլլաւ:

Այս բոլորին մէջ ամենէն աւելի զիս հիացուց և տպաւորեց զուտ հայկական ոճով կառուցուած Սեբասթիա Մաշտոցի անուան Մատենադարանը, որուն սուղքը զետեղուած են հայ մտքի ու հոգիի մեծ ունեւորներ՝ Ս. Սեպուպի և Ս. Սահակի մեծագործ արձանները: Մատենադարանը, հակառակ իր փոքր տարածութեան, կը նմանի մեծ ժայռի մը մէջ զետեղուած ազամանդեայ շէնքի մը, որ իր արձակած պրիմալային գեղեցիկ ճառագայթներով կը լուսաւորէ հոգիները աշխարհի չորս ծագելէ իրեն դիմող ուսման և գիտութեան ծառայներուն:

Յուզումով և մանաւանդ իր անկեղծութեամբ կը համարձակեմ ըսելու, որ մեր այս փոքրիկ գաղթ-մատենադարանը պիտի չուզէի փոխել Նիւ Յորքի 101 յարկանոց անուանի երկնաքեր շէնքային Սթէյթ Գրադարանին հետ:

Մեծ խորհուրդ արտայայտող յուշարձան մը է Եղեռնի Յուշարձանը, ուր մտապէս կը վառի հայու անմահ յիշատակը խորհրդանշող ջահը, որուն կողմէն բոլոր ձեռնարկութիւն ընել չէ քար շէնք տեղադրելու: Որեւէ հայ անկախելի է որ չուզէր և նոյնիսկ շնորհիւ, երբ մուտք գործէ յուշարձանին ներս՝ ուր կը լսուին Կոմիտասի «Տէր, Ողորմեան և այլ կրօնական երգեր՝ հրաշաւած Լուսինէ Զաքարեանի կողմէ՝ ձիւղ այդ վայրկեանին, այդ միջոցաւ մէջ ահա ջրի հասան իմ նահատակուած հօրս, մօրս, եղբայրներուս և քոյրերուս լացի ձայները... և յուշարձանի երկնամերձ երկրորդ թեւին և սեկ ու կէս միլիոն հայ նահատակներու բողոքի ձայնին հետ՝ դէպի երկինք բարձրացան նաեւ իմ ցասումս և պոթկեմս...:

Մօտ ամիս մը վայելեցինք Մայր Հայրենիքի ջերմ հիւրասիրութեան հետ՝ բնութեան բարեկեցիկ ու գեղեցիկութիւնները: և այսօր, ամիսներ ետք, երբ կը վերջնաւ այդ երազային օրերը, այն տպաւորութեան տակ կը գտնուիմ՝ որ մեկ ամսուան ընթացքին եւ ծանօթացայ Հայ ժողովուրդի ամբողջ պատմութեան: Իրապէս որ արդէ Հայաստանը մեր ողջ պատմութեան այն բաց գլուխն է, որ քեզ կ'ապրենք ու իր ներշնչէ Հայ ժողովուրդի անդիմելի թէ ներկայիս նաեւ մենք: Իմ ջիւմ փափաքս ու մաղթանքս է որ ամբողջ աշխարհի իմ քոյրերն ու եղբայրները մի թիւ ունենան գէթ մէկ անգամ ընթերցանուի: աշխարհի այդ մեծագոյն գլուխը ՍԻՄՈՆ ՍԱՄՍՈՆԵԱՆ

Նիւ Յորք, Ն Ս. Նկարիչ

ՊՈԼՍՈՒՅՑ ՄՏԱԻՈՐԱԿԱՆՈՒՇԻ ՍՐԲՈՒՇԻ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ ՈՉ ԵՒՍ Է

Մեծ խորհրդով սեղեկացանք, որ Յունուար ամսուան կեսին Պոլսոյ մէջ իր մահկանացուն կնքած է համայնի ծանօթ եւ գործունե անդամուհիներէն՝ Տիկին ՍՐԲՈՒՇԻ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԸ: Խոր սուգի մասեցիւմ ոչ միայն իր ամուսինը, զաւակն ու ազգականական պարագաները, այլեւ ողջ պոլսահայութիւնը, որուն մեակութային, ազգային եւ հասարակական կեանքին գործունե անդամուհիներէն միւս էր:

ՍՐԲՈՒՇԻ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Համազգային ամեն ձեռնարկի, յօդուհանգան ամեն հանդիսութեանց ներկայ էր ու իր մասնակցութեամբ եւ իր խօսքով: Բարձր մեակուած հայուհի մըն էր եւ նոյնատեղ մեծոքի եւ վեհանքի, որովհետեւ հանդիման ունեցած էր իր փառքին մը օտարներ առաջ դիպաւ մը իրեն հետ ծանօթանալու՝ Գահիրէի մէջ, եւ նոյնիսկ իրեն ընկերակցեցին միջին Արեւելոյ գրեթէ:

Շագկաւորին մէջ ողբացեալ Տիկին Սրբուհին հետ երկար զրոյց ունեցած էինք, մասնաւորաբար բաժնայ ներկայ իրականութեանց օտար, ու մօտէն սեղեկացած այն-սեղի կացութեան մասին: Մեր խօսակցութիւն մէջ օտարով նմանութեամբ կրնի լայնախոս, լրջախոս եւ նուիրեալ հայուհի: Աղեկանդիւս մեր ժամանակին, երբ խնդրեց որ գրեմք առաջնորդեմ ծանօթ հայուհի Տիկին Ջարուհի Ֆեմանեանին բնակարանը, սիրով ընդառաջեցին: Այնտեղ, օտարութիւնի պնդումին վրայ ամենով նաեւ ալ միասին առիւնք, ու խօսեցանք երկար: Միւս բարեկամութիւններուն միջեւ եղած կարօթի եւ հին յիշատակներու մասին սեղի ունեցած խօսակցութիւնը եւս հետաքրքրական էր ինձ համար: Զիս հրաւիրած էր որ երբ Պոլիս այցելելու առիթը ունենամ, անպայման այցելեմ իրեն ց բնակարանը եւ ծանօթանամ իր բնօրինակին հետ:

Աւագ որ մեր այս առաջին հանդիպումը եղաւ նաեւ վերջինը: Մեծ պոլսահայ մամուլէն կը հետեւեցին հասարակական եւ ընկերային իր գործունեութեանց:

Հայութեան համար այս արժեքաւոր եւ մեծ կորուստին առիւ՛մը ցաւակցութիւնները կը յայտնենք ողբացեալին ամուսնոյն, ողբոյն եւ սգակցի պարագաներուն:

ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱՆԵԱՆ

«Հանակիր»ի Աղեկ-սանդիւնոյ պատուակալ ներկայացուցիչն ու բողոքակիցն է՝ Պր. ՍԻՄՈՆ ՊԱՆՏՈՅԵԱՆ 33, Սաաւ Ջաղլու պող. Հեռ. քիւ 802199

NOUVELLE
A partir du 1er AVRIL 1974

MEA

MIDDLE EAST AIRLINES
EST FIERE D'ANNONCER
L'INAUGURATION DE SON VOL

CAIRE ERIVAN

Capitale de l'Arménie

DEUX VOLS HEBDOMADAIRES
TOUS LES LUNDIS ET JEUDIS
DEPART DE BEYROUTH 09.00

Pour plus amples informations et réservations
prière de contacter MIDDLE EAST AIRLINES:
LE CAIRE 12 Rue Kasr El Nil - Tél. 49156
ALEX. 8 Avenue El Horreya - Tél. 807802-807829

* VIA BEYROUTH

MEA

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՆԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԱԲԵԱՆ

Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ԳԱԼՍԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻԻ 524—ՀԻՆԳՇԱԹԻ 18 ԱՊՐԻԼ 1974

ՀԱՏԸ ՁԵՌՔԷ 3 ԵԴ. ԴՆԿ. ԿԱՄ 35 Լ/Բ. ԴՆԿ.

عدد رقم ۵۲۴ - الخميس ۱۸ ابريل ۱۹۷۴

ԳՐԻԶԴ ԴԱԼԱՐ ՄՆԱՅ...

ՍՏ. ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ

Երկրորդ Համաշխարհային
Պատերազմի արիւնհեղ տարի-
ներն էին. Լիպիական կիզի
անապատով առաջ էր շարժուե-
լըրի տանական բանակի ջարդը-
ւած ու կորքրացած մի վաշտը
Առօրէի ու ծարաւից տանջալի
զինուորները զնոււմ էին ծախ-
քայլերով, կիզիչ աւազուտնե-
րում տնքալով: Ֆայլտ մար-
դասպանների ծոցը չընկնե-
ւ ապրելու յոյսը նրանց առաջ
էր մղում դէպի եգիպտական
հողը:

Արժանագիրը արինանհեղ
պատերազմ ու ռազմանական
տային սխրագործություններ
էջը նկարագորում, այլ հոգեբա-
նական ֆոնի վրայ պատկերում
էր՝ անգլիական մի վաշտի կեն-
տանի միացած զինուորներին
ժանր նահանջը:

Այսպէս, դուք խորապէս ապրում էք զինուորի գորշ համագոյնտով համահարթուած տարբեր ազգերի մարդկանց ողբերգութիւնը, անհատ զինուորացիների ճակատագիրը: Եւ հետեւի ճանապարհներին դուք հետգնետէ թափանցում էք անգլիական դրօշի տակ ռազմադաշտ ուղարկուած տարբեր ազգերի մարդկանց հոգիները, հաղորդակից դառնում նրանց մտքուններին, նրանց անասունի տառապանքներին և անիծում պատերազմի հրծիններին:

Երիտասարդ արծակագիրը, հասուն զրոդի վարպետութեամբ էջ առ էջ կերտում է ազգային իւրայատուկ բնաւորութիւններ, վառ ու գունեղ կերպարներ, հոգեբանութիւններ, Իրենց սգ-գային ու սոցիալական առանձնայատուկութիւններով ու աշարհայեցողութեամբ ձեռ-ման մէջ անմոռանալի են մնում նահանջող վաշտի հրա-մանատար անգլիացի Զեֆը, իտալացի բանուոր Բանտոն, աւստրալացի ռազմիկներ Հիւ-պերթը, Սամը, ամֆրիկացի նեկը Բոմոն, նոր գելանտացի Հարթ-ին, լիբանանցի Տիգրան Արագ-եանը, եգիպտացի Քասսիմը, սի-րիացի Նեպին ու Ռուհին:

Անգլիացի ձօ Միլլերն ու
հոտալացի Բանսոն խոսակցու-
թեան ժամանակ իրար շնորհ-
քն կոչում, շեկր Գոմոյին հաս-
կանալի չէ, թէ ինչու են այդ-
պես կոչում, Անգրացի ու միա-
մեջ Գոմոն չի զմբռնում, որ
սրանք, նաև՝ Արագոնացի, յա-
ռադրիմական զաղափարներով
զգեշնչուած պայքարի ընկերներ
է և որ բացի պետութիւնների
միջև տեղի ունեցող՝ իր համար
անհասկանալի չարիք-պատե-
հազմներէր, գոյութիւն ունի

Նաև դասակարգային պայքարի
պատերազմ աշխատանքի ազա-
տագրման ու գաղութատիրու-
թեան դէմ:

Այս վէպը արտասահմանում ապրող և Աֆրիկայում պատերազմական իրադարձություններին մոտ/կից հետևող գրողի անմիջական տպավորությունների արդյունք է, և ջերմութեամբ ընդունուեց Բէխոր-ձրրդահայ ընթերցողների, Թէզրական քննադատութեան կողմից և ռուսերէն հրատարակւեց Մոսկուայում:

Այսպիս, քան տարի առաջ
 Հենապատոմս վէպով գրական-
 նութիւն մտաւ՝ արարական աշ-
 խարհից հայրենադարձ Ստեփան
 Ալաջաբեանը, որի ծննդեան 50
 ամեակը լրացաւ օրերս:

Ալաջաբեանը գրական փորձերն սկսեց տակաւին պատանի հասակում, իր ծննդավայր Հալէպ քաղաքում։ Այս տեղը, 1942ին լոյս տեսաւ նրա բանաստեղծութիւնների ժողովածուն՝ «Կլառի Ծաղիկները»։

Վշտի այդ քնքոյշ ծաղիկ-
ները դժգոյն էին, անժամանակ
թառամելու ենթակայ: Հայրենի
հողն էր, որ կենսահիթ ու գոյն
տուեց այդ դալուկ ու վշտա-
հար ծաղիկներին, բազմապատ-
կեց երիտասարդ գրողի ստեղծ-
նագործական ուժերը: Ուսման,
գեղագիտական դաստիարակու-
թիւն ծարաւ երիտասարդը հը-
նարաւորութիւն ստացաւ սովո-
րելու հայրենիքում, ընդլայնե-
նու իր մտաւոր ու հոգեկան հո-
րիզոնները, 185 իւ նա աւար-
տեց Երեւանի Պետական Համալը-
սարանի Բանասիրական Ֆակուլ-
տետը և ապա՝ Մոսկուայի գրա-
կան բարձրագոյն դասընթացը:

Անդամ երկու տասնամեակ-
ները Ստեփան Այաքս քանի ի հա-
մար եղան Հոթենթիական որո-
շումների, գեղարուեստական
նորաձոր իրագործումների տա-
րիները։ Ավելի տալանտուն ու
ստեղծարարական զարման նրա
գեղարուեստական հայեացքը, գե-
ղեցիկ ըմբռնումը ու գեղար-
ուեստական նպատակամտույթը
նա սկսեց աւելի ջերմ ու մտե-
նած ի օտեր իր ընթերցողի հետ,
համեմատել տեղի ու կորով տունց
ընթերցողին։

Արգասաւոր եղաւ Աւաջա-
ւանի գրիչը: Վերջին երեք հո-
ւանակներին նա հեղինակեց
ինգ-վեց վկայ ու փրպակ, բազ-
մաթիւ պատմութեանքներ, աշ-
արակներ ու յօդուածներ, ար-
ագանգեց ժամանակի գրական
քաղաքական հարցերին:

(Temp min 4)

ՍՈՒՐԲ ԶԱՏԻԿԸ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՁ

Սուրբ Թարգման Տօնը մեծ շուքով նշուեցաւ Գահիրէի մէջ, Կիրակի, 14 Ապրիլ 1974, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին մէջ, ր ներկայութեան հոծ թիւով հաւատարեակներու, կատարեցաւ հանդիսարար Ս. Կատարգոս Թմիս Առաջնորդական Տեղապահը՝ Գերպ. Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Բապունեան պատարագեց ե խնոսիմաստաւից քարոզ մը խօսեցաւ, շնչաեղով՝ թէ մեր եկեղեւոյ հաւատարներ կ'ընդ հը կողմէ Գրիգորի Թարգմանի Թարգմանի իրաւամեութիւնը։

Անցան (Շնորհալի) երգչախումբին
կողմէ, ղեկավարութեամբ Մօ Նդ
Յակոբեանի և երգե՛ողնաբաշու
թեամբ Տիկին Շամիրամ Դաւ-
մանեանի:

Պատարագի աւարտին, պատարագի և Հայր Սուրբ եկեղեցական Թափորով առաջնորդուեցաւ Ազգ. Առաջնորդարանին դահլիճը՝ ուր տեղի ունեցաւ անուհնէք:

Տօնական այս առթիւ, յա-
նուն Ազգ, Իշխանութեան, շնոր-
հաւորանքի խօսք քրաւ, Պատկ.
Քաղաքական Ժողովին տօննապե-
տը՝ Պր. Հարկադուին Քիւրքեան:

Ապա բոլոր ներկաները, Ս.
Թարուքեան տոնին առթիւ զիրար
չնորհաւորելէ և Հայր Սուրբին
աջը համբուրելէ ետք մեկնեցան:

Աղբջանդրայէն սեզի տա-
կաւին չէ հասած թղթակցութիւ-
նը, սակայն կը տեղեկանաւք, որ
այնտեղ ևս մեծ շուքով առ-
նակտարուած է Ս. Զատրկը, Ս.
Պողոս-Պետրոս եկեղեցիին մէջ.
Պատարագած և քարոզած է Գեղը.
Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Ջընչիեան,
իսկ երգեցողութիւննելը կատար-
ւած են «Լուսաւորիչ» երգչա-
խումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ
Պր. Ղևնդ Ղեցորճեանի:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ԱՄԵՆԱԸՆՏԻՐԻՆ ՀԵՏ

Մասկովայի Բուլեիինի անունանուրբ արուեստներու քանգարանին մէջ ցուցադրուած՝ Թուր Անի Ամոնի դասարանին գանձերը կը տարուակեան հրապուրելի բազմաթիւ այցելուներ։ Անցնող երեւոյժկա ամսուայ ընթացքին, աւելի քան 600-800 հոգի այցելած են յիշեալ քանգարանը։ Անոն ոչ միայն գիտականներ, արուեստի ինկադատներ, արձանագործներ, արուեստագիտներ կը հաւուեն, այլ նաեւ՝ զործաւորներ, պատօտեաններ, ուսանողներ, զգրոցականներ եւ ծառայողներ։ Զարգարարուեսական ձեռնարկութեանց, ագարակներու, կրթական եւ գտնագտն ուրիշ հաստատութեանց ամբողջ հաւաքականութիւններ կը փափաքին տեսնել հին Յրիպոտի մականոյրի գանձերը։

Թանգարանին անձնակազմը մասնատու կազգադրություններ բաժնի Մոսկովայի Մեքրոյի աշխատանքներուն, ինչպէս նաեւ Ախթաշէն, ինքնաշարժներուն եւ Ռբրանայա Ռոզա, հիւսուածեղիի գործարաններուն, ուրպէսի կարեւան այցելիլ քանգարանը, Հին եգիպտական արուեստի զլուխ գործոցներ, ը' մեծ հեռախոսութիւն յառաջագոյցին Սովետ եւս մը փալաններու ժողովաւորներուն մէջ, Բաւելին քանգարանը, ինչ-

ጉረሆረሀፋቦሀ

ՀԱՅԱԿԵԱՆ ՎԵԹԵՐԱՆ ԸՆԿԵՐՆԵՐ՝ ՅԱԿՈԲ
ԽԱՇՄԱՆԵԱՆԻ ԵՒ ԱԻԱԳ ԶԷԲՃԷՆԵԱՆԻ
Ի ՊԱՏԻՒ ՅՈԲԵԼԻՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ուրախութեամբ կը տեղեկան
թեքան Դավասկոսի Շրջանի Կ
թեամբ, յառաջիկայ 20 և 21 Ապր
դիսութիւններ տեղի պիտի ունեն
թեքամ տեղույն մասնագիտ. զի
թային և մարզական միութիւններ

Այս հանդիսութեանց մեծ թ
ղլլան արտասահմանէն:

պես ճանաչումով հեռուստա-
ցույցը, հազարաւոր նամակներ
կ'ստանան Սովետ ժողովուրդին,
խեղճիւով հեռուստաշոյշէն ներկա-
յացնել՝ հին առիւստաւորներու ան-
գործակալն է իրենց տեսակին մէջ
եղալի կոտորելը:

Վերջերս, հեռուստացոյցի մը-
տեղան յայտագիրներէն եղող՝
Թանգարանէր Է Զույգահանդու-
ները նոյնիւրած եր Թուր Անի
Ամոնի դաբարանի գանձերուն,
Յայտագիրներկայացումը եր Բու-
լիիկ նուր արուեստերու քանդա-
րանին վարիչ՝ Իրինա Անթոնովայի
կողմէ, Ան բաւ քի Գանդրիի
քանդարանին ազգիս ռաւաւան-
ներու ցուցադրութիւնը՝ նաւա-
կելի իրադարձութիւն մըն է Սովէ-
տայաբազմալի մեակութիւնի կողմէ-
նի մ. Գ. Ե. միջնետի մամակեան

ապրող օրինակն է՝ Ս. Միսրեան նախածնեմամբ մեակուրային փոխանակումը լայնածառալ ծրագրին։ Այս ցուցահանդեսին՝ Ս. Միսրեան մեզ կազմակերպումը, Սովեհ եւ Կար Ժողովուրդներուն մէջն գույրքին ունեցող բարեմակութեան համագործակցութեան մէկ ուրիշ արեայայութիւնն է։ Սովեհ ժողովուրդը՝ յարգանքի խորունկ զգացումներ կը տան՝ Սեփազոտ Արք. Հանրապետութեան ժողովուրդին նկատմամբ եւ մեծ հեռու-

ԲՐԲՐՈՒՄԻՆ ԿՐ ԳՈՇԱՔԵՐԷ ԿԱՆՈՒԿԱ
ԱՆՈՐ ԱՇԱԿՈՅՐԻՆ ԵՆ ԱՐՈՒՆԱՍԻՆ:

Իրիսա Անթրոնովա հեռուստա-
ցույթը պիտուե՛նու՛ն պարզեց տա-
ժանե՛նի ախտախառնու՛ր, որ Սո-
վոս եւ Եղիաթացի մասնագէտե՛րը
տա՛րին՝ Բուժկիւրի բաժնարանին
մէջ, ցուցադա՛նդէսի բացման նա-
խընթա՛ղ օրերու:

Մահինն ազօս լոյսերը եւ սեւ պատ մը, իբրեւ խորհ կը ծառայեն ցուցադրութեան զլիաւոր առանցքը կազմող՝ երիտասարդ փառաւոնին լուսամուտում դեմքին, Թառ Անի Անոնի ոսկրէ դրամակը՝ ցուցահանդէսին աւժեհաւոր կտորներէն մին է եւ եզրագրական հին մօպոյթի այս զուլա գոյծոյցով է որ հեռուստացոյց դրօշողները սքըսան ծափարանալ եզակի մատուցներուն հետ: Անոնք ցուցադրուած են քանդաւորներն ի տախտակներուն մէջ, Նկարներ՝ այցելուներուն կը ծանօթացնեն Թագաւորաց Հովիթին մէջ կատարուած պեղումներու աշխատանքին մէկ մասին, որ 1922 թուականէ առիւր վատարուեցաւ հրեւոյցաբանական ամենաեւեակաւոր յայտնութիւններէն մին:

Հոռուսացոյ դիտողները տեսան՝ իրենց պատուանդաններուն վրայ ցուցադրուած 50 հզական խոռները, որոնք կը օպտուրեն իրենց բարձրաշէկ արուեստի սիրապետութեամբ: 3500 օտրի առաջ արագորում փայլուն այս գլուխ գործոցները, հիացում կը պատահանեն եւ կը վկայեն հին ոսկերիչներուն, արուեստագէտներուն եւ արձանագործներուն նաւաստուութեան: Անոնք արուեստագիտական խմբակներէ գործեր են:

Սովնես ժողովուրդներու ծա-
նօթութիւնը՝ ինն եղիպացցի ար-
նեսաւառներուն արտադրած զովի
լործոցներուն հետ, բաւ կ'էական-
ինա Ֆուրցեա, Ս. Միլոբեան
Դաւիթի Նախարարուն, ան-
կասկած պիտի զարգացնէ Սովնե-
սի Սքիպական մեակոթոյ յին կա-
պերը:

U. F.

१२५५१८

Դամասկոս 10 Ապրիլ 1974

0063

ԳԱԼԵՐԻԻ ՄԷՋ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՆԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԾԱՂԿԱՏՈՆԸ

Կիրակի, 31 Մարտ 1974, կ. ե. ժամ 6-30ին հոգ քաղաքում մեծ ճակատամարտ է տեղի ունեցել Հայկական Ընթերցասրահի Նոր Սերունդը՝ երիտասարդական Մարտիկների կողմից կազմակերպված ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԾԱՂԿԱՏՈՆԸ մասնակցությունը Գանդիի հայկական ակումբներում։ Այս հանդիսությունը նախագահեց ազգային երեսփոխան Ե. Ժամբոս Գործարանատեր Պր. Սյուրյանը։

Գանդիի սրահում անցավ խիստ լազույժ Գործարանատեր Ե. Ժամբոսի կողմից կազմակերպված մասին պիտի անդրադառնալով յաջողով։ The Young Ones առաջնակարգ նուագախումբից առաջնորդությամբ բոլոր երեւանցիները ալ ուրախ պարեցին, կիրան Ե. Պր. Սյուրյանի միջոցով ու գիտեցին։

ՏԻՎԻՆ ՏԻՐՈՒՅԻ ՐԵՍԵԱՆ ՈՉ ԵՄ Է

Խոր կակիծով տեղեկացանք, որ անցեալ Կիրակի, 31 Ապրիլ 1974, վաղ առաւօտեան իր տան կանաչուկ կնքած է Գանդիի հայ համայնքին սիրտը և յարգունակ անկիւններէն՝ ՀԻՐԻՇԻ ԲԵՐԵՆԻՆԸ, կողակիցը՝ ծանօթ (Շար. Ե. Կ. 4)

ԱՌԻՏԱՆԱՀԱՅ ԿԵՄԵՐ

ԳԱՂԱԹԱՅԻՆ ՆՈՐ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

(Մասնաւոր բոլակցութիւն «Ջանկալի»-ի)
Սուտանահայ համայնքը, իր բոլոր կազմակերպութիւններով կը կատարէ ազգապահպանական լուրջ աշխատանք և վաղ կը պահէ ազգային ոգին մեր նոր սերունդի հոգիներէն ներս։
Գաղութային վարչութեան երեք տարուայ պաշտօնավարութեան շրջանը լրացած էր 15 Փետրուար 1974, տեղի ունեցաւ ընտրական Ընդհ. ժողով, որուն ընթացքին ընտրուեցաւ նոր վարչութիւնը, բաղկացած հետեւեալ ազգայիններէն։
Գ. Գրիգոր Գոտուրեան (պատուակալ նախագահ)
Եղուարդ Ճէրմեան (ատենակալ)
Միսաք Փափազեան (փոխ-ատենակալ)
Գառնիկ Եղիաշեան (ատենակալ)
Սուրեն Իսրէլեան (փոխ-ատենակալ)
Նազարէթ Քալէմէլեան (գանձապահ)
Նուպար Իկիմպաշեան (փոխ-գանձապահ)
Տոքթ. Ասատուր Էքմէճեան (խորհրդական)
Նորընտիր վարչութիւնը արդէն սկսած է գործնականօրէն աշխատիլ՝ ազգային և վարչական գծով։
ԲՊԾԱՅ
Խմբագրութիւնը կու գայ ջանքերու շնորհիւ Սուտանահայ Գաղութային եւ վարչութիւնը Ե. մաղթել լեզուն գործունէութիւն։

ՄԻՇԵ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ
ԱՄԵՐԻԿԱԶԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— ԱՊՐԻԼ 28, Կիրակի առաւօտ, Ս. Վարդան Մայր Տաճարի օժման վեցերորդ տարեդարձին առիթով, Մայր Տաճարի մէջ պիտի պատարագէ և բարձր Ամերիկահայոց նախկին Առաջնորդ Գերշ. Տ. Սիրան Արք. Մանուկեան։ Պատարագիչ Սրբազանը, այդ առիթով, օժուր պիտի կատարէ նաև Մայր Տաճարի ծախսկողման և աջակողման խորաններուն զետեղուած՝ Ս. Ներսէս Շնորհալիի և Ս. Գրիգոր Լուսաւորիի իւզանկաբներուն, գործը նկարիչ Մարիկ Մամեանի, ինչպէս նաև Ս. Սահակի և Ս. Մեսրոպի իւզանկաներուն, գործը նկարիչ Վահէ Քրիշտեանի։
— ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ վեցակի 72րդ Տարեկան Թմական Պատմաւորական Ժողովը պիտի գումարուի Ս. Վարդան Մայր Տաճարին մէջ, Մայիս 4-ի շաբաթավերջին։ Այդ առիթով, Մայիս 3, Ուրբաթ, կ. ե. ժամը 8-30ին, Նիւ Եորքի Վէյնթ Փաթրիքս Մայր Տաճարին մէջ, միջ-նկեղեցական գոհարանական արարողութիւն մը պիտի կատարուի՝ Ներսէս Շնորհալի հայրապետին նուիրուած։ Այս պաշտամունքին պիտի մասնակցին թմական եպիսկոպոսական դասն ու բոլոր եկեղեցականները։ Բարձրաստիճան հոգեւորականներէ ողջունելի խօսք պիտի բերեն Նիւ Եորքի Կաթոլիկ Եկեղեցւոյ Առաջնորդ Պաճմ Արքեպիսկոպոս։ Օրուան գլխաւոր խօսքը պիտի ըլլայ Ամերիկահայոց նախկին Առաջնորդ Գերշ. Տ. Տիրան Արք. Ներսէսեան։ Արարողութեան երգեցողութիւնը պիտի կատարէ Առաջնորդարանի Կոմիտաս երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Տոքթ. Արթուր Միլեանի։ Յաւարտ արարողութեան պիտի գործադրուի համերգային յայտագիր մը նուագախումբի և երգչախումբի կատարումով, ղեկավարութեամբ Գրիգոր Փիլիպեանի։
Ս. Ներսէս Շնորհալիի մահուան 800 ամեակին, Ամերիկահայ Թմական մէջ գործող Ս. Ներսէս Աստուածաբանական Վարժարանի շրջանաւարտներէն մէկը՝ քահանայ և երկուրդ՝ սարկաւազ ծեռնադրուեցան, իսկ նոյն վարժարանին մէջ ուսման հետեւող երեք երիտասարդներ ալ կրօնասարկաւազ ծեռնադրուեցան։ Այս հինգ երիտասարդները ներկայիս կը ծառայեն թմական զանազան եկեղեցիներուն մէջ։

ՌԱՏԻՑ ՄՈՆԹԵ ԳԱՐԼՈՐ
ՀԱՅԵՐԵՆՈՎ
ՀԱՂՈՐԴՈՒՄՆԵՐՈՒ ԿԸ ՍԿՍԻ

Հանդիմով կը տեղեկանանք, որ Ռատից Մոնթե Գարլո ծայնաս փիւրկի կայանը, մօտ օրէն Ե. կանոնաւորաբար՝ հայերէնով՝ մանաւանդ լուրերու և ծայնասփոսման պիտի կատարէ։
Արդարեւ, Լիբանանի Հանրապետական Կուսակցութեան Նախագահ Պր. Մարտի ժողովուրդ, Ընկեր Յարութեան Կուսակցի յղած հեռագրով մը՝ զինք պատգանակեց տեղեկ կը պահէ այս կարեւոր եղբայրեան, որ, լսեալ իճէ, քի լաւ պիտի ընդունուի՝ մասնաւորաբար Միջին Արեւելի հայութեան կողմէ։

ԹՈՒՐԻՒՆ
ՕՓԵՐԱՅԻ ԵՐԳԻՉ
ԳԵՂՈՐԳ ՊՈՅԱՆԵԱՆԻ

ՊԻՏԻ ԵՐԳԵ ՏԱՊԼԵՆԻ ՄԷՋ
Խաբանդուի Օփերայի արժեքաւոր արուեստագէտ Գեղորգ Պոյանեան, պայմանագրութեամբ կ'ընթան Ե. Տապլիքի Ռեփերթ Ֆեսթիւլ Լիմիթը՝ Օփերային հետ, Հոկտեմբերէն մինչեւ Նոյեմբեր քանի մը անգամ սոյն օփերայի բեմին վրայ երգելու՝ Պապաբաբայի Սափրիչի մէջ Նուրեհանի դերը։
Խաբանդուի Փառասօնի օրերուն, երբ Գեղորգ Պոյանեան հիանալի ելոյթ կ'ունենար Պապաբաբայի Առեւտրային օփերային մէջ, Լոնտոնի Քալաքս օրաթերքին մէջ խիստ պատգանակեց զանազան մը լոյս տեսած էր, յաջապէս հայ համակրելի քեներին համար։ Այդ գնահատանքը, ուրիշ բազմաթիւ հեղինակութիւններու կողմից, ուսուցչութիւնը հրաւիրած է Լոնտոնի կարեւոր էփրեկարի մը՝ Քրիսթաֆոր Հանքի, որ իսկոյն ուզած է պայմանագրութեամբ մը ըստաւարել Գեղորգ Պոյանեանի հետ։
Գեղորգ Պոյանեան վերադառնալ օփերայի Տապլիքի մէջ պիտի երգէ գերմաներէն լեզուով։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

Պր. ՀԱՐՐ. Պր. Պր. ՍԱՆԻՆ (Ստոյպիլ-Սիլիկը)՝ Ստացած ենք ձեր 30 Մարտ 1974 բուսկի բամակը և կցեալ 7 մեքնագրուած էջերէ բաղկացած և ձեր կողմէ Հ. Բ. Ը. Մ. ի վարչութեան (Նիւ Սոք) ուղղած 20 Փետ. 1974 բուսկի բամակին լուսապատկերը՝ առ ի տեղեկութիւն և ի հրատարակութիւն։
Կը ցաւիմք որ քերթիս ցերեկայ ծաւալը մեզի չի բոլաւորեց բամակներու հրատարակութիւնը, նամաւանդ, որ Հ. Բ. Ը. Մ. ի ձեր յղած բամակին բազմաթիւ բերքին կը վերաբերէ ամերիկահայ ողբ. Միգրէն Ենովեանի բողոքի և կոսակի գործադրութեան եղանակին, այնքան ալ չի հետաքրքրէր Միգրելի Նահանգներէ հեռու բնակող հայերը։
Նախընտրելի պիտի ըլլար, որ ամերիկահայ քերթի մը խմբագրութեան ձեր խնդրանքը ընկիւն։ Այսուհանդերձ ձեր բամակը պիտի փափաքեմք պահ զինք մեզ մօտ քրթածքի մէջ, երբ համաձայն գտնուի, ալ պապէս ըստ ձեր խնդրանքի կ'ընանք ձեր վերադարձը։
Կը սպասեմք ձեր համաձայնութեան։

ԸՆԿԵՐ ՍՏԵՓԱՆ ՀԱՄԱԼԵԱՆ ՍՈՒՐԻՈՅ
ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ՏԵՂԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ԱՆԴԱՍ

Ընկեր Ստեփան Համալեան ծնած է Դամասկոսի մէջ, 1936 թ.։ Այս իր նախնական ուսումը ստացած է Դամասկոսի Ազգային Թարգմանչաց վարժարանին մէջ, ապա երկրորդական ուսումը ձեռք բերուած համար, յաճախած է Դամասկոսի Էսիէ ձեմարանը, զոր աւարտած է փայլուն յաջողութեամբ։ Ապա, 1959 թ., մտած է Դամասկոսի համալսարանը և ըստացած է Գոմերիս Աւստրիայի Քրիշտոսի վկայականը։

Փոքր տարիքէն կ'անդամակցէ Հ. Մ. Մ. ի շարքերուն և 1962 թ. վարչական անդամ կ'ընտրուի Դամասկոսի Հ. Մ. Մ. ի վարչութիւնէն ներս, ապա 1967 թ. կ'ընտրուի Հ. Մ. Մ. ի ատենակալ և սոյն պաշտօնը մեծ ձեռնհասութեամբ կը վարէ մինչև 1973 թ. վերջերը։

1973 թ. վերջերս թեան, Սուրիական կառավարութիւնը կը հրատարակէ Ահուսթիւնի միացման արդարութիւն։ Այս արդարութիւն Հ. Մ. Մ. ի կը միանան Լօրի հայ և օտար ահուսթիւներ, և տեղի կ'ունենայ վարչական նոր ընտրութիւն, որուն մէջ ընկեր Ստեփան Համալեանին կը վստահուի Գաղութային պաշտօնը, ինչպէս նաև իրեն կը տրուի Ա. Ս. միջազգային խաղերու ընդհանուր պատասխանատուի պաշտօնը, լլաւով միակ հայ վարչական անդամը սոյն վաչութիւնէն ներս։

1973 թ. սկիզբը ան կ'ընտրուի Սուրիոյ փոխ-փոխի մարզական

բաժան Խանքի կեդրոնական վարչութեան անդամ։ Ան Սուրիոյ օգտնաւարին ընկերութեան մէջ, կը վաչէ բարձր պաշտօն. իրեն յանձնուած է օգտնաւարին ընկերութեան արտաքին գործերու ընդհանուր պատասխանատուի պաշտօնը։

Անդամ է Դամասկոսի Սուրբ Սարգիս Եկեղեցւոյ Ազգային Դատական Ժողովին, և որպէս գործուն ազգային, զնախառնած է իր շրջապատէն։

1972 թ. սկիզբը, Սուրիական կառավարութիւնը պաշտօնական հրահանգով կը յայտարարէ կազմութիւնը, Սուրիական Նահանգային Տեղական Ժողովին, իսկ 1974 թ. Յունուար 8 թ., Նախագահական 26րդ հրահանգին համաձայն, ընկեր Ստեփան Համալեան, 2940 ձայնով, սոյն ժողովի անդամ կ'ընտրուի, ըլլալով անմիջական յաջորդը (քուէի համաձայնութեամբ) իր նախորդին, որ այժմ ընտրուած է Սուրիական Խորհրդարանի անդամ։

Այս ժողովին տարեկան համագումարը տեղի ունեցաւ 1974 թ. Փետր. 20-ի վերջերս։

Ընկեր Ստեփան Համալեանին իր պատասխանատու և պատուաբեր պաշտօնին մէջ, յօգուտ սուրիական հայրենիքին և մեր համայնքին։

ԲՊԾԱՅ
Դամասկոս 7-3-1974

ՀՈՒՄՆԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ
ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Լա Հէյի (Հոլանտա) գլխաւոր թերթերէն մին, 5 Յունուար 1974 թ. թիւին մէջ, Արի Սասիկի կողմէ ստորագրուած շահեկան յօդուած մը հրատարակած է՝ «Սակայն Հայաստանը կ'ապրի վերապրութեամբ»։

Թողածագիրը կը գրէ, որ կողմասի շրջանին մէջ ապրող ազգերուն ամենէն աւելի տառապածը եղած է հայը, որ Բ. դարէն ի վեր կոհներ և պատերազմներ մղած է ներխուժողներու դէմ և ի վերջոյ, Ժի. դարուն, պարսկէն և թուրքը իրարու միջև բաժնած են Հայաստանը, որ քրիստոնէայ ըլլալուն, յաճախ մասսայական կոտորածներու ենթարկուած է։ Այս է գլխաւոր պատճառը, որ անոնցմէ շատեր հեռացած են իրենց մայր երկրէն դէպի օտար ափեր։ Վերջին մեծ ապստամբութեան 1896 թ. և ապա 1915 թ.։ Հայերը արտաքին մէջ իրենց լեզուն և աւանդութիւնները կը պահպանեն։ Այդ արտագաղթածներէն են Ուիլիլմ Սարոյեանը և Շառլ Ազնաւուրը։

Երեւան, Ս. Հայաստանի մայրաքաղաքն է, որ Բաքուի և Աթէնքի չափ է։ Ժողովուրդը հպարտօրէն կ'արտայայտուի այդ մասին և նաև իր պատմութեանը մասին, որ ամենահիններէն մէկն է։

Այս յօդուածը գրողը գրօնաշրջիկներու խումբով մը Ս. Հայաստան աշխարհ խմբագիր մըն է։ Այնտեղ խումբը առաջնորդողը եղած է Պր. Սուրեն Զաքարեանը, որ իրենց ըսած է թէ 1915 թ., մեծ Իդուէին կորսնցուցած է իր քոյրերն ու եղբայրները։ Ան հպարտօրէն արտայայտուած է իր ժողովուրդին մասին և հրախաղաղութիւն յայտնած է Մոսկուայի, որ թոյլատրած է փոքր ժողովուրդներուն պահպանել իրենց ազգային ինքնութիւնը։

Նուրիւնը։ Սուր Մատենադարան այցելելիքը, գրած է յօդուածագիրը, այնտեղ ծանօթացանք տնօրէնին, որ ազնիւ անձնաւորութիւն մըն է։ Ան մեզի ըսաւ, թէ այդ նոյն օրը, ամերիկահայու մը կողմէ Մատենադարանին իր նուէր ուղարկուած՝ 26 հայերէն էին ձեռագիրները ստացած էր։ Յաջորդ օրը բոլոր թերթերը կը խօսէին այս արժեքաւոր նուիրատուութեան մասին։ Զաքարեան նաև ըսած է իրենց, որ այդ փոքր երկրին մէջ, արտաքին մեծ թիւով հայեր վերադարձած են, այդ փոքր Հայաստանը՝ որուն լեռները աւետարանին մէջ յիշատակուած են։ Յիշուած տարի առաջ այդ երկրին մէջ հայերը ցերեկային տուններու մէջ բնակած են, իսկ այժմ լաւ ապրելու ամէն հրաշալիքներ իրենց ղեկին, անգործ չկայ և Ս. Միութեան միւս քաղաքներու բնակիչներէն աւելի ուրախ և զուարթ են։ Երեւանի միջուկը տարբեր է և ջերմ, չէ՛քերը տափ քար չի ունեցած և քաղաքին վրայ կ'իջնէ Արարատ լեռը։ Սուրեն Զաքարեան (՝) ըսած է նաև, որ Հայաստանի մէջ քիչ ամուսնաւուծում կայ և շատ ծնունդ։ Ան գովարդ ըրած է Աւարատ ֆութբոլի խումբին, և ըսած է՝ որ եթէ հինգ տարուան ըլլան յաջողի, կարելի պիտի ըլլայ Հայաստան մրցումի հրաւիրել՝ Այաքսը հոլանդական աշխարհահռչակ ֆութբոլի խումբը։

ԲՊԾԱՅ
Հոլանտա
(՝) Մ. Խ. - Պր. Սուրեն Զաքարեան, որ ինքնութիւնը Հայաստանի գլխաւոր ղեկավարներէն մէկն է, և նաև Ամստերդամի Հայաստանի Ֆութբոլի Ֆեֆերասիոնը։
ԸՈՒԿ

ՄԱԿ-Ի ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԻՐԱՒԱՆՑ ՊԱՇՏՊԱՆՆԵՐՈՒՆ ՈՒՐԱՑՈՒՄԸ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Ջանախիւր»-ի)

Մեզի յայտնի էր, որ տարիներ առաջ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան (ՄԱԿ) ենթայանձնախումբ մը յանձն առած էր ըստուգելու, թէ աշխարհի մէջ ո՞րքան ցեղասպանութիւններ կատարուած են, ո՞րք, կամ որո՞նց կողմէ։ Սա գործին հետազոտութեան պարտականութիւնը տրուած էր ուկրաինացի Նիկոլայ Ռուսաշիւսկոյին, որ առաջին տեղեկագիրը ներկայացուցած էր։

Սակայն այդ զեկոյցին արդիւնքը եղած էր այն, որ Թուրքիոյ կողմէ 1915ի Ապրիլի տէր Մեծ Եղեռնի 2.000.000 հայերու դէմ գործարարուած անագորոյն ցեղասպանութեան մասին իրողութիւնը զանց առնուած էր խորհրդաւոր դիտումներով, կամ ներկայացուածը, իբր թէ քա՛հ մը հայերու սպանութիւն է եղած՝ զուցէ արկածով կամ այլ առիթներով։ Կը թուէր, թէ ամէն զգուշութիւն ձեռք առնուած էր Թուրք ցեղասպաններու ճիշդագոյն դէմքը ծածկելու համար։

Բարեբախտաբար ենթայանձնախումբի աշխատանքներ այդ քնննութեան արդիւնքին անբաւարար նկատելով, ստիպած էին նոյն յանձնառուն՝ Նիկոլայ Ռուսաշիւսկոյին, որ խոր ուսումնասիրութեան ենթարկէ հարցը՝ ճշմարտութիւնը երեւան հանելու համար։

Ենթայանձնախումբին վերջին ժողովը, լստ «Պայմանագրեր»-ի խմբագրական բացատրութեան, կայացած է Ժնևի մէջ, 1973ի Մեկտեմբերին՝ նկատի առնելու համար ցեղասպանութեան ստույգ վիճակագրութիւնը, որ Հայկական խնդիրը հետեւեալ կերպով ներկայացուած է 30րդ պարբերութեան մէջ։

«Ենչ կը վերաբերի արդի դաւաճողներին, մարդ կրնայ ճշիլ գոյութիւնը՝ յարաբերաբար հարուստ փաստագրութեան մը ուր կապ ունի հայերու շարժումներին հետ, որոնք ցարգումով են ցեղասպանութեան առաջին պարագան բացենքով դառնում մեզ»։

Այս բնորոշ յայտարարութիւնը կը վաւերացուի միաձայնութեամբ, ենթայանձնախումբի բոլոր անդամներուն կողմէ, բացի Փաշքիստանի ուժեղամիտ Ներսիսյանցիէն, որ կը պնդէր թրքական ուսուցումի տեսակետին վրայ։

Այս վաւերական տեղեկագիրն, ըստ կարգին, կը բերուի ՄԱԿի Մարդկային Իրաւացի Պաշտպանութեան Յանձնախումբին նկատառութեան։ Ահաւորելի, այստեղ է, որ իրականութիւնը քաղցրեւոր կը մարին և խառնուի ապականելու իրենց բոլոր մեղքերով հրապարակ կու գան ԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆԸ գերեզմանելու անյաղ տենչով։ Ինչ խեղճ կատակութիւն, ԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆԸ թաղել... բայց, եթէ ովկիանոսներու ամենախոր անդունդներու մէջ ալ միջոցին ԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, Ան պիտի ծագի ամենաբարձր լեռնագագաթներէ ու վրայէն, հրաշքի աւրազնդի նման։

Յիշեալ խառնակութեան միջավայրին մէջ, Լեոն Քելչիչեանի հետազոտող աչքը յայտնաբերած է շատ մը իրողութիւններ, ինչպէս նաեւ Թուրք Օսման Եալչի անունով մէկու մը մասին, որ «ենչու» բանեցուցած է Ամերիկայի և ուրիշ մեծ ու փոքր ազգերու ներկայացուցիչներուն վրայ՝ չեղեալ համարելու համար հայ ազգին դէմ գործըւած ցեղասպանութեան մասին փաստը պարունակող 30րդ պարբերութիւնը։ Սակայն ի՞նչ «ենչու» մասին է խոսքը, քանի որ Թուրքիան ուրիշներու յենալանով կանգնած թու կերկր մըն է։ Հաւանաբար կարելի է խօսիլ միայն թրքական կաշառքի, թմրեցուցիչ խաւախածի շահագէտ առուածախի, կամ ուրիշ ստոր գործառնութեան խոստումներու մասին և այլն։ Ուստի, իրաւանց պաշտպանութեան խըրտախիւղները կարող էին իրենց խափանարարի դերը կատարել՝ առանց վարանումի, առանց արգելքի, քանի որ հայ իրաւագործը ու բազմիցս խոշտանգուած գոհ, ո՛չ մէկ ներկայացուցիչ ունի ՄԱԿի մէջ։ Ինչ ալ ըլլան սակայն դրդապատճառները, Մարտ 6, 1974 թ. սկսած Նիւ Երկու իրաւանց Պաշտպանութեան Յանձնախումբին իր ստեղծած անպատշաճ մթնոլորտին ու խաթմումին մէջ կատարած է ուրաջումը՝ ենթայանձնախումբի տեղեկագրին 30րդ պարբերութեան։

Հայ իրաւագործը զոհին դէմ քուլարկոյններէն եղած են՝ Փաշքիստանը, Նիկերեան, Էքզաթթը, Աւստրիան, Հիդրաւաւը, Իրանը, Իրաքը, Թունիզը, Մանաւանդ Ռուսիան, որ իր ազատագրումը Հիթլերի լուծէն, մասամբ կը պարտի իայ մարտիկներու թափած աւրելին, սակայն ան այսօր, իբր «երախտագիտութիւն» իր թունաւոր կիծը կը ցուցադրէ արդար դատի մը հանդէպ, որ հայունն է։

ՄԱԿի մէջ կատարուած այս խորհրդախորհրդի ներքին մը չէ անշուշտ հայ ժողովուրդին համար. յարեւրով ան սեւած է ըստ աւելի մեծ ողբերգութիւններ, ինչ որ կրնանք փաստել լսել, հայ ժողովուրդը ո՛չ միայն հեռու է յուսահատութիւնէ, այլև դորսցած կամքով ու միանշանակութեամբ պիտի պայքարի անը՛ղհատ, միջին ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԱՏԱԻ ԹԱՂԱՔԱՆԱԿԻ՝ ի հեծակ թրքական խաբարայու եւան հետեւորդներուն, որոնց նպատակը ուրիշ բան չէ. էթնոց ցեղասպանութեան օրինականացումը աշխարհի վրայ։

Նիւ Երկ, Ն. Ե.

ՈՍԿԱՆ ԹՈՎԱՆՆԵՍՈՒՆ

ՖԻԼՄ «ԱՐԱՐԱՏ»-Ի ՄԱՍԻՆ

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԵՆՓԻԼՄ)։— Հեռուստատեսային ֆիլմերու «Երեւան» միւստրումը Մարտ 19ին ներկայացուց՝ իր նոր աշխատանքներէն մէկը։ «Բնաւորութիւն» մէկ ժամանց փաստագրական ժապաւէնը կը պատմէ՝ 1973 թուականի ԽՍՀՄի Արտիստ և Բաժակակիր Ներկանի Արարատ ֆոթոլոյսային թիմի մասին։

Անցած ամբողջ խաղաղութեան ինքնապաշտպանութեան օրերէն ետք հայ ֆոթոլոյստիստներուն նկարահանած են երեւանի և երկրի այլ քաղաքներու մէջ, ուր խաղացած են անոնք։

0065

ԿԵԱՆՔ

ԲՈՂՈՐԻ

ՀԱՄԱՐ

ՈՌՈՂԵՐԹ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

Երեւանի երկաթուղային կայանի թաղամասում անուանի մարդ է փոսթատար Նշանը։ Բարի ժպիտը դէմքին, տնից-տուն անցնելով, նա պարզում է նամակ և հեռագիր, լրագիր ու հանդէս, չմոռանալով տեղեկանալ՝ ինչպէ՞ս են ծանօթները, համալսարանում քննութիւնից ի՞նչ ստացաւ տղան, ի՞նչ ունեցաւ հարսը, կամ ինչպէ՞ս է հիւանդ ծերունին, մի կայանով՝ ամբողջ ծանապարհին ապրում են մարդիկ, որոնց հանդիպելիս, օրը կարծես լըցւում է ինչ-որ անհրաժեշտ ու թանկ բանով... Այսպէս՝ տասընօթ տարի շարունակ։

47ին էր։ Այդ օրերը յիշելիս, Նշանը պատկերաւոր աւսում է՝ «Հայրենիքի» նա՛մը ե-

լանք, հայա՛ն՝ Մասիսամօտ Մայր Հայաստան... Հայրենիք եկաւ Սալոնիկից։ Եւ հայրենիքում նոր հասցէ կախեց իր նոր դրուանքը, տունը հետգրեալ լցուց մանուկների շաղկապով... Յետոյ, փոսթատարի պայուսակն ուսած, շտապեց մարդկանց մօտ՝ նոր հասցէներ փնտրելու, նրանց հետ բաժանելու կնաքի կարգուներն ու հոգսերը...

Եւ այսօր Նշան Այտինճեանի անունը, որպէս ճանաչուած փոսթատարի, բարի գրանցում է գտել փոսթատան հիշգրտող բաժանմունքի պատուոյ գրքում։

Այսօր նրա մասին ակնածանքով են խօսում նաեւ երգերաժշտութեան սիրահարները, Բազմաթիւ են նամակները, որ եկել ու գալիս են հայրենի հեռուստատեսութեան հասցեով։

Մարդիկ խնդրում են կրկին ու կրկին կապույտ էկրան հրաւիրել՝ խմբավար Նշանին և նրա ընկերներին, որոնք հանդէս գալով հեռուստատեսութեամբ, հմայեցին հազարաւոր սրտեր...

Փոսթատարներ ժերային ու Համարձուած, Միհրանն ու միւսները, որոնք նոյնպէս հայրենադարձուել են Յունաստանի տարբեր քաղաքներէ, իրենց ինքնագործ արուեստով շատերի համակրանքն են նուանել։ Նշանը արդէն որբորդ անգամ հրաւիրուել են սիւստիա և այնտեղից հեռուստատեղիտուներին համար հնչեցրել յուսակաւ ժողովրդական հանելի մեղեդիները։

Եւ ամէն անգամ հաղորդավարուհին ժպիտով յայտարարել է. «Երգում է մայրաքաղաքի փոսթատան ժողորմը երեւել խումբը՝ ղեկավարութեամբ գերազանցիկ փոսթատար Նշան Այտինճեանի...»։ Նորից նոր առաւօտ։ Նորից մարդկանց հետ...

- Բարով տեսանք...
- Բարեւ, Նշան։
- Նորից ե՞րբ պիտի լսենք։
- Է, լա՛ւ էր, հարցնում է Նշանը՝ թերթերի ու նամակների տրցակը թեւատակին, դէմքին նոյն բարի ու ծանօթ ժըպիտը...

Ծանօթ մարդիկ՝ ուրախ ու սրտամօտ, գլխով են անում. «Էլի ելայթ ունեցէր...»։

- Գիտի ունենանք, հարկաւ... Ասացին՝ մէկ ամիսէն նորէն պիտի երգենք...
- Նշանը գոհ ու վաստակած իրենով է տնից-տուն՝ տար երեկոյի հետ երկարելով մարդկանց ճանապարհին...

Լականներուն՝ երբ մեր կուսակցութիւնը տեսակ տեսակ ածականներով կը մրտնուէր։

Հնչակեանութիւնը անտեսեց բոլոր ցնորամիտ արշաւանները ու մնաց կանգուն, անփոփոխ, հարազատելի շատ աւելի զաղսփարական միսիայով, և գերադասելով ժողովուրդին ու վերածնունդ հայրենիքին շահերը։

Ողբոյն ընկ. երուանդ Կամբակի ծննդեան Եօթնասունամեակին, ու յարգանք իր ընդգրկած ազնիւ նպատակներուն։

Երգեցին Մայր Կուսակցութեան ռաճիկներուն, Մոնթիպիեօ ՏԳԼԵԾԻ

NOUVELLE
A partir du 1er AVRIL 1974

MEA

MIDDLE EAST AIRLINES
EST FIERE D'ANNONCER
L'INAUGURATION DE SON VOL

CAIRE* ERIVAN

Capitale de l'Arménie

DEUX VOLS HEBDOMADAIRES
TOUS LES LUNDIS ET JEUDIS
DEPART DE BEYROUTH 09.00

Pour plus amples informations et réservations
prière contacter MIDDLE EAST AIRLINES:
LE CAIRE 12 Rue Kasr El Nil - Tél. 49156
ALEX. 8 Avenue El Horreya - Tél. 807802-807829

* VIA BEYROUTH

MEA

ՋԱՆԱԿԻՐ

18
ԱՊՐԻԼ
1974

ԵՆՎԵՐՋ ԴԵՆԴԱՏ...

Ա՛Ր ՍԱ ՀՈԳԵՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐԸ... ՍԻԾՏ ԻՐԱՌԻՆՔ ԶՈՒՆԻՆ... (ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆԷ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԱԾ)

- Երբ Բանի մը վայրկեան անելի երկարէ իր Բարոզը... Եսկաւառակը այսօր Եան երկար եր...
- Երբ Բարոզին ձայնը բարձրացնէ... Եկը պոռայ կոր...
- Երբ բնական ձայնով խօսի... Բան մը չենք հասկնար կոր...
- Երբ անձնական կառք ունենայ... Եաւարտի՛կ է...
- Երբ կառք չ'ունենայ... Ենտանքին հետ (այլ պահել չի գիտեր)
- Երբ իր ծովափնուն կ'այցելէ... Եփքը ամէն տեղ կը գլէ...
- Երբ այցելութիւններ կ'ընէ... Երեւ տունը չի նստի...
- Երբ տունն է... Երեւ այցելութիւններ չ'ընէ...
- Երբ նուիրատուութիւններ ժողովէ... Երամբ Եան կը իրէ...
- Երբ հաւաքներ չի կազմակերպէ... Ենտեղ մնում է...
- Երբ խոստովանատներ երկար ժամանակ յաւակցէ... Եսկաւառակը երկար կ'ընէ կոր...
- Երբ կ'անապարէ... Եմարդիկը մտիկ չ'ընէ կոր...
- Երբ պատարագը ճիշդ ժամուն սկսի... Երբ ժամացոյցն է որ առաջ է...
- Երբ պատարագը մէկ վայրկեան ուժ սկսի... Եմարդը համայնքը կ'ուժացնէ...
- Երբ եկեղեցին նորոգէ... Երամբ կը վաճէ...
- Երբ նորոգութիւն չ'ընէ... Երբն է պատահող աւերակ դառնալուն...
- Երբ երեսնամեակ է... Եփոքրածուծի պակաս ունի...
- Երբ ծեր է... Եպէք է ժամ առաջ հանգստեան կոչել...
- Երբ մեռնի... Եմարդ չկայ որ զինք փոխարինէ...

ԳՐԻԶԴ ԴԱԼԱՐ ՄՆԱՅ...

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

Շերտիւրից, Ուելսից, Սարոյ-
նանից և այլ հեղինակներից
թարգմանեց ընթերցողները:
Որպէս գրողներ Միութեան Վարչու-
թեան Գարտադրող, զգալի աշ-
խատանք ծաւալեց արտաւա-
ժանի գրողների հետ՝ այլ գրա-
կան կապերը ընդարձակելու, և
խորհրդահայ գրողների ստեղ-
ծագործութիւնները արտաւա-
ժանեան լեզուներով հրատարա-
կելու ուղղութեամբ: Նա յա-
կապեց արդիւնաւէտ աշխատանք
կատարեց՝ անցած աշխատեց Երե-
ւանում կայացած Ասիայի ու
Աֆրիկայի գրողների սիմփո-
զիումի օրերին:

Անապատում վէպից յե-
տոյ, Ստ. Ալաշաբեանը գրեց
«Գարտադրութիւն» վէպակը, որ
գաղափարապէս և սոցիալապէս
յազգացած երկ է և գեղարուես-
տական նպատակադրումն է Երե-
ւանի արդի գաղութարարների
իսկական գէմքի բացայայտումն
ու գաղութային վայրերի շահա-
գործման դատապարտումը:

Բնական է, որ հայրենիքի
կարօտի, հայրենիք վերադար-
ձած սփռաբնակների կեանքը,
ստեղծագործութեան սրտածառ
նիւթ պիտի հանդիսանար հայ-
րենադարձ արծակաբեր համար:
Դա գրող Ալաշաբեանի առա-
րեքն է:

Այսպէս, «Փրկելի» վիպա-
կում, արծակաբերը պատկերեց
հայրենադարձ ընտանիքների
նոր կեանքը՝ նոր հիշատակն շա-
յատաւում և հայրենադարձու-
թեան կոյ արեց արտասահմանի
հայրենի: Իսկ Առանց Հայրե-
նիքի վիպակում, արծակաբերը
գեղարուեստական թարմ հը-
նարքներով բացայայտեց՝ հայ-
րենադարձ, աստանդակաւ մի
հայ ընտանիքի տխուր աւոր-
եան, հեռանկարաւոր կեանքը՝
օտար հորիզոններում, արծա-
նապատութիւնը վերաւորող
ազգային խտրականութիւնն ու
նախատինքները:

Ալաշաբեանը գեղարուես-
տական երկի նիւթ դարձրեց
նաեւ կիլիկիայի հայերի՝ յա-
նական թուականների կեանքը,
Լեւոնային կիլիկիայի արծա-
նային՝ Ջէյթունի վերջին հերոսա-
մարտն ու ողբերգական անկու-
մը: Որպէս գէյթունցի հոր զա-
ւակ լաւ իմանալով իր համեր-
կըրացիների կեանքը, նրանց
մտաւոր և հոգեկան գոյութեան
ամենաթաքուն ուրրտները, նաեւ
ժամանակի քաղաքական իրա-
դարձութիւնները, արծակաբերը
գրեց լեզուները Ջէյթունի հե-
ջին: Վէպը, վարպետ գրիչով
նկարագրեց հայոց կիլիկիան
բնօրրանը, ընթերցողին պատ-
մական-ճանաչողական հարուստ,
նիւթ տուեց, հարազատօրէն
պատկերեց Ջէյթունցւ սովո-
րոյթները, նիւթ ու կացը, ըս-
տեղծեց տիպական բնաւորու-
թիւններ, գունեղ ու հիւսկեղ
կերպարներ՝ նախ և առաջ կա-
տարելով գրողի խղի պարտքը
իր հերոս հայրենակիցների հան-
դէպ: Թէև այս վէպում էլ պատ-
կերում է Ջէյթունցւ ողբեր-
գական նահանքը, ինչպէս Ան-
նապատում վէպում՝ գիւղոր-
ների նահանքը, սակայն Լեո-
նային կիլիկիայի անկումը, հայոց
նոր ջարդերը հոգեկան պար-
տութեան ու անկման լին
հասցնում կիլիկիայի ու Ջէյ-
թունի հայրենիք: Արիւն թափե-
լով նրանք նահանգում և ապա-
տանում են Սիւրբաւոր Արեւելքի
երկրներում, այնտեղ կրկին վե-
րադառնում կեանքին, նորից
տուն-տեղ գնում, նորից են
ծխեցնում իրենց աւերումը,
հանգած օջախները, կեանքով
լի, ծաղկուն գաղթ օջախներ են
ստեղծում Սիւրբայում ու Լիբա-
նանում:

Նորհրդային հայրենիքի
հետ կապն ամրացնում է նրանց
ոգին: Ապագայ վերածննդի հո-
ւատն անսասան է մնում նրանց
հոգում:

Հայոց մայր ոստանում նը-
րանք ոգեկոչեցին ու Կիլի-
կիանցիները նոր Ջէյթունն ու
կիլիկիան:

Անապատումը՝ շուրջ 10 էջ
կանաչ ուղտին հանդիսացաւ

ՋԱՆԱԿԻՐԻՆ
Ողբադաւ Տիկին Տիրուհի
Բէրեանի մահուան դառնակա-
կիւծ առթիւ վառ ցաւակցութեան
կը նուիրեն:
Տէր և Տիկ. Հայկ Օհաննէսեան 100
Վահան Զէյնէնեան 100
Տարթ. Արեգ Օհաննէսեան 100

ՆՈՒՐԱՆՈՒՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՅՆԿԱՆՈՎ)
ՀԱՅԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱԶԻՆ

Նախագահութեամբ Երես-
տարական Մարգարտեանի փայ-
լուն լաւաշիւքներ, հանդիսութե-
ան նախագահ՝ Տէր և Տիկին
Նորաւոր Զորայեան կը նուիրեն
2000 Է. Դ.:

Սր. Լիւսի Գասպեանի ընդ
Գր. Ժազ Ծածի (Միացեալ Նա-
հանգներ) ամուսնութեան բարե-
բաստիկ առթիւ վառ խնդակցու-
թեան՝ Տէր և Տիկին Ասատուր
Գալեան (Գալիլէ) կը նուիրեն
200 Է. Դ.:

Ողբ. Տիկին Տիրուհի Բէրե-
անի մահուան դառնակիւծ առ-
թիւ, վառ ցաւակցութեան կը նը-
ւիրեն:
Տէր և Տիկ. Սարգիս Գալեան 200
Ջաւէն Գալեան 100

ՏԻՐՈՒՅԻ ՐԷԻՍԵԱՆ ՈՉ ԵՒՍ Է

(Շար. Բ. էջէն)

Թաղման կարգը և յուղար-
կաւորութիւնը կատարուեցան
Երկուշաբթի, 15 Ապրիլ 1974,
Կ. ա. ժամը 11.30ին, Գահիրէի
Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղե-
ցիին մէջ, նախագահութեամբ
Թեմիս Առաջնորդական Տեղա-
պահ՝ Գրիգ. Տ. Ներսէս Ս.
Վրդ. Բապտիստեանի և մասնակ-
ցութեամբ Արժ. Տ. Սահակ Ա.
Գհնյ. Շաբարեանի և Արժ. Տ.
Նարեկ Գհնյ. Ճրքենեանի:

Հոծ թիւով յուղարկաւոր-
ներ եկած էին՝ յարգալիք վեր-
ջին տուրք մատուցանելու ող-
բացեալ Տիկին Տիրուհիին, որ
տիպար և սիրուն հայուհի մը
եղած է համայնքիս մէջ, ու բո-
լորին կողմէ սիրուն ու յար-
գրած, իր ազնիւ բնաւորութեան
և իր ազգասիրական զգացում-
ներուն համար:

Եկեղեցական արարողու-
թիւններէն ետք, բազմաթիւ
ծաղկապսակներով ծածկուած
դազաղը փոխադրուեցաւ Հելիո-
պոլսոյ Ազգ. Գերեզմանատունը,
ուր, Ամենայն Սրբոց մատուռին
մէջ կատարուած վերջին ա-
ղօթքներէն ետք, ողբացեալին
անկնդան մարմինը ամփոփ-
ւեցաւ ընտանեկան շիրիմին մէջ:

Այս օրուր առթիւ, Ճափա-
կիւր իր զգածուած ցաւակցու-
թիւնները կը յայտնէ օղբացելիք
ամուսնոյն՝ Պր. Խաչատուր Բէրե-
անցին, աղջկան և փեսային՝ Տէր և
Տիկին Վարուժան Կապեանցի և
զաւակներուն, ինչպէս նաեւ սգա-
կիր բոլոր պառապաններուն:

Ալաշաբեանի ստեղծագործական
կեանքում, դարձաւ նրա մշտա-
կան ուղեկիցը:

Գրական յարատեւ երկուն-
քը, կեանքն աւելի խոր ար-
մատներից ընկալելու բուռն
ձգտումը, ծեփ անընդհատ կա-
տարելագործման այրող մտա-
հոգութիւնը, անտարակոյս, ըս-
տեղծագործական ներաւոր յա-
ջողութիւնների կը հասցնեն մեր
յոթնեակներին:

Գրիգ. միշտ այսպէս դա-
լար մնալ... Կեանքը երգի պէս
երկար լինի, իմ կրտսեր գըր-
չակից ընկեր ու բարեկամ:

ՍՏ. ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ

Տ Ի Ր Ո Ւ Ն Ի
Պր. Խաչատուր Բէրեան, Բէրեան և Տիկին Վարուժան Կապեան և
զաւակուհի, Տիկին Սրբուհի Վառվառեան և զաւակուհի (Հայաստան),
Տէր և Տիկին Թարգմանի Վառվառեան և զաւակուհի (Աւստրալիա),
Տէր և Տիկին Տրեմկիւնեան և զաւակուհի (Հայաստան), Տէր և Տիկին
Պերե Վառվառեան և զաւակուհի (Հայաստան), Տէր և Տիկին Հայր
Վառվառեան և զաւակը (Հայաստան), ինչպէս նաեւ Բէրեան,
Աննան, Շահէն (Իսրայէլ) Կապեան, Թ. Բեան և Կորկիսեան
ընտանիքները, անհուն կսկիծով կը ծանցան հեռու հայրենիքէ մանր՝ Ի-
րենց սիրելի կողակցին, մօր, մեծ մօր, բոլոր Բաւարացի և ազգակցին՝

ՏԻԿԻՆ ՏԻՐՈՒՅԻ ՐԷՅԻՍԵԱՆԻ
որ հանգեալ ի Տէր Կիրակի, 14 Ապրիլ 1974, Կ. ա. ժամը 4ին, իր
բնակարանին մէջ, յետ կարճատեւ հիւանդութեան:
Յուզարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Երեւուրքի, 15 Ապրիլ,
Կ. ա. ժամը 11.30ին, Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ տաճարին մէջ
և մարմինը ամփոփուեցաւ Հելիոպոլսոյ Ամենայն Սրբոց գերեզմա-
նատունը:
ՄԱՆՈՐ. Մասնաւոր մահազոյրդուած ՀԼԼԼԼԼԼԼԼ կը խնդրուի
զայս իրը այդ ընդունիլ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱԶ
ԳԱՏԻՐԷ
ԳՐԱԿԱՆ ԹՈՒՆԿԱՆ
ՅԱՐԱԹ, 22 ՅՈՒՆԻՍ 1974
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԶԵՌՆԱՐԿ
ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ
Հայկ սկան Ընթերցատանի տարեկան անդամական Ընդհանուր Ժո-
ղովը տեղի պիտի ունենայ Հինգուրքի, 25 Ապրիլ 1974 Կ. Ե. ժամը
8ին, սրահին մէջ:

ՕՐԱԿԱՐԳ.-

- 1 - Ընթերցում և վաւերացում նախօրէ Ընդհանուր Ժողովի ա-
նենագործեան:
- 2 - Ընթերցում վարչութեան 1973 տարուոյ բարոյական համարա-
քութեան:
- 3 - Ընթերցում և վաւերացում 1973 տարուոյ նիւթական հա-
տուկներին:
- 4 - Ընթերցում հատուկ Ընթերցողի տեղեկագրին:
- 5 - Ընթերցում հատուկ Ընթերցողի:
- 6 - 1974 տարուոյ պիտեկի վաւերացում:

Բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:
ՄԱՆՈՐ. Վերոյիւսեալ ժամուն մեծամասնութիւն չգոյանալու
պարագային, ժողովը կը յետաձգուի մէկ ժամով ետք ետ ժողովը օրի-
նաւոր կը նկատուի:

ՎԱՐՈՒՅԻՆ

اقراء حريصة
الشباب السوفيتي

* ԿԸ Բ ՎԱՆԴԱԿԷ ՍՈՎԵՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ
ԿԵԱՆՔԷՆ ԱՄԷՆ ԻՆՉԻ ՄԱՍԻՆ.

* ՆԻԹԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ «ՆՈՎՈՍՏԻ» ԼՈՒ-
ՐԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՍԷ.

* ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍԻՆ ԱՄԷՆ ԿԻՐԱԿԻ.

* ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻ ՄԷԿ ԴԱՅԵԿԱՆԻ.

* ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ՝ 40 Է. Դ.

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՍՏՏԷՆ Է
Ճա. Շարա Ալ - Մաահաս Էլ Սուխրի, Չամալէ,
հեռախօսներ թիւ 810է66 և 808929:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ
Կր խնդրենք արտասահմանի մեր այն բաժանորդներէն, ո-
րոնք ցարկ չեն դրկած իրենց բաժնեկիցը, բարի ըլլան մեզի
փութացնելու զայն, դիտացնելու համար մեր գործը: Չեք կամ
մանա-փոս գրել «JOURNAL TCHAHAKIR» անունով և ու-
ղարկել փոստարկ թիւ 2111, Գահիրէ, Եգիպտոս:

دار شهيدة للطباعة
رق. ابداء دار الكتب
٧٤ / ٥٨.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՋԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՏԵԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاکیر
جريدة أسبوعية

مر ب ٢١١١ بالقاهرة ٢٤٤٠ - ١٣٠٩
صاحبة الامتياز: السيدة عالية سيريديان (بالايد)

TCHAHAKIR

HEBDOMADAIRE ARMENIEN

B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013

Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Caire
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտատպեր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԱԲԱՆ

Մեխանիկական խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ԳԱԼՍԵԱՆ

Հիմնադրված 1948 թ.

Տպագրանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 525 — ՀԻՆԳԵԱՐԹԻ 25 ԱՊՐԻԼ 1974

ՀԱՏԸ 26-րդ 3 ԵՂ. ԴԵԿ. ԿԱՄ 25 ԼԻՐ. ԴԵԿ.

عدد رقم ٥٢٥ — الخميس ٢٥ أبريل ١٩٧٤

ԵԳԻՊՏՕ - ԳԵՐՄԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Դաճակցային Գերմանիոյ Վարչապետ Ուլի Պրանթ եւ իրեն ընկերակցող պատուիրակուիւնը Գաւիթէի մէջ կարեւոր բանակցութիւններ ունեցան

Գերմանիոյ Դաճակցային Հանրապետութեան վարչապետը՝ Ուլի Պրանթ, Ալեքէն գալով Գաւիթէ ժամանեց անցեալ Կիրակի, Կ. Ե. ժամը 5ին, ընկերակցութեամբ գերման կարեւոր պատուիրակութեան մը: Չորս օրերու այս պատգամական այցելութեան ընթացքին, Եգիպտոսի նախագահ Անուար Էլ Սաատի եւ Ուլի Պրանթի միջեւ տեղի ունեցան կարեւոր խօսակ-

ցութիւններ, ինչպէս նաեւ գերման եւ Եգիպտական պատուիրակութիւններ ունեցան երկար բանակցութիւններ՝ երկու երկիրներու միջեւ քաղաքական, տնտեսական եւ մշակութային յարաբերութեանց զարգացման, Եգիպտոսի շինարարական եւ հարստարուեստական խնդիրներու, նաեւ Միջին Արեւելի շուրջ քաղաքական հարցերու մասին:

Այս հանգիպումները լաւ-

գոյն առիթ մը եղան, Եգիպտոսի եւ Դաճակցային Գերմանիոյ միջեւ բարեկամական կապերու զօրացման:

Պր. Ուլի Պրանթ այս առիթի պատգամական հրաւեր ուղղեց Նախագահ Անուար Էլ Սաատիին՝ Գերմանիա այցելելու: Այս հրաւերը սիրով ընդունուեցաւ:

Գերմանիոյ վարչապետին ընկերակցող գերման լրագրողներու հետ մամուլի ասուլիսի ընթացքին, Նախագահ Սաատի յայտարարեց, որ խաղաղութիւնը կարելի էր հաստատել եւ քե ԱՄՆի նոր դիրքաւորումը՝ Նիսիւրի դեկլարութեան ներքեւ եւ Տոքթ. Քիսկենքի յարաձեռն ջանքերը, խաղաղութիւնը կարելի դարձուցին՝ 28 տարիներու պատերազմէ մը ետք:

Մեր սերունդին վրայ պատասխանատուութիւն կ'իյնայ արագ հողերը ազատագրել, պաշտպանեալ իրաւունքները վերահաստատել եւ պատերազմին վերջ տալ յայտարարեց Նախագահ Անուար Էլ Սաատի:

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ ԱՌԹԻԻ

Յառաջիկայ Կիրակի, 28 Ապրիլ 1974, առաւօտեան, Գաւիթէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ, Ապրիլեան Եղեռնի յիշատակին առիթով պիտի մատուցուի հանդիսաւոր Ս. Պատարագ: Պիտի պատարագէ եւ քաղաքէ Գերգ. Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Բապտիստան (Առաջնորդական Տեղապահ Հայոց Եգիպտոսի):

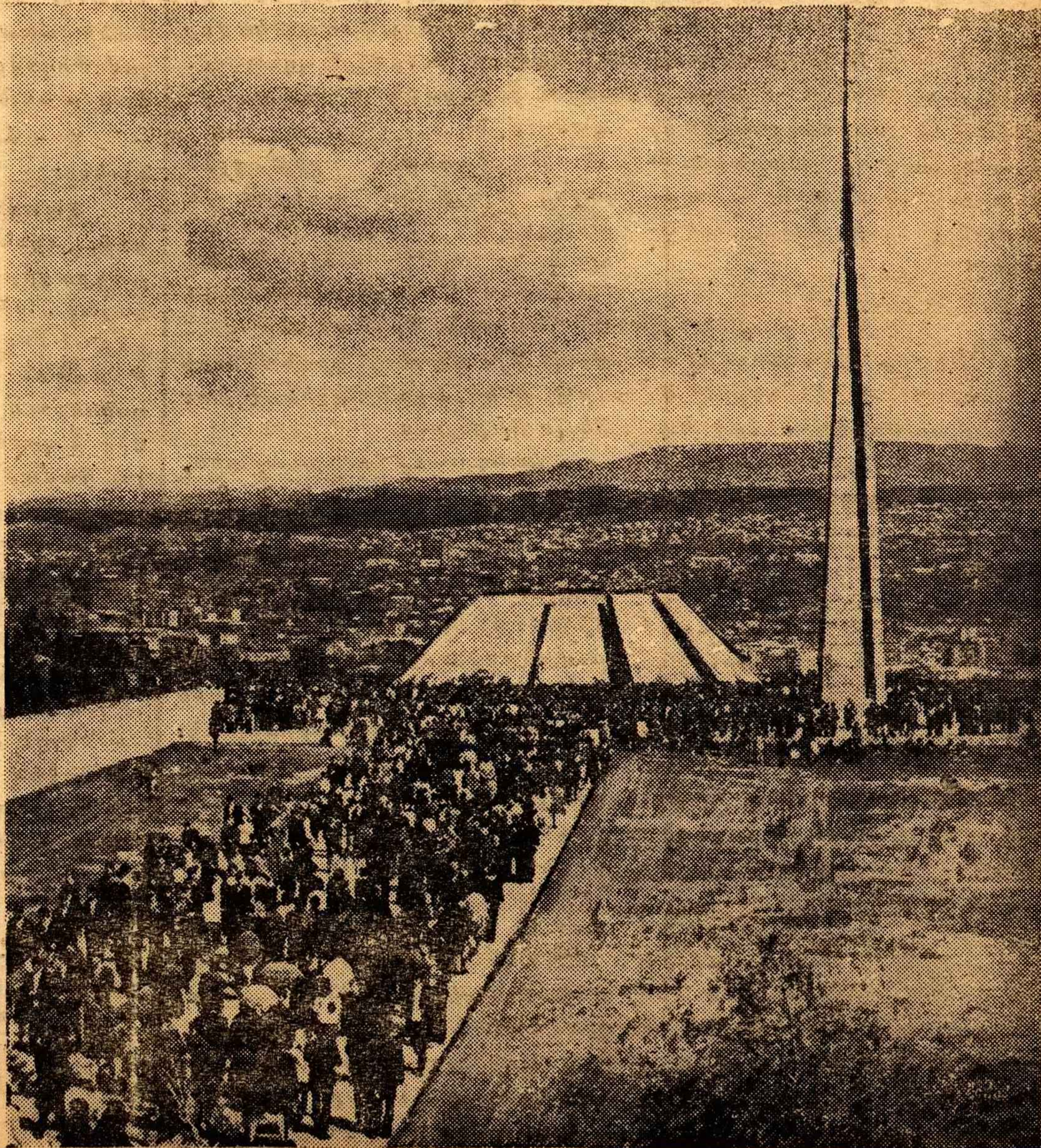
Ս. Պատարագի աւարտին պիտի կատարուի հոգեհանգստեան պատգամներ իրաւունքներու խնկելի յիշատակին եւ անոնց հոգիներուն ի հանգիստ: Վերաբերումը պիտի կատարուի եկեղեցւոյ մէջ յանուն Գաւիթէի Եղեռնին կառուցուած մատուռի Ս. Խորհանգի:

«ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ Ի ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՉ»

ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԸ
ԵՂԵՌՆԻ
Ի ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԸ

Թուրք ցեղապաններուն կողմէ նահապետութեամբ մէկ ու կէս միլիոն հայերու անմոռաց յիշատակը՝ Երեւանի մօտ Ծիծեռնակաբերդի վայելահանգներու մէջ կանգնեցուած «Ապրիլեան Եղեռն»-ի այս հուշակոթիկը յուշարձան — կոթող է:

ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԸ
ԵՂԵՌՆԻ
Ի ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԸ

Հայ Ժողովուրդը մեծ յարգանքով կը խոնարհի եւ կ'ողբակոչէ յիշատակը Մեծ Եղեռնի իր միլիոնաւոր զոհերուն, եւ կը պահանջէ իր արդար դատին լուծումը:

Անկցիւն ցեղասպանները:

Կեցցէ՛ Հայ Ժողովուրդը եւ Յաւերժական Հայաստանը:

ԵՂԵՆ Է, ԿԱՅ ՈՒ ԿԸ ԼԻՆԻ

ԳԵՆՈՐԳ ԷՄԻՆ

Վիթխարի գրականութիւն կայ եղեռնի մասին աշխարհի շատ լեզուներով, այդ թւում՝ գերմաներէն, անգլերէն, ռուսերէն, ֆրանսերէն, իտալերէն, յունարէն եւ այլն: Ուշագրաւ է, որ այդ մասին գրքեր կան նաեւ թուրքերէն՝ եղեռնի պատմութիւնը կեղծող քաղմաթիւ գրքեր եւ հատ ու կենտ հաւաստի յուշագրութիւններ: Մի քանի թուրք գործիչներ, զայրաբաժ ոչ միայն Թուրքիայի ճակատին յաւերժական սէր թէ խորանոց այդ ոճերից, այլ եւ այն լի տխրութիւնից, որով դաժնիները փորձել են տարդարանալ կամ մեղքն ուրիշի վրայ գցել, գրել են ճշմարտութիւնը եղեռնի մասին կամ իրենց՝ ակնատեսի յուշերը:

Այսպիսի գրքերի թուին է պատկանում նաեւ Նայիմ պէյի «Եղեռնը», որը նա գրել է հաւանաբար 1919 թուականին, եւ որը վերջերս հրատարակուեց նաեւ անգլերէն լեզուով:

Նայիմ պէյ, ինչպէս ինչ էլ զուտ, ծագումով Ռաս-Ուլ-Այն աւանի ծխախոտի առեւտրի մի հիմնադրում, իսկ ապա՝ որպէս հայերի տեղահանութեան նախ Հայր Ի, իսկ յետոյ Մեսրէնի կոմիտէի քարտուղար:

Իրերի բերումով, նրա ձեռքի տակով են աճել ոչ միայն հայոց եղեռնի գլխաւոր դաժնագետ թալէաթ փաշայի Պրից ուղարկած ծառիկազի հրամաններն, այլեւ տեղական պահիկների պատասխան՝ զեկուցագրերը՝ հայերի տեղահանման եւ կոտորածի ընթացքի մասին: Ներքնապէս համաձայն չլինելով հայերի նկատմամբ կիրառուող շատ ու շատ ծայրայեղ գաղաղութիւնների հետ, բայց եւ անգոր որեւէ բան փոխել, Նայիմ պէյը կարողացել է միայն մասամբ թեթեւացնել մի քանի հայ ընտանիքների վիճակը՝ այս կամ այն պատրուակով նրանց Հալէպում տեղափոխել եւ թողնելով, որ նրանք եւ ընտանիքները Տէր-Ջոր, Քէպի Ջէրի պէյի արհեստ դաճակը...

Անգլիական գործերի Հալէպ մտնելուց եւ Թուրքիայի պարտութիւնից յետոյ, երբ հայոց եղեռնի յանցագործները փախչում ու թաքնւում էին մարդկութեան արդար գաստմից, Նայիմ պէյը գրեց ու հրատարակեց ոչ միայն իր յուշերն, այլեւ իր ձեռքի տակ եղած գաղտնի փաստաթղթերը:

«Եղեռնը»-ի գրքի մէջ նա ցրել է նաեւ անկազմակերպ, եւ հասկանալի միայն հայ եղեռնապատումին քաջ ծանօթ մարդկանց, սակայն փաստաթղթերն այնքան պերճախօս են, որ համարեայ բացատրութիւնների կարիք չեն զգում...

Դեռ այսօր էլ, եղեռնից 50 տարի անց, նրանք սարսափում են իրենց, միայն ենթերկրական ֆաշիզմի սուր օրը, զգաւոր են ընդդէմ, հրէջաւոր իմաստով ու ոգով...

«Եղեռնը» մեզ հայերի ընտելման տեղափոխում — ժամանակի առ ժամանակ Պրիցի անհամբեր յիշեցնում է գլխաւոր դաճակաւ թալէաթը:

«Վերջին շարքների ընթացքում մեզ ուղարկած մատուան տոկոսները բաւարար չեն» — դժգոհում է նրա ժանիքակից Նայիմի ուրիշը: «Հետախուզութիւններից պարզուել է, որ տարագրութեան ենթարկուածների ընդամենը 10 տոկոսն է հասել նախատեսուած (Շարունակութիւնը տես էջ 4)»

ՕՐ. ԼՅԶՊԵՐ ԼՈՐԵՍ ԳԱՐԳՈՐԵ
ՏՈՔԵ. ՏԵԳՐԱՆ Յ. ԶԲԱՔՍԱՆ

Գառնի

14 Ապրիլ 1974

Մեն ջերմագին շնորհակալություններ Խոսեցեալ զոյգին եւ ծնողաց՝ Պր. Յակոբ Զրաքանին եւ Տր. Ե. Տիկին Լուիս Գարգորին:

ՆԱԽԵՐՈՒՆ ԲԵՌՆԱԲԱՐՁՈՒՄԸ

Եղիպտական կառավարութեան հրաւերով, Գառնի հասած է ընկերական նաւերը բեռնարարձող Սոփիա մասնագէտներու պատգամաւորութիւն մը: Նովոթի Մամուլ Գործակալութիւնը Եղիպտոսի իր ընթերցողներուն կը ներկայացնէ, Մոսկուայի թղթակցին ունեցած հարցազրոյցը՝ ՍՍՌՄ-ի Առեւտրական Նախարարութեան կազմակերպութիւններէն եղող ՍՈՒՍԻՏՈՐՈՍԻՍԻ Ի նախագահ Փիթըր Կրուպինսկիին հետ:

50 տարի առաջ, ընդժողայ աշխատանքներու յատուկ արշաւախումբ մը կազմուած էր Սոփիա Միւթեան Սեւ Մովի փաթեթին, կը պատմէ Փիթըր Կրուպինսկին: Այդ ժամանակ, շատ դժուար պարտականութիւն մը դիմակայեց, գտնելու անգլիական Սեւ իշխան Նաւը, որ ընկերական Սեւ իշխան Վայի Մոցին մէջ, 1864ին. Խրիմի պատերազմին ընթացքին, Այնպէս հաւատացուած էր, թէ ան տանակալ թոնրով ոսկի կը փոխադրէր: Փաստուեցաւ, սակայն, թէ այդ հարստութիւնը առասպալական էր: Դիւրին մտադրի փոխարէն, ջրասողները հասարակ մետաղ մը հանեցին, այն, որմէ շինուած էր Նաւուն մարմինը: Սակայն, նոյնիսկ այդ մետաղը, այդ տարիներուն, նորակազմ Սոփիա Պետութեան համար, անգնահատելի էր:

Յետագային, արշաւախումբին ջրասողները բեռնարարձուած կատարեցին՝ համաշխարհային Ա.

Պատերազմին ընկերական մեծ թիւով նաւերու եւ փրկեցին անոնցմէ շատերը:

Միջազգային մամուլին ու շարժումներին կեդրոնացած էր արշաւախումբի անդամներուն դիւցազներգութեան, որն 1933ին վերցուցին սառույց ճեղքող Մալինին Նաւը, որ Սփիցկերկի ջրջանին մէջ ժայռերուն դարձեալ էր:

ՀԱՐՅ.- Ներսիս հոգի Սեւ իշխանը փնտրեցին. իսկ ի՞նչ կը ներկայացնէ ներկայիս Սոփիա տարածքին:

ՊԱՏԱՆԱԿԱՆ.- Մեր արշաւախումբը կ'աշխատէ Ս. Միւթեանը եղերող բոլոր ծովերուն մէջ, Ան կը բաղկանայ մօտ 9000 նաւատիկերէ, ընդ որոս անիւ թան 800 առաջին կարգի ջրասողներ, Ներկայիս, կազմակերպութիւնը կը պարծենայ անիւ թան 500 մեծ եւ պզտիկ նաւածիգ շոգեմակոյններով, ազատարար նաւերով, աւազաններով, ջրասողներու նաւակներով եւ ծփացող կոռուկներով: Այս վերջիններէն երկու հատը նոր ստացուած են եւ իւրաքանչիւրը 800 թոն վերջի կառուցութիւն ունի: 1600 թոնոնց նոր կոռուկ մը կը շինուի Սեւաստափոլի մէջ, Այդ կարգի ուրիշ ճակատներ ալ պիտի կառուցուին մօտեւ:

Հ.- Ազատարարները ու՞ր կ'աշխատեն ներկայիս:

Պ.- Ստերիական ծովերէնները, որ Օտեսա արշաւախումբը (Շար. թիւ 3)

«ՍԱՐՏԱՐԱՊԱՏ» ՊԱՐԱԽՈՒՄԻՆ

Փ Ա Ռ Ա Տ Օ Ն Ը

Գառնիէն Ամերիկեան Համալսարանի ժուրնի Մամուլի Զոյգի մէջ, Կիրակի, 14 Ապրիլ 1974, Կ. Ե. Ժամը 7.30ին տեղի ունեցաւ Հայկական Գարի Փառասուն մը, կազմակերպութեամբ Յուսէպեան Մշակ. Ընկերակցութեան եւ մասնակցութեամբ Սարտարապատ պարախումբին, որուն ղեկավարն ու պարուստյոյն է Տիկին Շալէ Յովակիմեան:

Այս հանդիսութիւնը զբաղուած էր հովանաւորութեանը ներքեւ թեմիս Առաջնորդական Տեղապահ Գրիգ. Տ. Ներսիս Ս. Վրդ. Բապուճեանի եւ Հայ Կաթողիկէ Համայնքի Վիճակաւոր Արհի. Տ. Ռաֆայէլ Սպս. Գայեանի, Նախագահութիւնը ըստանձնած էին Տէր եւ Տիկին Աւետիս Ն. Զաքարեան:

Երկու մասերէ բաղկացած ճոխ յայտագիրի ընթացքին կատարուեցան խմբապարեր եւ մենակարեր՝ հայկական, լիբանանեան, հունգարական, մուսուլմանական, ռուսական, ճարտական, արաբական եւ ուրբայիական ժողովրդական պարերու համախմբեց թաղուած:

Ճոխ եւ ուսումնասիրուած զգեստաւորում, համարձակ եւ համադրուած շարժումներ մեծ խանդավառութիւն ստեղծեցին հոծ թիւով հանդիսականներուն մօտ:

Սիրողներէ բաղկացած այս խումբը, թէև ժողովրդական

արուեստի ներքնութիւններուն տակաւին խորապէս չէ թափանցած, եւ սակայն հայրենիքին հետ ապրող հայութեան մօտ իր ստեղծած խանդավառութեամբ կը ծառայէ՝ ազգային զգացումներու զօրացման եւ հայապահպանութեան:

Ծայտագիրին ընթացքին յաջող ելույթներ ունեցան եւ խանդավառ ծափեր խլեցին՝ պատանի Արմէն Մազլումեանը (զաշնակ) եւ երիտասարդներ Օր. Նայիրի Բըրեանը (ընթակ) Այս վերջոյն դաշնամուրի վրայ ընկերացաւ Տիկին Էլիսէ Տելլո Սթրոլոփ:

Հանդիսութեան աւարտին, Տէր եւ Տիկին Աւետիս Ն. Զաքարեան ըստ հրաւիրութեան յիշատակի նուէրներ եւ կրթամետալներ բաշխելու պարտւոյց Տիկին Շ. Յովակիմեանին, պարախումբին երկու անդամներուն ինչպէս նաեւ յայտագիրին մասնակցարուեստաւորներուն:

Կը յուսանք, որ յառաջիկայ տարի Սարտարապատ պարախումբը մեր ազգային եւ ժողովրդական պարերուն արուեստի ներքնութիւններուն աւելի մօտեցած կը ներկայանայ հասարակութեան, եւ առաւել չափով կը գնահատուի արուեստի բնագիտութեան կողմէ:

Առ այդ, յաջողութիւն եւ յարատեւութիւն կը մաղթենք անդամներին իւրաքանչիւրին: Ս. Գ.

ԶԱՏԻԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐԸ
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԱՅ ՄԷՁ

Այս արի բոլոր բխսոնեայ եկեղեցիները միաժամանակ սօնեցին Ս. Յարութեան սօնը:

Ս Պողոս-Պետրոս եկեղեցիին մէջ Մովկապաղի, Աւագ Շաբրոն եւ Ս. Զատիկի սօնեւուն նախագահեց, պատարագեց եւ քարոզեց ի պայծառութիւն եկեղեցւոյ եւ ի միաբնակութեան մեր հաւատացիոց, Գիր. Տ. Զատիկ Սպս. Զինչիեան, իր կողմէն ունենալով հոգեւոր եւ դպրաց դասեր:

Իսկ Լուսաւորի երգչախումբը, իր ղեկավարին՝ Պր. Դեմէր Պեղիբեանի հիւանդութեան պատճառով, վստահուած եւ Պողոսեան Ազգային վարժարանի ուսուցչուհիներէն՝ սիրուած երգչուհի Տիկին Վարդուհի Յարթեանի, Անոր կողմէ:

ԹԵՄԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ՆԻՍՏԸ
(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Ջանկիր»-ի)

Գառնի. Թեմական ժողովի 1974 տարեկան ընթացքի Ա. նիստը գումար 12.500 Զորքաւոր, 10 Ապրիլ 1974 Կ. Ե. Ժամը 5ին, Ազգային Առաջնորդարանի դահլիճին մէջ, նախագահութեամբ Թեմիս Առաջնորդ. Տեղապահ Գրիգ. Տ. Ներսիս Ս. Վրդ. Փապուճեանի, առեւտրականութեամբ Պր. Մ. Զարպիսէնեանի եւ ի ներկայութեան 21 երեսփոխաններուն:

Տէրութեան Աղօթքին հետ, Առեւտրական նիստը բացուած յայտարարեց, ու ժողովը անցաւ օրակարգի ըննարկման:

Ա.- Ընթերցում ի վաւերացում նախորդ նիստի անցագրերէն:

Կարգադրուեցաւ եւ վաւերացուեցաւ նախորդ նիստի անցագրերէն: Նիստի աւարտէն ընդհատուեցաւ:

Բ.- Ընթերցում Թեմականի ղեկավարին:

Բաղարական ժողովի առեւտրական Պր. Վահան Ալեքսանեանի առաջարկին ընդհատուեցաւ ժողովը:

Գ.- Առեւտրական գործողութիւններ:

Ստացուած էին 6 նամակներ, որոնցմէ ամենակարգէրը խնդրագիր-նամակ մըն էր, ներկայացուած ժողովին 7 անդամներուն կողմէ, որով կը խնդրուէր Թեմականի եւ Բաղարականի ժողովներուն դիմաներէն ամէն ճիշդ ի գործ դնել, կարելի ընելու համար Գրիգ. Տ. Զատիկ Ս. Սպս. Զինչիեանի Տեղապահական պաշտօնէն հրաժարման հարցը բարեւոր լուծելու:

Սոյն նամակը ստորագրողներն էին՝ Պր. Յ. Ամատունի, Լ. Մամուր, Ս. Զուհանեան, Կ. Թեմական, Ս. Բէմպէնեան, Տորթ. Գ. Գալիպեան եւ Օ. Գուլումեան:

Դ.- Ընթերցում Բեմի յանձնաժողովի սեղեկագրին, նախկին Բաղարական ժողովի 1972 տարեկանի հաշուետւորեան մասին: Ի դիմաց ընկել յանձնաժողովի, Պր. Մուրատ Բեռլէրեան կարգաց այն տեղեկագիրը որ

փին երեց անդամ-անդամներէն՝ Օր. Սիրվարդ Գիրեան, Տորթ. Օճիկ Սրամպուեան, Պր. Ասատուր Պեղիբեան եւ ուրիշներ բերին իրենց սիրած մասնակցութիւնը, երգեցին նուագակցութեամբ Օր. Անանիս Խորասանեանին:

Ս. Սեղանին սպասարկեցին բարեկրօն Լուսաւորապետ՝ Գրիգոր Մանուկեան, Միմաս Պանոյեան, եւ Տրապուներ՝ Նազարէր Գարալեան եւ Գեորգ Գալիպեան:

Սոյն արարողութեան իր մասնաւոր աջակցութիւնը բերաւ նաեւ Պողոսեան Ազգային վարժարանի Տեղեկ՝ Պր. Օնիկ Գալուսեան:

Առաջնորդարանին հաշուներն Պր. Լեւոն Աւետեան, կարգաց իր պատրաստ տեղեկագիրը, որով կը հաստատէր Բաղարական ժողովի 1973 տարեկանի նիստական հաշուետւութեան ճշդութիւնը:

Տեղի ունեցաւ բաւական վարկեանի զապար:

Զ.- Ընթերցում Բաղ. ժողովի 1973 տարեկանի նիստական եւ բարոյական սեղեկագրին:

Սոյն տեղեկագրին տեղեկացանք ի միջի այլոց:

Ա.- Դեկտեմբեր 1973ին սկսեալ, վախճանեալ Տ. Հայկազուն Ա. ԲՆՆ. Ոսկերիչեանի հիմնած Հայկազունի նախկին կրթարանի շէնքն ու հողը Ազգիս սեփականութիւնէն էին դարձած:

Բ.- Աղբատախումբի ոչ երկպառակապատակ ջրաւորները, նիւթական օժանդակութիւն կ'ստանային Միջազգային Գաղթականական Ֆոնտին, 1-1974ին սեղեկագր. 12 Ե. Ո.:

Գր. Մ. Բէմպէնեան խնդրեց Բաղ. ժողովի Առեւտրական, որ աղբատախումբի մնացեալ նպաստեղանքներուն ամսապահարումները եւս յաւելում կրեն: Գաւառախանութեան որ տարեկան խաշն սկսեալ արդէն յաւելում եղած էր եւ թէ ապագային եւս տեղի պիտի ունենար, եթէ Առաջնորդարանի պիւտեղն ի վիճակի գտնուէր:

Գ.- Ստացուած էր այն միջոցաւոր (21 հոգիներ), որ նուիրուած էր Հ. Բ. Ը. Միւթեանին: Գողոսեան Ազգային վարժարանի աշակերտութեան փոխադրութեան համար:

Այդ տեղեկագրին դուրս մնացած էր՝ Սր. Տ. Յուսէպ Գրիգ. Նշանեանի խնդրի լուծման հարցը (Կարգադրուած տարւոյս Մարտ ամսուան ընթացքին), որուն մասին արտայայտուելով, Պր. Գ. Մազլումեան պահանջեց մասնաւոր հաղորդագրութեամբ մը լուսարանել թէ՛ ժողովականները եւ թէ՛ հանրութիւնը:

Ժողովը որոշեց որ Ազգային իշխանութեան պատասխանատուները այդ մասին հաղորդագրութիւն մը հրատարակեն:

Ե.- Ընթերցում Բեմի յանձնաժողովի, Բաղ. ժողովի 1973 տարեկանի հաշուետւորեան սեղեկագրի Բեմութեան:

Գառնի. Թեմական ժողովի Առեւտրական Պր. Մ. Զարպիսէնեանի առաջարկին վրայ, ժողովը միաձայնութեամբ Գրիգ. Տ. Զատիկ Ս. Սպս. Զինչիեանի Գ. Ս. Ստեփանեանը, Մ. Բեռլէրեանը եւ Ս. Վարդապետ:

Ը.- 1974 տարեկանի Գրեմի նախագծի վաւերացում:

Տեսակէտներու փոխանակումէ եւ տրուած լուսարանութիւններէ յետոյ, ժողովը վաւերացուց 1974 տարեկանի պիւտեղնի նախագիծը:

Բ.- Առաջնորդարանի 1974 տարեկանի համար հաշուետւորի ընթերցում:

Որեւէ առարկութիւն չըլլալուն, ժողովը վերջնորոշեց Պր. Լեւոն Աւետեանը՝ իբր Առաջնորդարանի հաշուետւորի:

Ժ.- Պողոսեան Ազգ. վարժարանի աստիճանաբար երկուստեք վարժարանի վերածելու համար Բաղարական ժողովի 28 Մարտ 1974 րուակի նամակը:

Սոյն շահեկան հարցը իր լուծումը չի գտաւ այս նիստի ընթացքին, տրուած ըլլալով ժողովականներուն ոչ յստակ դիրքաւորումը:

Հակառակ անոր որ Բաղարական ժողովի առեւտրական Պր. Վահան Ալեքսանեան տուաւ յստակ եւ համոզիչ բացատրութիւններ եւ ոգի ի բռն պայտարեցաւ ի նպատակ որոշում մը ձեռք բերելու, բայց կարելի չեղաւ այդ: Այդ վիճարանութեան ընթացքին բոլոր կարծիքները որ յայտնուեցան, չէին կրնար արդարացուցիչ նկատուիլ, որովհետեւ այդ հարցը առկա է անորոշ մնալ: Ժողովը կրնար սկզբունքով ընդունել իր հետ, մասնաւոր յանձնարումի մը պաշտօն տար մանրամասնորէն ուսումնասիրելու այդ հարցը եւ ապա որոշում առնել:

Մենք, 23 նոյեմբեր 1973 թուակիր գրութեամբ մը, կողմ ուղղած էինք Աղբատախումբեան, բոլորուելու զաղութիս այս միակ վարժարանին շուրջ, զայն պահպանելու եւ զօրացնելու: Ուրախ էինք, որ մեր կողմ Բաղարական ժողովին եւ վարժարանին Հոգաբարձութեան Առեւտրական ալ նպատակն էր եղած:

Սակայն մեր արախտութիւնը ի դերն ելաւ, ի տես յարգարժանի ժողովականներուն թոյլ եւ անորոշ դիրքաւորումին:

Տեղապահ Հայր Սուրբին արտասանած «Տէրութեան Աղօթք»-ով եւ «Գառնի»-ով վերջ գտաւ նիստը, Կ. Ե. Ժամը 9.30ը անց:

ՄԻՆԱՍ ՊԱՆՏՈՅԱՆ
Աղբատ. 14 Ապրիլ 1974

ՀԱՆՐԱՊԵՏ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՏՄԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاکیر
جريدة أسبوعية

مر ب ٢١١١ بالقاهرة ٢٤٦ - ت ٩١٥-١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سمير بيات (بالاين)

TCHAHAKIR

HEBDOMADAIRE ARMENIEN

B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tel. 915013

Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Caire
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Հիմնադրված 1948թ

Տպագրանակ 3000

Մրտանառեր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԱԲԱՆ

Սեփականատեր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ԳԱԼԱԲԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻԻ 526 — ՀԻՆԳԵԱՐԹԻ 2 ՄԱՅԻՍ 1974

ՀԱՏԸ 26-րդ 3 ԵԳ. ԴՏԿ. ԿԱՐ 25 ԼԻՐ. ԴՏԿ.

عدد رقم ٥٢٦ — الخميس ٢ مايو ١٩٧٤

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ՎԱԶԳԷՆ Ա. Ի ՍՐԲԱՏԱՌ ՎԵՐՋԻՆ ԿՈՆԴԱԿԸ

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինն ստացած ենք՝ Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վազգեն Ա. Ի 18 Մարտ 1974 թվականի կոնդակը, 1975 տարին նույնպես՝ Հայ Եկեղեցւոյ և Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան կիսկեան (300 ամեայ) Շրջանի յիշատակին, այդ Շրջանի վերջաւորութեան 600 ամեակի առթիւ (1375-1975):

ՎԵՐՋԻՆ ԸՆԿ. ԳԵՈՐԳ ԵՐԵՒԱՆԵԱՆ ՈՉ ԵՒՍ Է

Պէտք է քերթել օրերս խիստ անկանոն եւ պակասաւոր ստեղծուած հետեւանքով, քակաւին չենք կարողացած Հնչ. վերջինքն քննել ողբ. Գեորգ Երեւանեանի մանր գուծող մանագոր, մանուկն ճշգրիտ բուսական ճշգրիտ հաղորդելու համար:

Սեփականատեր Պէտք է Վազգեն Ա. Ի 12 Ապրիլի համար, որմէ կ'արտայայնենք ողբ. վերջինքն քննելու յուզականութեան եւ քաղաքական ցնդանքները:

ԳԵՐՈՐԹ

ՈՂԲ. ԸՆԿԵՐ ԳԵՈՐԳ ԵՐԵՒԱՆԵԱՆԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՌՈՐՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ԹԱՂՈՒՄԸ

Երեւանի, 9 Ապրիլ, Կ. Ե. ժամը 3ին, Անթիլիասի Մայր Տաճարին մէջ կատարուեցաւ վերջինքն քննելու Ազգային՝ Ընկեր Գեորգ Երեւանեանի ազգային յուզականութեան, բոլոր խաւերէ հոծ սգակրներու ներկայութեան:

Յուզականութեան արարողութեան կը նախագահէր Լիւրանանայոց Սուրբորդ Գեորգ Տ. Տաճար Ս. Արք. Որդիական, իր շուրջը ունենալով քաղաքի հոգեւորական դասը և միւս համայնքներէ հոգեւորականներու ներկայութեան:

Յուզականութեան արարողութեան արարողութեան ներկայ էին՝ նախկին վարչապետ Ապտալիա Եաֆի, Նախարար Տորթ. Ալալեան Մուսայիլ, Նախկին Նախարար Փիլիք Զմայիլ և երեսփոխան Էմիլ Զմայիլ, Պետական Նախարար Ժողովի Շատեր. Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան Կեդրոնական Վարչութեան և Լիւրանանի Վարիլ Մարմնի անդամները, տարբեր Կուսակցութիւններու և Միութիւններու ղեկավար անձնակազմները, Լիւրանանի Խորհրդարանի անդամներ և պետական պաշտօնատարներ, տեղացի և հայ ազգայիններ:

Հանգուցեալ Ընկերը ի յարգանք՝ Սահակեան Լիւիլ, Ազգ. Ռուբինեան և Ազգ. Սահակ Մեսրոպեան վարժարանները փակ մնացին և անոնց բարձրագոյն կարգերու աշակերտութիւնը իրենց մասնակցութիւնը բերին յուզականութեան, Կաթողիկոսարանի մուտքին երկու շարքի վրայ պատուի կենալով:

Արարողութեան վերջաւորութեան, Սուրբորդ Սրբազանը խօսեցաւ յուզիչ դամբանական մը, ներկայացնելով ողբացեալ Ընկերը կեանքն ու իր ազգային ծառայութիւնը, հասարակական կեանքի մէջ օգտակար գործունէութիւնը՝ որպէս յարգուած դէմք:

Ապա ողբացեալ Ընկերը պարագաները ընդունեցին պաշտօնական անձնակազմներու և ազգային ղեկավարներու ցաւակցութիւնները, իսկ անոնց՝ որոնք ցաւակցութիւն յայտնեցին ստիպուած պիտի չլինէին նախկին ընկերակցի մինչև գերեզմանատուն, միջոցառումները պայմաններու բերումով:

Հակառակ յուզիչ և փոթորկալի անձրիին, յուզականութեան թափումը հստակեցաւ ինքնաշարժներով հետեւեալ յարգելի Ընկերը զազուր, մինչև ձրին էր Շրջակայի Ազգ. Գերեզմանատունը, ուր, թաղման կարգէն ետք, Հնչակեան Կուսակցութեան Լիւրանանի Վարիլ Մարմնի անունով իւստասից զամբանական մը կարդաց Սզգ. Ռուբինեան Վարժարանի Տնօրէն Ընկեր Գեորգ Սիմոնեան ներկայացնելով հանգուցեալ Ընկերը կեանքն ու գործը, ազգային, հասարակական, մշակութային և հայրենասիրական մարզերու մէջ:

Ապա Ընկերը զազաղը փոխարկուեցաւ իր ընտանեկան դամ, արանք և խոր յուզում և սգակրներու արտասուելից հալաւորները, զետեղուեցաւ յաւիտենական հանգրուանը ուր (Շար. Ես Է 4)

ՆՈՐ ՆԱԽԱՐԱՐԱՅ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ՆԻՍՏԻՆ ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՆՈՒԱՐ ԷԼ ՍԱՏԱԹ

ազգին ուղղած իր պատգամին մէջ յայտարարեց.

«Մեր ժողովուրդը իրաւունք ունի ապրելու բարգաւաճօրէն»

Անցեալ Հինգշաբթի, 25 Ապրիլ 1974, զինքնուրու ժամերուն հրապարակուեցաւ երկրորդական նոր դաշինքի կազմութիւնը, վարչապետութեամբ նախագահ Անուար էլ Սատարի:

Նախարարական նոր կազմին մէջ առաջին փոխ-վարչապետ նշանակուած է Տորթ. Ապալէ Ազիզ Հէկալի:

Փոխ-վարչապետի պաշտօնին նախընտրուած գործող նախարարը՝ Պր. Մարտիկ Սալմ, Ուսման Երու Նախարարը՝ Տորթ. Ապալէ Սզիլ Գամէլ և պատերազմական նախարարը՝ մարաշախտ Ահմէտ Իսմայիլ Ալի:

Նոր դաշինքը նախկին կը արտաբերէ միայն ինքն իր նախարարներով և երեք նոր նախարարներով:

Երկրորդական, արտաքին առեւտրի և Ստանախական գործերու:

Նոր դաշինքը իր առաջին նիստը գումարեց Երկուշաբթի, 29 Ապրիլ 1974, Ապալէին Հանրապետական պալատին մէջ, նախագահութեամբ Անուար էլ Սատարի:

Նախարարական նախարարական կազմին բոլոր անդամները առանձին առանձին հասարակական իրենց երդումը կատարեցին նախագահին:

Նախարարական խորհուրդի այս առաջին նիստին սկզբունքներն, երկրորդական նախագահը՝ ազգին ուղղած իր պատգամին մէջ կոչուած ժողովուրդին, որ պահանջէր զորոգումը՝ իր մասնակցութեան, նախ հրամանատարութեան:

ուստորագրութեան միջև համագործակցութեան սկզբունքին:

«Ժողովուրդին այս մասնակցութեանը, յաջորդ հանգրուանին ընթացքին կը հանդիսանայ՝ ծրագրուած յաջորդութեան անկախ նախարարը»:

«Պայքարը կը շարունակուի, բայց՝ այլ ծրագրի մը վրայ: Վարչական յեղափոխութեանը չի կրնար արգելանաւորուիլ առանց ժողովուրդին աջակցութեան»:

«Ոչ ոք կրնայ մերժել այս պայքարին մասնակցելու լիակատար իրաւունքն և կատարման պայքարին՝ որ այս ժողովուրդի քաղաքականութեան համար պարտականութիւն մըն է, աշխատանքի մէջ զինքի մը»:

ՀԱՅԿԱՆ ԸՆԿԵՐՑԱՐԱՆԻՆ ՆԵՐՍ

ԵՐԵՒԱՆԱՐԿԱՆ ԾԱՂԿԱՏՈՒՆԸ

Օրհնակիի սովորոյթները դարձած են միացեալ համաբնական ձեռնարկներ, որոնց ընթացքին ի յայտ կու գան երկրորդական անհատներ կազմակերպիչներ, որոնք ի խնդիր հայապահպանութեան, ոչ մէկ յոգնութիւն եւ ջանք կը խնայեն ու անձնութեամբ կը ծառայեն այդ վեհ նպատակին:

Այս օտուան «Ծաղկաօճի» օրինակներ կ'ընդունէր 7 Ապրիլ 1974, նախագահութեամբ հայ երիտասարդութեան բարեկամ և քաղաքացիական ծանօթ ազգային եւ երեսփոխան Տորթ. Ապալէ Զմայիլ:

Հոծ բազմութիւն մը եկած էր ծափահարելու հայ երիտասարդութեան ելոյթները և զանոնք խաղաղօրէն:

Հայկական Ընթերցարանի երկու երիտասարդներ՝ արաբ գեղջկական պարի կատարման ընթացքին:

Վերոյիշեալ սովորոյթներէն մին է Հայկական Ընթերցարանի Միջ. մարմնին՝ Նոր Սերունդ Մշակութային կազմակերպութեամբ, որ ամէն օր կը կատարուի ծաղկաօճի ծովի օրը, եւ որուն կը մասնակցին Գանիի գրեթէ բոլոր մշակութային եւ մարզական ակումբներուն՝ երիտասարդական մարմինները:

Խաղաղ եւ խանդավառելու ձեռք ի խնամեալ յայտարար գործադրուեցաւ, հանդիսութեան մասնակցի միութիւններ 2. Գ. Մարտեան, 2. Բ. Մ. Ի. Կականեան Սահի. Ս. Թեքա ակումբի, Երի. Խոր. Զ. Մ. Նուարի Ինչպէս նաեւ նախաձեռնող ակումբներ՝ Հայկական Ընթերցարանին և Նոր Սերունդի երիտասարդական անդամներուն կողմէ:

Հանգիստը բացման խօսքը բաւ Նոր Սերունդի եւ Զ. Մ. Մ. Ի. ընդհ. պատասխանատու ընկեր Պետրոս Մովսէսեան, Ան իր օրհնակական արտայայտութեան մասնակցի ակումբներու վարչութեան եւ երեսփոխանական խօսքը բաւ ասպնական Սզիլապի եւ անոր նախագահ Անուար էլ Սատարի՝ հայ համայնքին եւ անոր ազգային, կրթական ու մշակութային կազմակերպութեանց հանդէպ ցուցաբերած լայնատես, ազգամիտ եւ բոլորակ վերաբերմունքին առիթ:

Յայտարար սկսաւ Պր. Նուար Բերեանի յուշում եւ պատասխաններ՝ խորհրդակցելով մը, ձեռնարկ Սզիլապեան Հոգեմբերեան յարգանքին:

Ապա յաջորդաբար ելոյթ ունեցան՝ Օ. Ժիզէլ Նալպանեան (արտասանութիւն), սահման պատասխաններ՝ առաջնորդութեամբ Նուար Համբարձումեանի կատարեց երկրորդական գեղջկական պար, Լեւոն Սկաւեան (դաճման), Օր. Զապէլ Սեփանեան (արտասանութիւն), Անեթա Մովսէսեան (ինքնաօդ եւ կատակախառն մեներգ):

Օրուան յաջորդի նախագահին ի դիմաց՝ Հայ Երիտասարդութեան ուղղուած ողջոյթի խօսք կարդաց սահման գործունեայ եւ հաւերալ անդամներէն՝ ընկ. Տ. Սահի Զօրայեան:

Կարճ զապաւ մը ետք սկսաւ յայտարարի բ. մասը:

Հայ Գեղ. Միութեան Միջ. բաժնարարներ, բնագործութեամբ Պր. Գրիգոր Փարսեանի ներկայացուցիչ Առաջին Պարահանգէսը (Շար. Ես Է 4)

ՏԱՂԱՆԴԱՌՈՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍԵՐ ԱՐՈՒԵՍԱԳԵՏԸ

ԿՈՓԵՄԵՐՏ

ԺԱԳՔԻՇԵՆԵԱՆ ԿՐԿԻՆ ՅԱՂԹԱԿԱՆ

Այսօրվա մէջ կայացած բը-
նդըքմարտի բարեկամական
հանդիպումը մը ընթացքին, Եւ-
րոպայի Սիփր-Սեկթոր կշիռի
ախոյեան Ֆրանսուայ Ժագ Բէ-
շիշեան, կենդան առաւելութեամբ
յաղթեց՝ ամերիկացի Փորթ Ռի-
թ Ռիշի Օրթոգին:

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Երգապնակներու ֆան-
սական Սկադիման, Մեծ Մրցա-
նակը շնորհեց՝ «Deesse» (Գիշու-
հի) երգապնակին, որ ձայնագը-
րումն է ձեռքէ ձեռք տանող (հօտիպ)
օփերային, մեկնաբանութեամբ
Պոլլաքի Ռուսէն Օփերայի կազ-
մին: Անկախութեամբ նուագա-
վար Պրեմիշեանի, պարիթոն
Դաւիթ Յովհաննէսեան, զինուոր
դերահասարը, ընկերակցութեամբ
միւս մեկնապնակներու, Էյզ-
է Խուսիքի և Նուագարարին,
գեղարուեստական բարձր արտա-
յա տալիս մը տուաւ ունեւան-
կան երաժշտութեան այս գլուխ
գործոյն:

***

— «Հայ ժողովրդական հեկ-
նարներ Թրանսիլվանիոյ մէջ»
հատուկ յետ, որ լոյս տեսա-
ւան մը արի առաջ, ուսման
հաւաքող Սոմ Ափսարով Փոփոխու-
պատաստած է իւր հաւաքած մը՝
«Սոխակներու Գեղեցիկ» խորագը-
րով: Այս հատը, զոր լոյս տեսի
ընծայէ Քլուծի «Տաշիա» հրատա-
րակչութիւնը՝ ներկայ տարւոյ
երկրորդ համաժողովին, կը բովան-
գակէ հեկնարներու օտար մը,
պատմութիւնը եւ Թրանսիլվանիոյ
հայկական աւանդութիւնները: Ա-
խտարները միայն երկնայեան
ուղիով չէ այլ նաեւ ազգագրե-
րու, Ֆալլուրիսներու եւ պատմա-
գիրներու: Գիրքը կու գայ գոցել
այն պատկերները, որոնք մասին
կը խօսէր Նիքոլայ Նարկա, երբ
կը յայտնէր թէ հայերուն Ֆալլուր
եւ անոնց ազգեցորդները՝ Թրան-
սիլվանիոյ մեկնապնակներ կ'ըն-
կալ, բաւարար կերպով չէ ու-
սումնասիրուած:

***

— Գալթիշի «Մերիտիանէ»
հրատարակչականը, որ կը զբաղի
նաեւ աշխարհագրութեան և արուեստի
աշխարհագրութեան հրատարա-
կութեամբ, կը պատրաստէ ու-
սանական հրատարակութիւնը՝
«Հայկական մանրանկարներ»
աշխարհին, զոր լոյս ընծայած է
սովետական հետազոտող Ռու-
սլանով՝ Նիքանի մէջ, 1969ին:
Թարգմանութիւնը կատարած
է Թանգարանագէտ Ալիս Ռոտա-
նան, իսկ նախաբանը՝ ստորա-
գրած է, արեւելագիտութեան
հետազոտող համալսարանի դա-
սախոս Քորինա Նիքոլեւսով:

*****

Մեծ Հայք Արամ Սալաթիանը,
— Սիրելիւ և յարգելիւ ձեր
երկրորդ հայրենիքը՝ Ֆրանսան,
պէտք չէ մոռնալ ձեր առաջին
հայրենիքը՝ Սովետական Հայաս-
տանը:
— Եւ համոզուած եմ թէ միշտ
լսել եմ, որ հայը՝ ուր որ ապրի,
նոյնիսկ օր մը պատահի որ լուսի-
նին մէջ ալ բնակի, չպիտի մոռնայ,
որ ինչի իր Սովետական Հայաս-
տանը...
«Ախարհ» Հոփ-Անդ

ՈՂԲ. ԸՆԿ. ԿԻՒԼԼՍԵՐ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Քանի մը ափսոսեալ առաջ,
Հայկաի իր բնակարանին մէջ աչ-
քէր փակեց՝ հայկազնայութեան
ծանօթ ազգային, կուսակցական-
հասարակական գործիչ՝ Ընկեր
Կիւլիսէր Տէմիրճեան, խոր ծերու-
քեան մէջ:

Հանգուցեալ Ընկեր ծնած էր
Պոլսոյ Ուլմար, 1878-ին, հա-
մես ընտանիքի յարկին տակ:
Իր նախակրթութիւնը ծննդա-
վայր քաղաքի Ազգային Վարժա-
րանին մէջ ստանալէ ետք, ընկու-
ած էր Պոլսոյ Միսիսարեան Վար-
ժարանը, ուր հմտացած էր յա-
կապէս հայերէն լեզուին:

Հազիւ ուսումը աւարտած, ան
կը նետուի կեանքի ապարկ և
կը մտէ Հնչակեան Ոսանդաւան
Միութեան օտարներ:

Հայրենի գաւառներուն մէջ
մեր ժողովուրդին ապրած գեղե-
ցալի պայմանները, Օսմանեան
կայսրութեան քրտոնայ փո-
րամանութեան յաջակապէս հայե-
րուն ճկամամբ վարած հաղա-
կանութիւնը, երեսուցորդ կիւլ-
սէրին մէջ կ'արթնցնէ վրձի եւ
ցամաք գաղտնի:

Քաջ համոզուած, որ Ս Դ
Հնչ. Կուսակցութեան քաղաք
սոցիալիստական գաղափարներ
տարածուած և բոլոր աշխարհ
բոնակալներու անհեռաւոր մի-
այն կարելի է վերջ տալ հայ ժո-
ղովուրդին՝ ինչպէս նաեւ Օսման-
եան լուծին սակ հեծող բոլոր
փոքր ժողովուրդներու տառապա-
հին, երեսուցորդ կիւլիսէր անվե-
րապահ խանգաղանքով կը
նուիրուի կուսակցական գործու-
նեցութեան, դառնալով բրտհայ
յեղափոխութեան ուխտաւ զին-
ւոր:

Պոլսոյ Սուլթան Պայազիի
հրապարակին վրայ, իրենց հայ-
րենասիրութեան մեղքը բաւող Քր-
ստոնեան արիւնք տալով եւս
կ'արժանանէ ընկեր Կիւլիսէրին մէջ
սե՛ր՝ իր ժողովուրդին և իր հայ-
րենիքին հանդէպ:

Կախաղանի բարձունքին լը-
սուող ազատութեան կանգնող կը
խառնուի, կը փորձուի իր հոգին,
Առաջին Համաշխարհային
Պատերազմի վախճանին, երբ կը
դադրին բեղաճօրներու անհղա-
զող ազմուկները, եւ երբ գիւն-
աղաղ կը հոչակուի, ընկեր Կիւ-
լիսէր դուրս կու գայ բրտական
դժոխքին եւ իրենցներուն հետ կը
հաստատուի Հայկաի եւ կը ներգրա-
ւուի հանրային-հասարակական
կեանքին ներս, որպէս մտաւորա-
կան եւ հասուն գաղափարական
Հնչակեան:

Հայկաի մէջ կը դառնայ նո-
րակազմ Մասնաճիւղի գլխաւոր
սեկրետէր եւ ապա կը դառնայ
1920-1921-ին

ԱՊԱՔԻՆՈՒՄԻ ՄԱՂԹԱՔԸ

Ցաւով տեղեկացած էինք, որ
Ֆրանսայի Շրջանի Ս. Դ. Հնչ. դե-
կալար ընկերներէն և Փարիզ հը-
րատարակող «Յաղթանակ» ամ-
սագրի Արտիստ-Տեմիրճեան ընկեր
Գեորգ Տէր Յովհաննէսեան, երկրորդ
անգամ ըլլալով բժշկական լուրջ
գործողութեան ճեպարկուած է՝
«Գոռնաքէն Սելլոն» հիւանդանո-
ցին մէջ, մեծ յուզումի մասնակցով
իր ընկերներէն ու ազգականները:
Վե. Գեորգ Փարիզէն խմբագրու-
թեան ուղիով ճամպի մը մէջ
ուրախութեամբ կարողացինք, որ
ընկեր Տէր Յովհաննէսեան անցու-
ցած է ամեն վսեմք եւ այժմ ապա-
հիւստի օշտան մը կը բուրդէ:
Խմբագրութիւնը սրանց կը
մաղթէ կատարեալ ապաքինում մը
գաղափարաւոր եւ անձնագործ
ընկերոջ:

ողբացեալ Սարգիս Տիւրուհի գըլ-
խաւոր զինակիցներէն մին, «ՍԻՒ-
ՐԻՆԱՆ» ՄԱՍՈՒԼԻ մեկնեալ եւ
ափսոսակից:

1921-ին Կիւլիսէր պարպու-
մէն վերջ, երբ Կիւլիսէրներ կը
հաստատուին Հայկաի, անոնց ա-
ռաջաւորներուն հետ գործակցա-
բար կը հիմնէ Կիւլիսէան Գաղ-
թականաց Վարժարանը, այժմ Կիւ-
լիսէան ձեւարան, ու անցնող
յիսուն տարիներու ընթացքին, հիւ-
սպէս ու բարոյապէս զօրավիգ
կը կանգնի հայրենասիրութեան
հնոց այս կրթարանին, իր հետա-
ւորութիւններու սահմանին մէջ,
նիւթապէս եւ բարոյապէս ծառա-
յելով անոր, որպէս հոգաբարձու
կամ խնամակալ:

Եղեռնի բուկաններուն, երբ
գաւառներէն գունդ առ գունդ Տէր
Ջօր, Հայկաի, Համա եւ Սեկիմի
կը հասնէին հայ գաղթականները՝
հարիւր հազարներով, ընկեր Կիւ-
լիսէր կը դառնար ազատարար մի
հանի հարիւր հայ աղջիկներու,
զանոց փրկելով Թուրք ժամաւա-
րաներու ճիւղներէն...:

Հայկական Բարեգործական
Միութեան Հայկաի Մասնաճիւղի
պատմութիւնը սերտօրէն կապուած
է հանգուցեալ Ընկերոջ կեանքին
հետ:

Արդարեւ, ան կը հանդիսա-
նայ հիմնադրութեան մին՝ Հ. Բ. Ը.
Միութեան Հայկաի Մասնաճիւ-
ղին, որուն անգամակցութիւնը
յիսուն տարի կանոնաւորաբար տա-
րուակած ըլլալով, 1971-ին ար-
մանացաւ համաճում Միութեան
«Կենտրոն» վերանուն Անգամի
բարձր թիւով:

Հանգուցեալ ընկեր Կիւլիսէր
երկու տարիներ Հայկաի մէջ վա-
րած է Կուսակցական պատասխա-
նատու պատճառներ՝ Ս. Դ. Հ. Կ
Հիւս. Սուրբոյ Վարիշ Մարմնէն
ներս:

Թեւեւ ան վերջերս, տարիին
բերումով քառուած էր հրապարա-
կէն եւ կը զբաղէր լոկ իր գրասան
գործերով, սակայն ան իր մօքի
պայծառութիւնը պահած ըլլալով,
մօտէն կը հետաքրքրուէր մեր գա-
ղութի ազգային կեանքով:

Մտածպէս կը խանգաղու-
ուէր եւ արդար հպարտութեամբ կը
լեցուէր, երբ կը զարգար կամ կը
լսէր Մայր Հայրենիք՝ Խորհրդային
Հայաստանի անհախորժեց եւ եր-
րաւարի վերելիքի մասին:

×

Այժմ բաժնուած է տն մեզմէն
եւ բաժնի դարձած սեւ հողին...:

Չկայ հիմա «Լուսաւանակ»-ի
հեղինակը...:

Ոչ եւս է իր հայրենասիրու-
թեան համար բանեւ ու ախոր
բազմիցս համեմատ հանրային-
հասարակական գործիչը...:

Բայց կայ ու կը մնայ իր աչ-
քի լոյսին չափ սիրած ու պատե-
ած Կիւլիսէան ձեւարանը՝ տարուա-
րի նոր նուանութեամբ եւ հրա-
ւարի բարգաւաճումով:

Չկայ Հնչակեան աղետներ Կիւ-
լիսէր, բայց կայ ու կը մնայ
Հնչակեան Կուսակցութիւնը ըս-
փուրի մէջ, քիչ մը ամեն տեղ,
որպէս արքունի պահակը գաղու-
թահայութեան շահերուն եւ Հայ-
կական Դասին...:

Մեծաւ Հնչակեան հին սե-
րունդի ներկայացուցիչ՝ ընկեր
Կիւլիսէր, բայց պիտի ապրի ա-
նոր յիշատակը:

Ամեն դարուն, գալիք սե-
րունդներ ծիլ ու ծաղիկ պիտի
բերեն Հնչակեան Վարդապետին
օրիմիկ խնամակցով սեր խըն-
կելի յիշատակին առջեւ:

Երգապնակ, երկրպագ յար-
գանք՝ իր հողաբարձրին:

Հանգիստ անոր յոգնատեղ
ոսկորներուն...:

Հայկա 0072 ձ. Կ.

մարդկային ոգեւորող ընթերցանա-
նեց կամուրջ մը՝ Արեւելի և Ա-
րեւմուտեցի երաժշտական մշա-
կոյթներուն միջեւ, ու հայրենիքէն
բերած մտքի փոփոխութեամբ կապ-
կան երաժշտութեան:

Անոր հեղինակութիւնները՝
գաւառականներու շարքը մտած են
արդէն, ու տարիները ոչ մէկ ա-
րատ պիտի թողուն անոնց փայ-
լին վրայ:

Արամ Սալաթիանի վառ-
րական արժեքն մասին կը գրեն
և կը խօսին ականաւոր երաժշտա-
գէտներ ու քննադատներ, որոնց-
մէ թուենք երկուքը միայն, մէկը
ուսու, միւսը հայ:

Անուանի ուսու երաժշտագէտ
Շոտապետովիչ՝ Արամ Սալաթի-
անի 70-ամեակին առիթով, ի մի-
ջի այլոց կը գրէ:—

— «Ճշմարիտ բերկրանք եւ
զգում, երբ մտածում ես Արամ
Սալաթիանի երաժշտութեան,
երեւելի մի վարպետ, որ մնայուն
արժեքներով հարստացել է աշխ-
րհաշտութեան գանձարանը, վեր-
ջինի ազգեցորդներին է ունեցել
մեր դարի երաժշտական մտքի
վրայ...:

«Իր ասեղծագործական ու-
ղին. Սալաթիանը յափշտա-
կութեամբ ներշնչուել է հարապատ
Հայաստանի երգային և պարային
ֆոլկլորին»:

Այս վերջին տողերով, Տմիդ-
րի Շոտապետովիչ շատ ճիշդ կեր-
պով հաստատած է, թէ Սալա-
թիանի ոգեւորման ակերբը ե-
ղան հայ ժողովուրդը և անոր ե-
րաժշտութիւնը:

Իսկ Հայաստանի երգահան-
ներու Միութեան նախագահ Յղ-
ւարի Միւրզաբեկ կը գրէ:

— «Արամ Սալաթիան

ընդգրկեց հայ ժողովրդական ե-
րաժշտութեան անսահմանութիւ-
նը, այնպէս իւրացրեց ու վերա-
մարմնաւորեց նրա շատ մը ա-
ռանձնայատկութիւնները, որոնց
կարելի է համարել միայն ու միայն
նրա շատերն...:

«Սալաթիանը հոգով, սրտով
կապուած է հարապատ Հայաստա-
նի, նրա երաժշտութեան հետ: Շա-
րունակ գգում ենք մեր կոմպոզի-
տորներին, մանաւանդ երիտա-
սարդներին, ստեղծագործութեան
նկատմամբ նրա սե. եռուն ուղղը-
րութիւնը: Վարպետին իւրաքան-
չիւր հեղինակային համարժեք տօն
է դառնում մեզ համար, նորից ու
նորից ցոյց տալիս նրա արուեստի
չխամրող հմայքն ու ուժը»:

Ըլլալով միջազգային դար-
ձած անուն մը, Սալաթիանը
մնաց ու կը շարունակէ մնալ հայ,
սրտով, հոգով կապուած իր ժո-
ղովուրդին ու Հայաստանին: Ան՝
բազմաթիւ առիթներով, բեմով,
մամուլով, անձնական գրոյցներով

նշ միայն իր ինքնութիւնը չի
ժառկեւ, այլ հպարտութիւն մը կը
զգայ, փոքրիկ բայց մշակութապէս
բարձր ժողովուրդի մը մէկ զա-
ւակը ըլլալուն համար:

Օրինակ մը տանք հոս, ցոյց
տալու համար՝ թէ Սալաթիան-
ի տաք սիրտը միշտ և տեւա-
կանօրէն կը բարախէ իր աղբիւն
համար:

Գաւառից արդէն միջազգա-
յին անունի տիրոջ անհրաժեշտ
երգիչ Մանուէլ Մենեսկիշեանն է:

— «Մոսկուայի մէջ երեք հա-
մերդ տալէ յետոյ, իր խնդրանքին
վրայ մօրս հետ այցելեցինք Արամ
Սալաթիանի բնակարանը: Ան
հաշի համար վար դրաւ մեզ: Շը-
նորհաւորեց յաջողութիւնն ու թե-
ւազրեց չմոռնալ հայութիւնը: Շըր-
իմացաւ թէ ամուսին եմ...:

— Ի՞նչ աղջկայ հետ պիտի
ամուսնանաս, օտար թէ հայ:

— Անշուշտ հայ, ըսի:

— Պարզօք՝ այն ատեն ես ալ
կնքահայր կ'ըլլամ:

Գաւառիսանցի յուզուած:

— Եթէ խոստանաւք, ես ալ
կ'ամուսնանամ:

— Այո՛, այո՛, և կ'երթանք էջ-
միածին: Ամենայն Հայոցն ալ կը
պսակէ ձեզ...:

Անկէ յետը կայ:

Ուրի Հոկտեմբերին, երկու-
եան, Կիւլիսի օրաւորին մէջ, իր ծը-
նըդեան երաժշտական ակերբի
առիթով կազմակերպուած առ-
նակատարութեան ընթացքին, մեծ
վարպետը արտի զեղումներով և
յուզմունքով յայտնեց՝ մեր ժողո-
վուրդին հանդէպ գրաւած խոր ու
անկեղծ սէրը: Անոր արտայայտու-
թիւններէն նոյնիսկ փոքր մաս մը
միայն տալով, անգամ մըն ալ
հանջած կ'ըլլանք մարդը, հայը,

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ԱՉԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՏԱԲԱԹԱԹԵՐԸ

چاهاکیر

جريدة أسبوعية

مر ب ٢١١١ بالقاهرة ٢٤٢٢ - ت ٩١٥-١٣

صاحبة الامتياز: السيدة عالية سريديان (باللغة)

TCHAHAKIR

HEBDOMADAIRE ARMENIEN

B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tel. 915013

Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտոնատեր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԱԲԱՆ

Մեխանիկական խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ԳԱԼԱԲԱՆ

Հիմնադրված 1948ին

Տպագրանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 527—ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ 9 ՄԱՅԻՍ 1974

ՀԱՏԸ ԶԵՆՈՒԹԷ 3 ԵՂ. ԴՏԿ. ԿԱՄ 25 ԼԻՐ. ԴՏԿ.

عدد رقم ٥٢٧ — الخميس ٩ مايو ١٩٧٤

ՍԻԱՄԱՆԹՈ ՍՈՒԶԱՎԱՅԻ ՄԵՋ

ՅԱԿՈՒԲ Զ. ՍԻՐՈՒՆԻ

Դուք որ վերջերս գացել էիք Սուչավա, ձեր մայրն անցա՞, թե այն երգիչին տակ, ուր բոլորուց առնական սեղանին շուրջը, հայ բանաստեղծ մը լացած էր օր մը:

Երբ կը դիտեիք զարմանքով ծունկի վրայ լին բարձրացող այդ հաւատացեալները, կրնայի՞ք երեւակայել, թէ հայ մեծ գիրքող մը տառապանքի օրեր ապրած է նոյն այդ բլուրին վրայ:

Այդ բանաստեղծը Սիւմանթոն էր, Մեզմէ եօթը տասնամեակ առաջ թշուառութիւնը զայն փարկէր շէտերէր Կոնստանտնուպոլիսէն, որպէսզի պատահա՞ր հայ վաստիկ: Միւսա Ջարադի յանձնարարութեամբ գացել էր այնտեղ՝ աշխատելու համար Հովսէփէ կոչուած մարդու մը քով, որ այդ միջոցին կապալաւորուէր Սուչավայի հողերուն, և որ՝ աւա՛ղ, լացով պիտի կերցնէր հացի այդ պատահը իրեն...:

***

Կարծէր, որ հանչնայի՞ք զարհուրելի այդ օրերը մեծ բանաստեղծին՝ որ երգէր էր՝ «Հոգեւորքի եւ Յոյսի Զահեղը, Բարեկամիս Կարմիր Լուրերը», և «Սուրբ Մեսրոպ»ը ժառանգ պիտի ձգէր հայ ժողովուրդին:

Բայց պիտի կարենա՞ր որեւէ մէկը ձեզմէ՝ առանց օտարութիւն առնելու հատուր, զոր Երեւանի մէջ հրատարակեց դեռ վերջերս Գոհար Ազատեանը: Արեւմտահայ Գրողների Նամակահին շարքին, հատար, ուր 14 արեւմտահայ գրողներէ զանազաններու ուղղած նամակներ լոյս ընծայուած են: Այդ նամակներուն մէջ ընթերցողը չափ քան կը գտնէ երէկուան մեր գրողներուն մտերիմ կեանքին, անոնց առօրեայ հոգեբան ու ապրումներէն, բայց և այն դառն ու տառապանք օրերէն՝ զորս անոնցմէ շատեր ստիպուած են եղեր ապրիլ: Արդարեւ, էջեր կան այդ նամակներուն մէջ, զորս չի կրնար առանց արցունքի թլթաւորել ընթերցողը, ի տես այն զարհուրելի պայմաններուն, որոնց մէջ պարտաւոր են եղեր շնչել բայց և ստեղծագործել, այդ մեծ և սակայն հէք մարդիկը:

Այդ սոյն հատորին մէջ տպուած է նաեւ Սիւմանթոյի մէկ նամակը, 1901 Սեպտ. 4ին, Սուչավայէն ուղղուած Փարիզ՝ Արշակ Զօպանեանին, որուն կը պատմէ իր սե օրերը Սուչավայի մէջ, անխիղճ հայ կապալաւորի մը քով ծառայած ատեն:

Ընթերցողները թող ներեն այս տողերը գրողին, որպէսզի իր կսկիծին ու ցասումին մասնակից ընէ զիրենք՝ քանի մը հաստաւորներ արտագրելով այդ սրտաւնջիկ նամակին: Սիւմանթօ կը գրէ Զօպանեանին.

«Սա՛ր Գուրգուրեանի գարշաւքի խորերէն ուղղուած անձկութեան նամակս կարգադէ՛ք:

Երկու ամիս ու կէս է, որ «Սուրբ» ծածկս մոռցայ, հոս, այս հրէշային մարդուն քով, որ Հովսէփէն կ'ըսուի. . . Զի տեսնուած, չի լսուած միզեցներէ ըրաւ ինձի: Զիս պարզապէս լացուց օր մը, լերան գլուխը, միս միտակս առանց հանչուորի մը, առանց զիս հասկցողի մը: Որեւէ ամսական կամ գրպանի ծախք տուած չունի ինձի դէմ: Մնուեցաւ եղբայրացորդնով շինուած ցիւխ հաց մըս է, քիչ մը կաթ առտուները, ցերեկ ու իրիկուն՝ գետնախնձոր: Ու մինչև իրիկուն աշխատանք: Որպիկ խարուած եմ: Ու ըսել, որ այս բոլորին պատճառը Զերալը եղաւ: Փարիզ զիս ապահովցուց, թէ եթէ չի կրնա մնալ, ճամբուղ ծախքը պիտի վճարէ որ վերադառնա... ինձի պէս տասնընեակ մը երիտասարդներ բերել է հոս այլևայլ խոստումներով ու ստերով, 15 օրէ կամ ամիսէ մը փախել եմ: Ասիկա հոս ամէն մարդ գիտէ: Հետը ժամ մը անցնել կարելի չէ: Դաշտին մէջ, որ քաղաքէն ժամ մը հեռու է, ամէն բանէ զրկուած եմ: Ետքը անգամ մը զիս ոտքով քաղաք կը զրկէ նամակներ բերելու համար, ա՛յս բոլոր հաճաքս: Ինձի յանձնած աշխատանքներուն վրայ կ'ամբիւս մեզի գրել: Իր ունեցած վարձուքը ինձի հետ որեւէ սպասաւորի հետ ունենալ կարելի չէ... Սուչավայի հայերուն չեմ կրնար մօտենալ, որովհետեւ ամէն ալ Հովսէփէն կ'ատեն իր ըրածներուն հասար: Օրինակ մը 14 տարեկան աղջիկներ կ'որդեգրէ անբեւալ ձմեռ, ու գարշելի արարքներէ յետոյ կը ճամբէ խնդհոր, պատճառ բանելով որեւէ բան մը: Ռուսմանիայէն երկու երիտասարդ կը բերէ ու անօթի կը վնասէ օր մը: Այս խնդհորն ալ կ'ստիպուին ոտքով մինչև Ռուսմանիա երթալ ոտ մը չունենալուն համար... Անցեալ օր կը պոռար, թէ հաց ուտող ծեծ ալ պէտք է ուտէ, որպէսզի աշխատի... Լեռի մը զլուխը խնթի մը հետ, կապուելիք խնթի մը հետ ապրիլը, որեւէ յիմարարոյթի հալո՛ղութենէն ալ վեր բան մըն է: Դիչեր մը մօտը վառած կ'աշխատէի: որովհետեւ ցերեկ անկարելի է բան մը ընել իր քովը՝ երբ յանկարծ ներս մտաւ Հովսէփէն՝ Գր. Փոթորիկեան, հե, ա՛րձակ, ոտքերը գետնէն զարնելէն. . . Դիչն է այդ, չահած դրամս մօմի տալու հիշ գլուխ (Շարունակութիւնը տես էջ 2)

6075

Առաջին Փոխ-Վարչապետ Տոք. Ապտէլ Ազիզ Հեկազի պարզեց՝ դրամագլուխներու նոր օրէնքին առաւելութիւնները

ԾՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ՎԱԻԵՐԱՑՈՒՄ

Արաբ դրամագլուխներու ներդումի եւ ազատ գօտիներու քանակութեան ընդհանուր կազմակերպութեան վարչական խորհուրդը, Միջազգային իր նիստին, որուն նախագահեց Արաբ եւ Միջազգային Տնտեսական Համագործակցութեան Մարմինը նախագահ՝ Տոք. Շերիֆ Լուրի, վաւերացուց ասանկէտու ծրագիրներ, որոնց օտքին՝

Սեղծուելու եզրագծօ-Սեղծուելու ընկերութեան մը, այժմու «Սեմիթաիս» պանդոկի վայրին վրայ կառուցանելու՝ արդիական մեծ պանդոկ մը, 18 միլիոն Եգ. Ոսկի արժողութեամբ:

Այս դրամագլուխին կէսը պիտի օրմագրուի Պալէստինայի եւ Զրօստօրիկութեան եզրագծով:

ՈՂԲ. ԸՆԿԵՐ ԳԵՈՐԳ ԵՐԵՒԱՆԵԱՆ

(ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ԳԻԾԵՐ)

Ընկեր Գեորգ Երեւանեան ծնած էր Բերքի, 1900 թուականին: Միացեալ Ընկերութեան տեղական վարժարանին մէջ իր նախնական կրթութիւնը ստանալէ ետք, բարձրագոյն ուսումը շարունակելու իր փափաքը՝ Ա. Համաշխարհային Գաւերազմի փոթորիկէտ շրջանին զուգահեռ պելով, մնացած է անիրականալի:

Հանգուցեալը կը պատկանէր Ապրիլեան դժբախտ և զրկուած սերունդին, որ իր բախտակից արեւմտիկներուն նման, զրկուած է բարձրագոյն ուսման նախաւոր և թոյլատու պայմաններէն, բայց ինքնաշխատութեամբ կրցած է այդ բացը դարմանել յետագայ տարիներուն:

Գաւառի հասակին կորսուցուցած է իր հայրը, որ թուրքերու կողմէ սպաննուած էր: Ողբացեալը Ապրիլեան Նիւնի շրջանին աշտոյում է իր մօրը, երեք եղբայրներուն և քրոջը հետ կապան՝ Մատեն Բերդակ - Չիկաճակ ուղեգրով: Այդ պայմաններու տակ իր միակ մտաւորութիւնը եղած է իր և իրեննորուն կեանքը փրկել:

Տարագրութեան ճամբուն վրայ ան կը կորսնցնէ եղբայրներն ու քոյրը, գերմանական ճիգերով կը յաջողի գանձող գտնել և ջանքերը կը կեդրոնացնէ անոնց ապրուստը ապահովելու: Այսպէսով 1915-1918 տարիներուն իրեններուն կեանքը և գոյութիւնը կ'ապահովէ: 1918ին կը ձերբակալուի և որպէս զինուոր կը տարուի Սար-

բերդ-Մեզրի:

Այդ թուականէն մինչև 1922 թուականը, Միլլի կառավարութեան ծրագրած հալածանքներու միջոցին, ինքն ալ կ'ենթարկուի նոր տեղահանութիւններուն, որոնցմէ իր նարպիկութեան շնորհիւ կը փրկուի և կը յաջողի ընտանեօք ապաստանիլ:

ԳԵՈՐԳ ԵՐԵՒԱՆԵԱՆ

Հալէպ, անկէ կ'անցնի Դամասկոս և ապա 1925ին, վերջնականապէս ընտանեօք կը հաստատուի Գէրուսի:

Դամասկոսի մէջ կ'անցումագրուի Հնչակեան Կուսակցութեան և կը դառնայ իր եղբայրներուն հետ Հ. Մ. Մ. Տալարի կի սիւներէն, ուր կ'ունենայ եռուն գործունէութիւն՝ կուսակցական կեանքէն ներս:

Գէրուսի հաստատուելէ ետք

իր տնտեսութիւնը կազմակերպելով հանդերձ, կը նուիրուի հասարակական կեանքի և հետեւեալէ կը հասնի Հնչակեան Կուսակցութեան ղեկավարի դիրքերուն: Որպէս Սահակեանի Հոգաբարձութեան անդամ և Սարբերդի Հայր. Միւնթեան Ատեւնապետ, ան կը ծառայէ հայութեան և նոր սերունդին:

Անցնող տարիներու ընթացքին, իր հայրու նախածեռնութեան ոգիի շնորհիւ, Գէրուսի մէջ կը գրաւէ նախանձեղի դիրքը հրապարակի վրայ և կը դառնայ ծանօթ ազգային մը և փնտռուած ժողովական մը՝ Ազգային Ժողովներու մէջ, որպէս մշակոյթը սիրող, կը բաշխուի և կը հասնի օժանդակութեան բոլորին՝ նիւթապէս և բարոյապէս:

Այս բոլորին հետ, որպէս գրաւէր ազգային,՝ը գրէ «Գաւառ»-ի մասին Զարսանճակի Հայոց մեծահասոր գործը և կը հրատարակէ իր անձնական ծախսով, կորուստէ փրկելով այդ շրջանի ազգագրական պատմութիւնը, որպէս ատաղծ ապագայ պատմագիրներուն:

Ողբացեալը նկարագրեալ սիրահար մըն էր և ինքնաշխատութեամբ յաջողած էր ստեղծագործել գեղիցիկ պատմաւեցում հաւաքածոյ մը և կը պատրաստուէր Հայրենիքի մէջ իր պատմաւեցումը ցուցահանելուն, որու կազմակերպման համար (Շար. տես էջ 4)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԱԲԵԱՆ

Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ԳԱԼԱՅԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻԻ 528—ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 16 ՄԱՅԻՍ 1974

ՀԱՏԸ ՁԵՌՔԷ 3 ԵԴ. ԴՏԿ. ԿԱՄ 35 Լ/Բ. ԴՏԿ.

عدد رقم ۵۲۸ - الخميس ۱۶ مايو ۱۹۷۴

ՄԵԾ ԵՂԵՌՆԻ ՅՈՒԶՈՒՄՆԵՐ
ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՄԷՋ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Զառակիր» ի)

Այս տարի ալ անհուն կսկիծով դիմաւորեցինք ԵՐԿՈՒ ՄԻԼԻՈՆ հարազատ հայերու բնաջնջման յիշատակի հանդէսը, դիմաւորեցինք անմարելի կրակով, որովհետեւ մէկ կողմէ՝ ՄԱԿԻ Վարդկային Իրաւանց Պաշտպան՝ կոչուող յանձնախումբը, Թուրք զահեմազեաններու ուրացման կողմակից դառնալով՝ մերժած էր որեւէ ակնարկութիւն ընել հայոց դէմ կատարուած ամենավարպառ և դաշնային ցեղասպանութեան և թափուած անմեղ ծով արեան մասին, իսկ միւս կողմէ, «յս անխմանալի բռնաբարութիւններուն լաւագոյնս տեղեակ ըլլալով, հայ հոտանքներն ու հասարակական կազմակերպութիւնները, ոչ մէկ լուրջ փորձ ըրին, միասնական նախատով բողոք բարձրացնելու՝ լեռնացած հակամարդկային և անբարոյական արարքներուն դէմ:

Մեծ Նղբունի յուշահանդեսն, ուրեմն, կատարուեցաւ եկեղեցիներու մէջ, անշատ կ'արգադրութեամբ, որուն կ'անդրադառնանք այժմ:

Անթիլիաական բաժանեալ եկեղեցին բաւական մեծ տարողութեամբ նախապատրաստած էր Ապրիլ 24ի յուշակատարումը՝ լայնադիր երկլեզուեան յայտարարութիւններով, բազմաթիւ զոհեաւոր հայ մատուրականներու լուսանկարներով ու խորհրդանիշներով՝ տեղական ՍՅ. Փօլ Տէր Ափոսթոլ Զօրչի հսկայական կամարներուն տակ, ուր լեցուած էին հազարաւոր հայեր, հսկումի եւ ոգեկոյտանք գրեեւ մը անցնելու՝ Ապրիլեան ցանաակներուն հետ, զըլխաւորութեամբ Արքեպօ. Գարեգին Սարգիսեանի, որուն հետը Մեծ Ողբերգութեան սարսուռեղջի արտայայտութիւն մըն էր։

Ժողովուրդի յոռակայա խառնածան մէջէն, երբ եկեղեցական թափօրը կ'ընթանար դէպի խորանը, երիտասարդներ անոր ետեւէն կը քալէին գլխահակ և օրիորդներ սէեր էին հագած: Այս յուզիչ պահուն էր, որ նուազը կ'որոտար անօրինակ աւարտպային ճայ-
թունով, բոցեղին ճարճառումով, այն տպւածորութեան, թէ ի՛նչ-
պէս կը կործանէր մեր Աշխարհը՝ հայոց արեան յորՀանքով:

Կարելի չէ նկարագրել Ապրիլ 28ի երեկոյն մենչև առաւօտ
աւեոզ ահողջ յայտագրին կատարումները, ուր բաժին ունէին
երգչախումբերէն զառ՝ հեռաւոր վայրերէ եկած ականաւոր մարդիկ,
տեղական ուժեր և ամերիկացիներ, երեսունէ աւելի անձնաւորու-
թիւններ, որոնք առանձնապէս խօսեցան, երգեցին, նուագեցին և
արտասանեցին՝ անսպառ նիւթ ունենալով թուրքիոյ ծրագրած և
զորտադրած ցեղասպանութեան վերաբերեալ, ինչպէս նաև յու-
զումականից կոտորներ՝ կրօնական, հին և խորհ. Հայաստանեան հե-
ղինակներէ:

Այս բոլորին մէջ աւելի խաբառահիւն էր նոր սերունդին երեւումը՝ Արա Պարբէլէեանի ներկայացուցած երիտասարդներով, բոլոր վկայութեան կանխցին այն բոլոր օտար դիւանագէտները, պատմաբանները, գրագէտներն ու ակնատեսները՝ թուրք ճիւղներու սարքած համայնակով արիւնոտ քաղնիկ մասին։ Իւրաքանչիւրը փոխապացութեան ձեռով կ'արտասանէր անոնց խօսքերը, զորս համարժեքած էր Սօսի Քառեան՝ իր համակ գայրոյթի մարտաշունչ ելոյթով։

Մեր դարի ամենազգուշի ոճագործ Թ. Ալեքսիսն ուզեց Հայկական Հարցը լուծել՝ ամբողջ հայ ժողովուրդին բնաֆնջումով: Բայց այդ դասն այսօր անտեղիսալիօրն ծառացած է թուրք ցեղասպաններուն դէմ՝ արեան հատուցում և մեր հայրնի հողերու վերադարձը պահանջելով: Այս ամართնիդ սգով ցոյց կատարուեցաւ Ապրիլի 24ի ցերեկին, թրքական հրկապտասարանին առջ:

Իսկ Ապրիլ 24ի երեկոյին, Ամերիկահայոց Առաջնորդարանը ճրպարակ եկաւ անգլերէն մանրատառ թղթիկով մը, այն ալ անորոշ յայտարարութեամբ, այսինքն՝ Հոգեհանգիստ կատարել այն հայերուն, որոնք մեռան իրենց հաւատքին համար Ա. Պաետրավոյն ընթացքին:

Այս հոգեհանգիստին՝ որ տեղի ունեցաւ Սբ. Վարդան Սայր Տաճարին մէջ, յայտագրին կը մասնակցէին Թորոնթո Արք. Մանուկեան, Վնոր Օրդի խմբագիր Անդրանիկ Անդրէասեան, Երզնէ հոռահար Հայկ Մարտիրոսեան, Ռաշինկթընի Սայր Տաճարի կրօնապետ Ֆր. Պաւստիս Պ. Սայրիս և Մեթրոփոլիթըն Օրդարի երգչուհի Լիլի Զուգասեան:

(Շարունակութիւնը տես էջ 2)

6079

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽ ՎԱՐՉԱՊԵՏ
Տոբ. Ապտէլ Ագիգ Հէկագիի հանդիպումը՝
եզիպտական թերթերու խմբագիրներուն հետ

ա. փոխ-վարչա-
լ Ազիզ Հեկազի
ցաւ յեղեկատու-
ւան բաժնիներու
հետ, Գանիբէի
ն պատկերասփռու-
ի ներկայութեան
էն Ներքին Գոր-
Պր. Մամսուն Սա-
լապետ էր Ուսման
Տոմար. Ապսէլ Ա-
Տեղեկատուութեան
Տ. Անիմէ Գամալ
Մեկտոյրի նախա-
ն էր Սեպայիի, Տե-
րեան էր Ժողո-

վարդական Կազմակերպութեան
Պետական նախարար Տոմար. Յուսե-
Մոնիթորինգի եւ Ժողովարդական Ժո-
ղովի հարցերու պետական նախա-
րար Պր. Ալպէն Պարսում Սալա-
մայի:

Հաւաքոյրի սկիզբին, Տոմար.
Գամալ Ապսէլ Մանի խօսեցաւ այս
հանդիպման նպատակին մասին,
որ ի մի եկած են յեղեկատուու-
թեան պատասխանատու անձնա-
ւորութիւններ, պետական պատաս-
խանատուներու եւ զանազան բեր-
քերու խմբազոյրներու հետ:

Ապա յայտարարեց, որ ընտա-
նեկան ոգին կ'իշխէր յեղափոխու-

քեանք՝ 1971 Մայիսի վերականգ-
նումի բարձումեն ի վեր: Ան խո-
սեցաւ նաեւ մամուլին պատասխա-
նատուութեան եւրջ, որ, գրախն-
նութեան ջնջումեն ետք պարտի բը-
խի լրագրողին իսկ խղմանաճեն,
յաշակաճեոտութիւնն եւ իրեոտ յըս-
տի համոզումներ:

Ապա տեղի ունեցավ պիսաբանություն՝ Տոբ. Հեկապիի և լրագրողներու միջև, եւս մը նկատեալու, ինչպիսիք հանրային տօրիսութեանք և նախարարութեանք դերին, որով պարօխն ձեքբաացել ձեւակերպարկներէ և խոյրնդոսներէ: (Շաբ. տն էջ 4)

ԴԱՐՁԵԱԼ ՑԵՂԱՍՊՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

1939-45ի պատերազմին ետք,
Նիւէրնպերկի մէջ դատի քաշե-
ցան Հիթլերի-յն գործակիցները:
որոնք պատերազմի ընթացքին
գործադրած էին ցեղասպանու-
թեան Կեաթափոյի տերբրուն հրա-
մանը:

Ներքնակերկրի Միջազգային Զինուորական Դատարանի կառուարություններից մեկը ձեռնակիրպուած են՝ ֆաշիստական յանդադրութիւնները դատապարտելու միջազգային իրաւունքի սկզբունքները, եթէ երիտրրքական յանցագործութիւններու մասին դատելու ըլլանք՝ դատարանի կանոնադրութեան երդ յօդուածի Բ. կետով, ապա կը տեսնենք, թէ Թուրք իրքիւտականները նոյնքան յանցագործ են՝ որքան Լիթիւանականները՝ երդ յօդուածի Գ. կէտին մէջ ըստած է, որ միջազգային յանցագործութիւնները մասնաւորապէս, պատերազմի օրէնքներու եւ սովորութիւններու խախտումները՝ քաղաքացիական բնակչութեան սպանութիւնները, խտրականութիւններ, պատանդներու սպանութիւնները, հասարակական կամ մասնաւոր սեփականութեան կողպաւորք, քաղաքներու եւ գիւղերու անպատակ ոչնչացումը եւ այնուհետեւ յաջորդ կէտին մէջ, մարդկութեան դէմ ուղղուած յանցագործութիւնները՝ մինչեւ պատերազմը կամ պատերազմի ժամանակ քաղաքացիական բնակչութեան նկատմամբ կիրարկուող սպանութիւնները, կոտորածները, ստիպացումը, անտրու դաժանութիւնները, ինչպէս նաեւ քաղաքական, ցեղային կամ կրօնական որդապատանդներով հետապնդումները։

(17246USHU, 21-1-1965)
1946 Դեկտ. 1ին, թիւ 96 (1)
բանաձեռնի մէջ ՄԱԿԸ հռչակագրի որ

ցեղապանությունը միջազգային
չափանիշները ոտնահարող յանցա-
գործութիւն է, որ կը հակադէ-
մակի որդիին և նպատակներուն,
և որ քաղաքներթուած աշխարհը
կը գործադարձէ զայն: Այդ բա-
նաձևը իրման վրայ, ՄԱԿը, 1948
Դեկտ. 9ին հաստատեց Ցեղա-
պանութիւնը կանխելու և ոտ այդ
պատժելու մասին կանոնադրու-
թիւնը, որուն Բ. Կեսին մէջ տըր-
ւած է Ցեղապանութեան բնորոշ-
յունը: -

Ներկայ կանոնագրութեամբ
ցեղասպանութիւն ըսելով կր հաս-
կըցուին հետեւեալ գործողութիւն-
ները, որոնք կր կատարուին լռի-
կամ մասնակիօրէն այս եւս ալն
կազային, էքսիական, ցեղային
կամ կրօնական խումբը ոչնչացնե-
լու մտադրութեամբ, որպիսիք են՝

Ա) Այդ պիտի խոստովանուի ապանու-
թիւնը,

Բ) Այդպիսի խումբի անդամներուն մարմնակա՛ն ծանր վնասուածքներ կամ մտաւոր խանգարումներ պատճառելը.

Գ) Որևէ խումբի համար կանխապես կերպով հեանքի այն-պիսի պայմաններու ստեղծումը, որոնք նպատակ ունին աւելի կամ մասնակի ոչնչացումը:

Դ) Միջոցառումներ, որոնք նպատակ ունին կանխել երեխաներու ծնունդը այդպիսի խումբին մէջ:

Ե) Մաքրկալին մէկ խումբէն բռնի կերպով երեսաներու յանձնումը միւս խումբին:

Կանոնագրութեան Գ. յօդ-
ւածին մէջ բառած է, որ կրպատ-

Յնդասպանութիւնը, ցեղապանութիւն կատարելու համար

կազմակերպում և դաւադրութիւնը,
ուղղակի եւ հրապարակային ե-
լոյթները՝ յօգուտ ցեղասպանու-

Քեան, ցեղասպանութեան մաս-
նակցիլը, *Ե. Կ. Կ.*

1954 թ., Մարտ 18 թ., հ.
Միութեան Գերագույն հորհուրդը
նախագահութիւնը վաւերացուց
ՄԱԿի Ժողովին կողմէ ընդունուած
«Տեղապահութեան յանձնարար-
ածութիւնը կանխելու հ գայն պատ-
ժելու մասին կանոնադրութիւնը»:

Հակառակ ասոր որ Մեծ Պե-
տութիւններն ու վաւերացուցած
են ՍԱԿԻ որոշումը... Բայց 1974
Մարտ 6ի նիստին, թուրքներէս-

յայտնադիմեալ Գրաւնայի, Մ. Նա-
հապետեան եւ այլ երկիրներու ներ-
կայացուցիչներուն բռնած ընթաց-
քը՝ ուրանալու թուրքերու կողմէ
ցեղասպանութեան գործադրումը
հայոց Նկատամար, ցոյց կու տայ
թէ որոշումն առնելը աւելի բան
է... Գոյն գործադրելու ուզելը...
արիւն բան:

ՄԱԿԻ Մարգկային Իրաւանց
Յանձնատնոցդի՝ փոքրամասնու-
թիւններու պաշտպանութեան ու
խտրակաւութեան կանխարգիլման
ենթաշանձնախումբին պատրաս-

Խոսելով տեղեկագրին՝ 30րդ պարբերության մեջ յիշուած հայոց շարքին ակնարկող՝ «20րդ դարու ցեղասպանութեան անուշին օրինակ պարագայի» կրկին ըննութեան

առթիւ... պարզուած անհաւա-
տաւի, կողմնակալ ոգին է Մ. Նա-
հանգնեբո, Ֆրանսայի, Ռուսա-
նիոյ, Իտալիի և ասիական տոգորիչ-

ներսն Ժխտակա՛ն կեցեալածքք...
 Ե՛ւ առաջիկոն է և ոչ ալ վերջինը
 կրնայ ըլլալ... Եթէ համահայկա-

Կան ճիգեր չգործադրութեան առ
այդ :

Անտարբերութիւնը և անհա-
գործիւնը ոչ մէկ ձեւով կ'ար-
դարանայ: Մեռելն է, ու կտակին

դէմ անարդանք է լռութիւնը բո-
լորիս համար:

Հ. ԳԱՆԳՐՈՒՆԻ

2. ԳԱՆԳՐՈՒՆԻ

ՊՈԽԼԿԱՐԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՈ Պ. ԳԱԼՖԱՍԵԱՆ ՈՉ ԵՒՍ Է

Խոր կսկիծով կը տեղեկանանք, որ անցեալ 13 Ապրիլ 1974, Շաբաթ երեկոյեան, Սոֆիայի իր բնակարանին մէջ, երկար և տառապալից հիւանդութենէ մը ետք իր հոգին աւանդած է՝ շրջանին մեր երկարամեայ հաւատաւոր, գործունէ և ղեկավար անդամներէն՝ ողբացեալ ընկեր ԿԱՐՈ Պ. ԳԱԼՖԱՍԵԱՆ, 76 տարեկան հասակին, որդին Հնչակեան ծանօթ գործիչ և մտաւորական՝ ողբ. ընկեր Պետրոս Գալֆայեանի:

Թաղման կարգը և յուղարկաւորութիւնը կատարուած են Ս. Զատկուան օրը, Կիրակի, 14 Ապրիլ 1974, հոգեւոր հովիւ Տ. Մեսրոպ քահանայի կողմէ, Սոֆիայի հայոց գերեզմանատան մատուռին մէջ:

Ողբացեալ ընկերոջ մահը կը սգան, իր կողակցը՝ ընկ. հի Տիրուհի Գալֆայեանը, ողբացեալին արեւելք մայրը (98 տարեկան), եղբայրը՝ Գրիգոր և քոյրը՝ Նուարդ, որոնք Փարիզ կը բնակին այժմ, ինչպէս նաև տեղւոյն բոլոր հնչակեան գաղափարաւոր ընկերները:

Ողբ. ընկեր Կարո Գալֆայեան ծնած էր Ռուսիի մէջ 1898ին՝ Միսիսկայի մէջ նախնական ուսումը ստանալէ ետք, ան գիշերօթիկ աշակերտած է Գարսի-զակի Ամբրիկեան վարժարանը, ապա իր բարձրագոյն ուսումը ստացած է Պոլսոյ մէջ՝ Աւարտելէ ետք ուսմանց շրջանը, ողբացեալ ընկերը վերադարձած էր Ռուսի (Պուլկովսկ) ուր կը զբաղուէր գործարարական գործերու առևտրով:

Երկար տարիներ ան եղած է Ռուսիի հնչակեան մասնաճիւղին անդամակցող իր երիտասարդական վառվառն շրջանին: Հայրենասէր և հայրենաբոկ համար նուիրեալ աշխատող, ան բարոյապէս և նիւթապէս օժանդակած է ՀՊԿին, Հնչակեան մասնաճիւղին և Պարսկեան Մամուլին: Եղած է կուսակցական

պատգամաւոր Պուլկովսկի շրջանի Պատգամաւորական ժողովներուն և քանիցս նախագահած:

ՀՊԿի Ռուսիի մասնաճիւղին ժողովան ատենակցութեան եղած է և 1932ին, Ներգաղթի պատուիրակ Դանոյ Շահինթեանի անցելու:

ԿԱՐՈ Պ. ԳԱԼՖԱՍԵԱՆ

Թեան, նշանակուած է Ներգաղթի Կոմիտէի անդամ, իր հանգուցեալ հօր՝ ազգային գործիչ ընկեր Պետրոս Գալֆայեանի բոլոր ձեռագիրներն ու արխիւները, մէջն ըլլալով ՎԵՐԱԾՆՈՒԹԻՒՆ թերթի կաշեկազմ հաւագածուն, միակը աշխարհի մէջ, նուիրած է Ս. Հայաստանին, զանոնք յանձնելով Դանոյ Շահինթեանին:

Ողբ. ընկեր Կարո Գալֆայեան 1937ին ամուսնացած է ընկ. հի Տիրուհիին հետ և այդ օրերէն սկսեալ հաստատուած է Սոֆիա:

Հանգիստ իր հոգնաբեկ ուկարներուն:

ՅԱԿՈՐ ԱՐԷԼԵԱՆ

Այս կսկծալի տարի խմբագրութիւնս իր զգածուած ցաւակցութիւններ կը յայտնէ ողբացեալ ընկերոջ այրիին, ալեհեր մօր, եղբոր, երջ և ազգակցական բոլոր պարագաներուն, ինչպէս նաև իր գաղափարի ընկերներուն:

Ս. ԷԶՄԻԱՇԻՆ ՀՐԱՒԻՐՈՒՄԸ

Անցեալ 6 Մայիսին, հաւերովը՝ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վազգէն Ա. Կարողիկոսին, Ս. Էջմիածին մեկնեցան՝ Պուլկովսկ Մախմուդ Պատրիարք, Նիկոլայ Սպիտակոս, Գեորգ. Տ. Տիրալը Սպա. Մարտիկ:

Եանք եւ թեմական Խորհուրդի նախագահ Պ. Օննիկ Ասլանեանը: Բարձրաստիճան հիւրերը 16 օրեալ ընթացքին պիտի այցելեն Մոսկուա, Թիֆլիս եւ Ս. Էջմիածին:

ԱՄԵՐԱՆԵՐԸ

ՄԵԾ ԵՂԵՌՆԻ ՈԳԵԿՈԶՈՒՄ ՊՈԽԵՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ ՄԷԶ

24 Ապրիլ, Չորեքշաբթի օր, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Եկեղեցւոյ և Գաթեալ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ տեղի ունեցան զոյգ պատարագ և հոգեանգստեան պաշտօն, հայ նահատակաց ոգեկոյման 59րդ տարեդարձին առթիւ: Պատարագիչներ հանգիստեցան՝ Հարաւային Ամերիկայի կաթ. Պատուիրակ Գերշ. Տ. Բարդէն Արք. Ապատեանն ու Կաթողիկէ համայնքի հովուապետ Գերշ. Գլենթիլ Վրդ. Սալեան: Առանձնաբար բազմութիւն մը ներկայ գտնուեցաւ հոգեւոր ծէսին:

Ըստ, հրմէ յետոյ, կանխաւ ծրարադրուած, խաղաղ քայլաշրջան տեղի ունեցաւ՝ Գաթեալայէն մինչեւ Սան Մարթինի հրապարակը, մասնակցութեամբ հաւատացեալ ժողովուրդին և զանազան վարժարաններու: Դպրոցակ չեն երևու: Սան Մարթինի հրապարակը տեղի ունեցաւ ծաղկեղջակի զետեղում, ուր օրուան խօսակեր հանդիսացաւ՝ Հայր. Առաքել. Եկեղեցւոյ Կեդր. վարչութենէն Պր. Միսն Թիթիսեան:

ՇԱՐԺՈՒՄ

Պուհնոս Այրես

ՀԱՅՐԵՆԻ ՄԻՈՒՄՈՐԶ

Մեր դարու վերջում Հայաստանում պիտի ապրեն 4 միլիոն 300 հազար հոգի, որը երկու միլիոնով ավելի շատ է քան հիմա: Այսպիսի «կարծիք» է յայտնել Հերագրան-Յ. Էլեկտրոն-հաշուիչ մեքենան, որը գործում է Երեւանի տեխնոլոգիան և ծրագրման ազգային ինստիտուտում: Մեքենան առել է և ուրիշ կարեւոր ազգայնական տուեալներ: Եթէ, օրինակ, Հանրապետութեան բնակչութեան միջին խտութիւնը կազմում է 88 մարդ մի քառակուսի քիլոմետրի վրայ, դարու վերջին հասնելու է 143 հոգու: Որոշ փոփոխութիւններ պիտի լինեն նաև բնակչութեան տեղաբաշխման մէջ: 2000-ը տարում հանրապետութեան քաղաքներում պիտի ապրի բնակչութեան 77 տոկոսը:

***

Հայաստանի Գաղութագրութեան Միութեան վարչութեան քարտուղար՝ Էմիլ Արիստակէսեան, որ մաս կազմեց ՍՍՀՄ գաղութագրութեան պատուիրակութեան, վերջերս այցելեց Հիւսիսային Գորէա, ուր նուագահանդէսներ կազմակերպեց՝ Ա. Յարութեանի, Ղազարոս Սարգսեանի, Ե. Միքայելեանի, Գրիգոր Ներսիսեանի և այլ հայ գաղութագրութեան գործերէն, արժանանալով Երաժշտաւոր հասարակութեան բարձր գնահատանքին:

◆◆◆

ԵՐԵՒԱՆ. Երեւանցի Է. Ղազարեանը ստեղծել է մի մանրաբանդակ, որը կարող է անցնել անցիկ ծակից: Բանդակը ներկայացնում է ակունքի իտալացի երաժիշտ Նիքոլո Փակաինի՝ ջութակը ձեռքին: Իհարկէ բանդակը կարելի է տեսնել խոշորացոյցի սակ և այն էլ 100 անգամ մեծացնելու դէպքում:

Մինչև այժմ Ղազարեանը ունի մօտ 200 մանրանկարչական գործեր, որոնք ցուցադրուած են և պահուում են արտասահմանի թանգարաններում, այդ թւում ԳԻՀ-ում, Չեխոսլովակիայում, Անգլիայում: Վարպետը այժմ պատրաստում է իր անհատական ցուցահանդէսը Արժեքներում: Հայաստանի թանգարաններում գտնուում են նրա ամենաաջառու գործերը:

ԶԵՆՈՍՆԱԿԱՆՔԻՆ

ՓՐԱԿԱ-ԵՐԵՒԱՆ. Զեխոսլովակիայի մայրաքաղաք Փրագայում բացուեց՝ սովետական անանի նկարիչ Հայաստանի վաստակաւոր նկարիչ Միսն Աւետիսեանի անհատական ցուցահանդէսը: Ցուցահանդէսին ներկայացուած են նկարչին 30 գործեր: Նկարների նուազ թիւը կարելի է բացատրել 1972 թուի աղետով: Նկարչին տանը հրդեհ ծագեց և զոհ գնացին նրա նկարները մեծ մասը:

ՌՈՒՄԱՆԻԱ

Ինչպէս ամէն տարի, վերջերս Պուլկովսկի մէջ բացուեցաւ Մաղրանիկալութեան Սալեանը, ուր ցուցադրուած են Ռումանիոյ ծագրանկարիչներու վերջին լուսադրանքները: Ներկայացուած գծագրութիւններու կարգին կը գտնուին նաև Զիկ Տամատեանի և Մարի Ասլանի ծագրանկարները, որոնք այցելուներու գնահատանքին արժանացան:

ԼԻԲԱՆԱՆԱՅ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՄԻԱՑԵԱԼ ՄԱՐՄԻՆ

Մեծ Ելեռնի 60ամեակին նախօրեակին, Լիբանանայ Համալսարանականներու Մրացեալ Մարմինը, Հայ Դատի հետապնդման առաջադրանքներու գծով, կազմակերպած է միջին մը, Չորեքշաբթի, 24 Ապրիլ 1974, կ. ա. ժամը 10.30ին, Հայկական Գոլէի օրջանակին մէջ:

Առ այդ կոչ ուղղուած է համայն հայութեան, ի մասնաւորի հայ երիտասարդ թեան, որպէսզի իր մասնակցութեամբ կենդանի գրաւականը տա մեր աղաք պահանջներու իրագործման խնդիր:

Լիբանանի Հայկական Կազմակերպութեան և Միութեանց Ուսանողական բաժնիներու համախումբը կը յայտարարէ թէ ՀԱՅ ԴԱՏԻ հետապնդման գծով առաջն և ամենալուր կոչուած Մրացեալ Մարմինը իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն:

Լիբանանայ Համալսարաններու Ուսանողական Մարմինը, Հայկական Գոլէի Հայկական Ակումբը, Հայ Կարգիկի Ուսանողական Միութիւնը, Հ. Ս. Ը. Հայ Համալսարանականներու Ուսանողաց Միութիւնը, Հ. Մ. Մ. Համալսարանական Միութիւնը, Հ. Յ. Դ. Զատեան Ուսանողական Միութիւնը, Ռ. Ա. Կ. Փարուզլեան Ուսանողաց Միութիւնը, Ս. Դ. Լ. Կ. Յարուհի Ուսանողաց-Միջառաքողաց Միութիւնը, Բիւսոնեական Զանգի Միջառաքողաց Միութիւնը:

ՄԵԾ ԵՂԵՌՆԻ ՅՈՒԶՈՒՄՆԵՐ

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՄԷԶ

(Շաբաթաօրէն Ա. Էլեռն)

Գերշ. Տ. Թորգոմ Արք. Մանուկեան ժողովը բացաւ զուսպ և անտրամադիր կեցութեամբ: Զուգեց կատարուած ցեղապանութեան խորը թափանցել և մեր ժողովուրդին համար արդարութեան ուղի մը ցոյց տալ: Այլ միայն գոհացաւ ըսելով, թէ մենք լինք մոռնար մեր նահատակները և պիտի քանդենք անոնց հաւատքի ճամբով, ժառանգելու համար խոստացուած երկնային արքայութիւնը: Անդրանիկ Անդրէասեան, սակայն, հանդէս եկաւ 1915ի Մեծ Եղեռնին շուրջ ամփոփ խորհրդածութեամբ: Ան վերջիցս, որ Յիսուս Նազովրեցին չարարանքներով Գողգոթայի խաչին վրայ մեռաւ և անմիջապէս յիշատակներ եկան գրեթէ անմիջապէս յարուսթիւն առնել տուին անոր: Սակայն Արեւմտահայաստանի մէջ երկու միլիոն հայեր սպանուեցան, անհուն տանջանքներով, Գողգոթայի ճամբաներուն վրայ, թուրք բարբարոսներուն կողմէ, որոնք մանուկներու ոտքէն բռնած՝ անոնց գլուխները կը ջառջախէին ապառաժներու զարնելով, կը յօշոտէին կրկնը սուրբներու ծայրով, կը մեռցնէին անխնայ, բայց մենք որեւէ ազատարար հրեշտակի երեսն անբամ չտեսար, որ անոնց յարուսթիւն առնել տար:

Այսուհանդերձ, շարունակեց ան, բոլորովին կարելի չէ ըսել, որ հայերն ոչխարի պէս ջարդուեցան: Այն ամէն սեղ, ուր հայիլը գնդի մը ունէին կամ եղունգ ու քար, զինադրեցին թուրք ցեղապաններուն: Սոսալէս կը վկայեն Վանը, Մուսալեոն, Հանդըն ու Այնթապը, շատ ուրիշ քաղաքներ ու գիւղեր և վերջապէս Սարգարապատը, որ վնական զեր կատարեց փոքր հայրենիք մը ունենալու:

Գերման նացիներն, օրինակ առնելով թուրքիւն, շատ հողերու վրայ հրեաներ ջարդեցին: Սակայն հրեաներն ատոր փոխարէն նիւթական հատուցում ստացան և միաժամանակ հայրենիքի մը տիրացան: Իսկ մենք ջարդուեցանք մեր մայր հողին վրայ և սակայն կորսնցուցինք մեր բազմահազարամեայ Արեւմտեան Հայաստանը: Մեր վերապրողները ալ միայն հատուցում չստացան իրենց անսահման կորուստներուն համար, այլ յուսաբեկիլ տառապանքով թափառեցան աշխարհի ամէն կողմ: Այժմ ալ զարհուրելի ճեղքման ջարդի մտահոգութիւնն է համակած մեզ:

Միակ միջթափութիւնը, որ մնաց մեզ, ըստ ան, այն ալ հետզհետէ հզօրացող Խորհրդային Հայաստանն է, ուր վաղը մեր քաղաքներու արծառները հոգի առած՝ Բաշն Վարդան, Սասունցի Դաւիթ, Անդրանիկ, վար պիտի իննեն իրենց պատուանդաններին, ու պիտի արշաւեն Արարատէն անդին, մեր զոհերու արեամբ շաղախւած Հայրենիքը փրկելու:

Ուսանողներ Մայր Եկեղեցւոյ կրօնապետի անգլիերէն քալողէն վերը, Հոգեհանգստի կարճ արարողութիւնը փակուեցաւ:

..

Այժմ ինչ որ կարելի է ըսել հոգեհանգստի մասին, ի զորք են ամէն ջանք: Մեր խոշտանգուած ու բզբտուած նահատակներու հոգիները երբեք չեն կրնար հանգստանալ մինչև այն ատեն, երբ իրենց հայրերուն հողը չէ ազատագրուած թուրք հրէշներու արեւնոտ ճիւղաներէն և Արգար Արեւ իրենց սուրբ ամբիւնին չէ հպած:

Արք. ընդհանուր հայոց սրբազան պարտականութիւնը կը մնայ՝ ամբողջ մտասեւեռումով գործակցել և միացեալ ճակատով պայքարել, մեր նահատակներուն և վերապրողներուն երազներն իրականացնելու՝ Հայ Դատին յաղթանակով:

Նիւ Երբ, Ն. Ս.

ՈՍԿԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԻԱՆ

ԻՐԱՆԵՆ

ՀԱՅՐ ՄԵՍՐՈՊ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԶԱՆԱԾԵԱՆԻ ՄԱՅՐ

Խոր ցաւով կ'իմանմեք մանր՝ Վեհեթիկեան Միաբանացութեան անդամ, ԲԱՋՄԱՎԷՊԻ խմբագիր եւ բազմաթիւ երկերու հեղինակ, ՀԱՅՐ ՄԵՍՐՈՊ ԶԱՆԱԾԵԱՆԻ, որ տեղի ունեցած է 13 Ապրիլին, 64 տարեկանին:

Մեր խորագրած ցաւակցութիւնը Միաբանացութեան:

ԻՐԱԽ ԿԵԱՆՔԷ

«ՄԱՄԻ, ԻՆՉՈՒ...»

ԱՐՄԵՆ ՏԱՏՈՒՐ

Երբ տարի առաջ, շաբաթը երկու անգամ մեզի դասի կու գար աշակերտուհի մը ժրպտեհներս, բարեկիրթ, ոսկրուտ կոշիկներու չափ նիհար, Միշտ ալ իրեն կ'ընկերանար պահպան հրեշտակ մայրը՝ որ հակառակ հասակաւոր ըլլալուն, դեռ գլուխ մը ցած էր աղջիկէն...

Ժամ մը վերջ, Տիկինը միջին տարիքով, կլորադէմ, խոշոր, սև աչքով, լուրջ ու սակաւախօս՝ կ'առնէր աղջիկն ու հետը կը տանէր։ Ոչ թէ վստահութիւն չունէր իր գաւազին վրայ, այլ գիտէր որ փորձաքննող կրնայ տասնըփնէ տարեկան եղողին ալ գլխուն պայթիլ լաւ ինքնորոշ եւ չարերու աշխարհին մէջ։

— Միակ գաւազն է. Հելիոպոլսոյ ծայրամասը՝ անապատին մէջն է մեր բնակարանը. խոհեմ չէ ամայի տեղերէ մինակ քաղաքը, բացատրեց անգամ մը։

Ամբողջ արծա կուրդին Տիկինը մեզի կը բերէր աղջիկը, որոշուած պահին։

Անգամ մը երբ կը պատրաստուէին մեկնելու, Տիկինս յատկապէս զանոնք ի ծիծեր կայացնելու միտքով ըսաւ։

— Միլվան Նուպարեանը աւարտեց այս տարի։

— Ձեր մականունը։

— Ամուսինս զպոռ է Զահիմ անունով, պատասխանեց մայրը։

— Ուրախ եմ. Ծնորդաւի դուստր մ'ունի որ հայ էր մեծցուցեր ամէն կերպով։

— Ամուսինս կը սիրէ հայերը։

— Կասկած չկայ այդ մասին։

— Հայրը արգելք չէ եղած որ մէկ հատիկ աղջիկս հայ դպրոց դրկեմ։

— Հրաշալի՝ օրինակ բոլոր անոնց որ կը խզեն ամէն կապ հայ լեզուին, հայ անցեալին ու մեր ներկային հետ եւ ծիծ հասակէն իրենց գաւազները կը նետեն խորթ շրջապատի մը հաւոցին մէջ...

Ժպտեցաւ, ու կլոր դէմքին վրայ բացառիկ փայլով շողացին սեռորակ աչքերը՝ անընդելի դրոշմը իր հայութեան։

— Մեր գաւազները, դիտել տուաւ առանց որեւէ դառնութիւն զննելու իր խօսքին մէջ, ամէն բանէ առաջ պէտք է սորվին տոկա՛ւ՝ սկսած հարազատ շրջապատէն։

Բիշ մը տարօրինակ է զարմանալի գոտայ այս արտայայտութիւնը։ Դէմքին վրայ կարողաց միտքինս ու Տիկինը ըսաւ։

— Գոտիկ դէպք մը յստակ պիտի դարձնէ ամէն ինչ։

Կը յիշէր անշուշտ. 1963ին Միլվա Կապուտիկեանը Եգիպտոս այցելեց։ Առաւու մը Հելիոպոլսոյ Նուպարեան Ազգային Վարժարանը իրեն ի պատիւ տեղի ունեցաւ հանդէս՝ մասնաւոր յայտագիրով, որուն մէջ քաժին ունէր նաեւ աղջիկս՝ այն ատեն հազիւ վեց տարեկան։

Խորապէս տպաւորուել է բանաստեղծուհին, յուզուել ալ երբ հայերէն լսեց է փորձիկներուն բերնէն։

Հանդէսէն վերջ հիւրը փափաքեց է հանձնալ աշակերտութեան մէջէն՝ Միլվաները։

Շարունք են մեծն Միլվային փորձիկ անուանակիցներն ու իւրաքանչիւրը իր մականունը տալով ներկայացուցեր է ինքզինքը։

Եւ ամէն մէկին՝ Միլվան գործով կրկնեց է գրեթէ մի և նոյն քաղցր բառերը. «Ապրես, շատ ապրես» ու համբուրե՛ր նորեկին այտէն։

Երբ կարգը եկեր է մեր Միլվային, կատարեալ անմեղութեամբ տուել է մականունը՝ Զահիմ։ Ի՞նչպէս, հարցուցեր է Կապուտիկեան աղջնակիս, որ շուտաւ կրկնեց է իր մականունը՝ այս անգամ աւելի՛ բարձր ծայրով, խորհելով թէ գինը չէր լսած օրունակ մեծ հիւրը։

«Ո՛հ, ԶԱՀԻՄ...» Հասկացա՛յ, ըսեց է Կապուտիկեան ու ձեռքովը հազիւ թէ դպրեւ իր փորձիկին այտին, առանց ժպտելու անգամ անոր կամ համբուրելու զայն, ինչպէս որ ըրե՛լ էր միւսներուն։

Աղջիկս խորապէս ցնցուած՝ յանցաւոր զգացեր է ինք զինք։ Հազիւ թէ զպոռ է իր լացը եւ հիասթափ ու տխուր՝ վերադարձեց շարքին մէջ։ Ոչ որի բան ըսեց է։

Երբ տուն եկաւ, վազեց, փաթթուեցաւ ինձի, փղծկեցաւ պոռթկումով մը ու հարցուց աղաչանով։

«Մամի, ինչո՞ւ ՀԱՅ պապի մը չառիր ինձի...»

Հելիոպոլիս, Մայիս 1974

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ԶՐԵՐԸ

«Լիճք»։ Այսպէս է կոչուում նոր հանքային շուրքը, որի ակունքներն են գտնուած Սեւն բարձրլեռնային լճի հարաւային ափին։ Մասնագէտների պնդումով, նա բուժիչ յատկութիւն ունի՝ արտանման խոտերով, ստամոքսային և ջրալիւն հիւանդութիւնների դէպքում։

«Լիճք»ի ակունքներից ամէն վայրկեան 40 լիթր տաք, ամթաթթու պարունակող ջուր է ժայթքում։ Սա համարեայ մէկ ու կէս անգամ աւելի է, հանրապետութեան հանրայայտ ջրարուժական առողջարանի՝ Զերմուկի ցայտաղբիւրների կարողութիւնից։

Հանքապետութեան տարածքի վրայ, որոնման աշխատանքներն սկսուել են 35 տարի առաջ, երբ ժայթքեց առաջին հզօր աղբիւրը՝ «Զերմուկ»։ Հետագայում մեկը միւսի ետեւից գործեցին «Արգնի», «Հանգաւան», «Դիլիջան» եւ «Բջի» բուժիչ ցայտաղբիւրները, որոնց շուրջ սեղծուած են յարմարակէ առողջարանների համալիրներ։

Հայաստանի ոչ բնդարձակ տարածքի վրայ գտնուող հանքային ջրերի առատութիւնը բացատրում է հրաբուխորէն որ այստեղ բնդերների մեծ գոծոնութիւն եւ հողային կազմութեան բազմազանութիւն է նկատուում։ Տեսեալագէտներ հաշուել են, որ արժեքաւոր ջրի տեղական պաշարները երկրի ժողովրդական տեսութեանը կարող են այնքան եկամուտ բերել, ինչքան ՍՍՀՄ մէջ խոտորագոյն հանդիսացող նաօթի հանքանիւթից մեկն Արբիջանում։

Հայ երկրաբաններ շարունակում են նոր հանքային ջրերի որոնումները։ Ըստ վերջին տեսալաների, մեծ պաշարներ են յայտնաբերուած Կիրովական եւ Սեփական հաղաւթների մօտ։ Կարծում է, թէ այստեղ կայ «Զերմուկ»ի համանմանը, որն իր բուժիչ յատկութեամբ չի գիշում չխոտորագոյն հանքանիւթ առողջարանի Գարուկի վարքի ջրերին։

Հայաստանին՝ այնքան առատութեան բնութեան բուժիչ ցայտաղբիւրների հիման վրայ, հանքապետութիւնում լայնօրէն տիրում է հանքային առողջարանների ցանցը, որի մէջ խոտորագոյն է Զերմուկը։ Նա բնկած է Սեւանայ լճից դէպի հարաւ-արեւմուտ, ծովի մակերեսիցից երկու հազար մէր բարձրութեան վրայ գտնուող գեղատեսիլ լեռնավայրում։ Բուժուելու եւ հանգստանալու համար, ամէն տարի Սովետական Միութեան բազում ֆաղաւթներից եւ նաեւ

Հունգարիայից, Չեխոսլովակիայից, Պոլսից, Հարաւսլավիայից, Պելիկիայից, Լիբանանից, Յունաստանից եւ Եւրոպայի երկրներից այստեղ են գալիս մօտ 12 հազար հոգի։

Ըստ հանքապետութեան ժողովրդական տեսութեան հեղափոխական փլանի (1971-1975 թ.թ.), բնդարձակում է Զերմուկի նոր առողջարանների կառուցումը։ Մօտակայ երկու տարում, այստեղ տար կը մտնեն 18 նոր առողջարաններ։ Ամէն տարի աւելի քան 30 հազար հոգի է բնդուցելու առողջարանը։ Իսկ ֆաղաւթ ինքը հաւանորէն կը դառնայ հանքապետութեան մէջ միակը, որ չի ունենայ ոչ մի արդիւնաբերական կէտ։ Բացառութիւն կը կազմի միայն հանքային ջրերի գործարանը, որի հզօրութիւնը տարեկան 50 միլիոն տոննայի կ'աճանայ։

Աւելի ու աւելի ժողովրդականութիւն է բնդնում «Հանգաւան» նորաբաց առողջարանը, որ գտնում է Հայաստանի հարաւում, մի քանի քիլոմէրից անջատվալով։ Առողջարանը օրապայտող լեռնաօղթան հանելի ու մեղմ լիբան կլիմայի օգտին ու այստեղ, Մեծ ֆանկութեամբ երեւոյն իւրեւր է պարունակում Հանգաւանի օդը, որ ստամոքսային եւ ջրալիւն հիւանդութիւններ բուժելուն է օժանդակում։ Հանգաւանն ջրում գրունում են կենսաբանորէն այնպիսի գործուն տարրեր, ինչպիսիք են մանկանկը, իոթը, պղինձն ու ստրոնցիումը։

Հայաստանի առողջարանային գոտիներն ամէն տարի բնդունում են աւելի քան 50 հազար հոգի։ Մինչեւ 1975 թ. այս բիւր գգալիորէն կ'աւելանայ։ Նոր բուժիչ համալիրներ կառուցելու համար, կառավարութիւնը 20 միլիոն ուրիլ է յաղակցել։

ԱՐԴԱՏԻ ՎԱՐԴԱՆԱՆ (Ա.Պ.Ն.)

Լճողջապահական
ԵՐԱԿԱՊՆԴՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՍ ԵՐԱԿՆԵՐՈՒ ԺԱՆԳՈՏՈՒՄԸ

Շատ տարածուած հիւանդութիւններու կարգին, մասնաւորապէս 40 տարեկէն յետոյ, կը հաշուի երակապեղութիւնն ալ։ Ինչ նշանակութիւն ունի այս պարագան, ինչպէս առաջ կու գայ ու ինչպէս կարելի է ազդել անոր դարմանումով։

Երակապեղութիւնը բաղդոսւած է երակներու ժանգոտման, այսինքն այն հիւանդութիւնը՝ որ առաջ կու գայ երակներու կարծրացումով։ Այս կարծրացումը տեղի կ'ունենայ ճարպի տեղաւորումով, «ֆիլոսոֆիայի» միտքովով երակներու վրայ։ Զարգընալուպէս հեղուկի երեւոյնք ունի, յետագային կը հանգի աւելի կարծր բնդաւորացման։ Կուրագերուն ալ տեղադրումով ճարպի այս մասնիկները աւելի կը պնդանան։

Երբ երակի մակերեսին վրայ ճարպի մասնիկները բազմանան, այն ատեն երակին պարս աւելի կը կարծրանայ եւ տարմագիծն ալ կը նեղնայ։ Հետեւանք այն կըլլայ որ երակը կը կորսնցնէ իր առաձգականութիւնը, իսկ օւսմագիծը կը նեղնայ, օրցան բնդը արիւնք կը նուազի եւ մարմնի համապատասխան անդամը անբաւարար սնուցի կ'առնէ։

Երբ այս երեւոյնք տեղի կ'ունենայ ստորին անդամներու մակարիկային, այն ատեն խնդրոյ առարկայ անոր նրանցի ցաւեր կ'ունենան։

Նենայ աւելի արագ ֆալելու ատեն, ինչ որ կը տեղի գայն պահ մը կ'ունենայ։

Երբ արիւնք անբաւարար կերպով օրցան կ'ընէ ուրիշ անդամներու եւ հիւսքներու մէջ, (որդեղ, սիրտ եւ այլն), իրեն հետեւանք երակապեղութեան, ուղեղի կամ ստորին երակներու ճեղքաւոր պատճառով, այն ատեն երակն կ'իլլեն բարդութիւններ համապատասխան մակարդակի։ Երբ ստի մակարդակին է, բարդութիւնը ցաւն է, փոխարէն ուղեղի մակարդակին առաջ կու գան ջղային զանգաւան վիճակներ։ Միւս անդամներու մէջ իրեն։

Երակապեղութիւնը կրնայ տարածուիլ կամ երբեմն տեղափոխուիլ մարմնին որոշ անդամներու վրայ։ Այս անդամներուն է որ ցոյց պիտի տայ թէ ուղեղային, սրտային կամ ստորին անդամներու երակներու մակարդակին երակապեղութիւնն է։

Ըստ վերջինս կատարուած հետազոտութեանց, «երակներու ժանգոտման» այս վիճակը՝ հետեւանք է անբնականոն կեանքի մը՝ դժման աշխատանք, նստակեցութիւն եւ արեւմտաւորութիւն։

Այս ազդակներուն դիմ պայտար, կը ներկայացնէ իտեալ ձեւը, որով կը յաջողին առաջին անգնի երակապեղութեան։ Անգամ մը որ այս հիւանդութիւնը տեղաւորուի, անկարելի է այլեւս երակները

ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ ԵԿԱՐԻԶ ՀԱՄԲԱՐԻ ՀԵՏ

Փափաքելով «Հանակիր»ի ընթերցողներուն աւելի մօտէն ծանօթանալ նկարիչ Համբարը, որը կու տանք ստորեւ։

ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ. Ուր եւ երբ ծրարած է։

ՊԱՏԱՆԱԿԱՆ. Երբ եւ Կ. Ղեքեանդրիւ, 1911ին։

Պ. Ուր դպրոցները յաճախած է։

Պ. Իտալական համալսարաններ, առաջին հանդիսանալով 42 աշակերտի վրայ, ստացած է Գաղտնայ Յիշատակութիւն, Ուղեկայ Մետալի եւ մէկ տարուայ կըրթաթղթով։

Հ. Զեր արուեստագէտի կոչումը երբ գրագած է, առաջին անգամ օրցանէ թէ հետագային։

Պ. Վեց տարեկանէն արդէն կ'ըզայի սէրը՝ դէպի արուեստը։

Հ. Ինչ պատճառներ կը վաւելնեն իրեն։

Պ. Ուսուցչական պաշտօնը Աղեքսանդրիոյ Պոլսեան Ազգային վարժարանէն ներս։

Հ. Իրեն ուսուցիչ, ինչ է անք կարծիք հայ աշակերտի արժանիքներուն մասին։

Պ. Հայր միշտ եղած է ուղեղի մաշտաւոր։ Բաղձալի է որ ան միշտ հպարտ զգայ իր հայ ծնունդով եւ իր արդ ներկայանայ միջազգային հասարակութեան, ինչպէս եւ հպարտօրէն կը յայտարարեմ իմ հայ ըլլալս։

Հ. Իր արուեստագէտ գեղարուեստական ընկերակալութեանց մաս կը կազմէ։

Պ. Այո՛, Էջո Ան Փրոպէնսի «Եղան» ընկերակալութեան իր պատուոյ անդամ։

Հ. Զեր նախասիրած ոճը որն է, դասականը թէ արդիականը։

Պ. Տպաւորապաշտականը (Impressioniste)։

(Շար. տես էջ 4)

ՋԱՆԱԿԻՐ

16
ՄԱՅԻՍ
1974

ՆՈՒՊԱՐ ՊԱՆԴԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՆԵԿԱՆՈՎ)

Ողբ. Յակոբ Ճիկոպյանի մահուն տխուր առթիւ (Գանատա) Տէր և Տիկին Երա Պանայան կը նուիրեն:	
Պարտախնամին	200
Այծեմիտին	200
Եկեղեցւոյ Պայծառութեան	100
Գալուստեանի ճաշի սեղանին	100
Նուպարեանի ճաշի սեղանին	100
Յուսարբիին	100
Վերաին	100
Ջահակիին	100

(Ստանալ Գալիթի Ազգային Առաջնորդարանէն)

«Ջահակի»-ի Աղեւ-

սանդրոյ պատուակալ
ներկայացուցին ու թղթակիցն է՝

Պր. ՄԻՆԱՍ ՊԱՆՏՈՅԵԱՆ
33, Ստան Զաղուլ պող.
Հեռ. թիւ 802199

ՏՈՔԹ. ԱՊՏԷԼ ԱԶԻԶ ՀԵԿԱԶԻԻ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

(Շար. Ա. Էջն)

Տոք. Հիկազի խօսեցաւ նաեւ
սեփական նոր փառաբանու-
թեան եւ արար ու օտար դրամա-
գրութեան ներառումի եւ այս
մասին պատասխանում ուսումնա-
սիրութեան մասին:

Ապա Տոք. Հիկազի խօսեցաւ
եգիպտական կառավարութեան փա-
ռաբանութեան շուրջ, եւ բոլոր
ներկայիցները ընդունեցին, որ մեր
երկրէն բխած ընկերակալութիւնը՝
խիստակաւ ուղիքն է դեպի բարգա-
ւաճում եւ թէ ժողովրդային առ-
խառնութեան ուժը համախմբումը՝
կը հանգստանալ լաւագոյն փառա-
բանութիւնը, որովհետեւ դասա-
կարգեալ տարբերութիւններ կը
ընթերցեն ժողովուրդին տարբեր խա-
ւեր իրարու կը մօտեցնեն:

Տոք. Հիկազի արտայայտե-
ցաւ կեանքի տղութեան մասին, որ
համախառնային է եւ բոլորի գի-
նեալ բարձրացման հարցին եւ
յայտարարեց որ տեղեկատվութեան
նախադրարութիւնը այժմէն իսկ
պարտաւորութիւն է բոլորի հարցով:
Ապա Պր. Մամուն Սալիմ
խօսեցաւ մամուլին պատասխանու-
թեան մասին եւ շեշտեց անոր կա-
րեւորութիւնը՝ որպէս հանրային
կարծիքի առաջնորդող:

Ապա Պր. Մամուն Սալիմ

խօսեցաւ մամուլին պատասխանու-

թեան մասին եւ շեշտեց անոր կա-

րեւորութիւնը՝ որպէս հանրային

կարծիքի առաջնորդող:

Ապա Պր. Մամուն Սալիմ

խօսեցաւ մամուլին պատասխանու-

թեան մասին եւ շեշտեց անոր կա-

րեւորութիւնը՝ որպէս հանրային

կարծիքի առաջնորդող:

Ապա Պր. Մամուն Սալիմ

խօսեցաւ մամուլին պատասխանու-

թեան մասին եւ շեշտեց անոր կա-

րեւորութիւնը՝ որպէս հանրային

կարծիքի առաջնորդող:

Ապա Պր. Մամուն Սալիմ

խօսեցաւ մամուլին պատասխանու-

թեան մասին եւ շեշտեց անոր կա-

րեւորութիւնը՝ որպէս հանրային

կարծիքի առաջնորդող:

Ապա Պր. Մամուն Սալիմ

խօսեցաւ մամուլին պատասխանու-

թեան մասին եւ շեշտեց անոր կա-

րեւորութիւնը՝ որպէս հանրային

կարծիքի առաջնորդող:

Ապա Պր. Մամուն Սալիմ

խօսեցաւ մամուլին պատասխանու-

Հ Ո Փ Ե Հ Ա Ն Ք Ի Ս Տ

Այս Տիկին Անու Պալեան եւ զաւակները՝ Մարիոս եւ Հե-
մինէ, Տէր եւ Տիկին Քալուս Արապեան, Տէր եւ Տիկին Արգիս Պա-
լեան, Տէր եւ Տիկին Զաւէն Պալեան եւ զաւակը՝ Վահէ, Տէր եւ
Տիկին Սարգիս Ամրեան եւ զաւակները՝ Օմարիկ եւ Հայկ (Ներսէս),
Տէր եւ Տիկին Շանթ Պալեան եւ զաւակը (Մոնթրէալ), Տէր եւ Տիկին
Սեդա Ռուսի (Փորթլոք), Տէր եւ Տիկին Գաբրիէլ Ճոնսոն (Աղեւս),
Հայկոսեան, Մանուկեան (Նիւ Եօք), Չիքսեան (Ներսէս), Գաբրիէլ, Ա-
րապեան, Գալանեան (Մոնթրէալ), Հայկ. Եմին (Պիլիպոս) ընտանիքները
կը ծանուցանեն, թէ յառաջիկայ Կիրակի, 19 Մայիս 1974, կ. ա. ժա-
մը 10ին, յետ արարման Ս. Պատարագի, Գահրէի Ս. Գրիգոր Լուսա-
ւորչի եկեղեցին մէջ հոգեմահաբան պատգամ պիտի կատարուի՝ իրենց
սիրեցեալ ամուսնոյն, հօր, եղբոր, քոյրեր, հետախորհի, հօգեբոր, զաւ-
ակներ եւ ազգականներ:

ՈՂԲ. ՆՈՒՊԱՐ ՊԱՆԴԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

մահուն Բ. Երեմիայի առթիւ:
Հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէ կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ ԳՁԱՐԵ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

Շաբաթ, 22 Յունիս 1974, կ. ե. ժամը 9 ՅՕին

«ՕՊԵՐԺ ՏԷ ՓԻՐԱՄԻՏ»-ի մէջ ԵՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՎԵԼԵԱՆ ՃՈՒ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՅԱԶՈՐԴՈՎ

ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ ՆԿԱՐԻՉ ՀԱՄԲԱՐԻ ՀԵՏ

(Շարունակութիւն Գ. Էջն)

1972 թուականին ժընեւի
«Էնթերնէթիւնէթ»-ը Հոթէլի
մէջ՝ Զուրաբիոյ Հայոց Մշակու-
թային Միութեան հովանաւորու-
թեան ներքեւ, ցուցահանդէս մը
կազմակերպեցին 42 մեծ նկարներով:
Ժընեւի հայ գաղութը մեծապէս
գնահատեց զիս, վարձատրելով
նիւթապէս եւ բարոյապէս: Այս
տարի կրկին կը մեկնիմ Լուսի
(Զուրաբիոյ), տեղւոյն թուական
տական Խորհուրդին խոստացած
նկարահանդէսին մասնակցելու
իրը հրաւիրեալ նկարիչ 20 նը-
կարներով: Կը սիրեմ մոլորագոյ-
նը, ինչպէս ինչուորի նախա-
րած մոլորագոյնը:

Որեւէ նիւթ որ կ'ընտրեմ,
նախ զայն կ'ուսումնասիրեմ իր
բոլոր կողմերով, յորինումը,
լոյս, շարժում, գոյն կամ այլ եւ
մտքիս մէջ լաւ մը տպաւորել
յետոյ, զայն կտաւի կը յանձնեմ,
որը երբեմն երկար ժամանակ
կ'առնէ: Ըլլալով բնականօրէն՝ հա-
ղէպ արուեստին, չեմ ջանար հապ-
ճէպ գործ տեսնել:

Տեսնելով որ ժամանակ ար-
դեն յառաջացած էր եւ վարպետին
զբաղմունքէն մեծ ժամանակ մը
խլուած, ապա մայր բաժնուցայ
իմէ, մաղքելով առողջութիւն եւ
նորաճող յաջողութիւններ:

ՄԻՆԱՍ ՊԱՆՏՈՅԵԱՆ
Աղեւս. 20 Ապրիլ 1974

ՉՈՒՄԱՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ամուսինը՝ կնոջ՝ Երեւ
մահունցանք, ինծի խոստացար
հնազանդ ըլլալ: Մոռցա՞ր խոս-
տուցը:
— Ոչ, չմոռցայ, բայց դիտ-
ցիր, որ եկեղեցին մէջ չէի կը-
նար խղիւր հանել:

Գէր կին մը նիհարեալու հա-
մար հանքային շուրթերը գացած
էր, ուրիշ կը հեռագրէր իր ամու-
սինին՝ Վորոն Զարթուստ մէջ ծա-
նութեան կէտը կ'որոշեցնէր:
Ամուսինը կը պատասխանէ.
«Չորս Զարթուստ կ'եղի»:

Ուսուցիչը. — Այսպէս ուրե-
մն, առարկաները տաքէն կ'ընդ-
լայնին ու կ'երկարին, իսկ ցուր-
տէն կը կծկուին ու կը կարճանան,
ի՞նչ կընայ օրինակ մը տալ:
Աշակերտը. — Օրինակ՝ օրերը
ամառ ատեն տաքէն կ'երկարին,
իսկ ձմեռը ձուրաւէն կը կարճանան:

Լոնտոնի մէջ մասվաճառ մը
գուցադրեցին մէջ կը գրէ. — Մենք
երկիւր կը հայթայթենք թագու-
հիւն:

0084

ԵՐԿՈՒ ԵՐԿՐԱՄԱՍԵՐՈՒ ՖԻԼՄԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՐ

20 Մայիս 1974ին, Ափրո-Ասիական երկիրներում միջազգային ՅՊՎ փառասօնին բացումը կը կատարուի Ուլապիստանի մայրաքաղաք, Քաբուլ քաղաքում:

Մեկու ցամաքամասերում առանձնական դարձած Ֆիլմերու այս փառասօնը՝ մեկի պիտի ունենայ՝ «Խաղաղության», ընկերային յառաջդիմության եւ ազգերու ազատությանը ընդհանուր նշանակություն ունեցող:

Քաբուլի փառասօնին նշանակությունը լայն ընդունելություն գտած է համաշխարհային Ֆիլմի արժեքներում: 1972ի Քաբուլի փառասօնին մասնակցեցան առիթի համար 100 երկրներ եւ կարճամետրաժ Ֆիլմեր՝ Ասիական եւ Ափրիկական 40 երկրներ: Ուլապիստան 310 օտար հիւրեր հիւրասիրեց (սեփականներ, դերասաններ, Ֆիլմարտեսի ազգային դեկլարանտներ, արտադրիչներ, ցուցիչներ, բոլորակցներ): Չորս միջազգային կազմակերպություններ (Ի մեջ այլը, Միացյալ Ազգերը եւ Ի.Ն.Ս.Բ.Ֆ.) մասնակցեցան Ափրո-Ասիական երկիրներու Ֆիլմերու Փառասօնին:

1972ի Փառասօնի հիւրերուն մեջ կային նաեւ Նորուեյայի, Ամերիկայի եւ Աւստրալիայի 20 երկիրներու ներկայացուցիչներ եւս: Անոնցմէ օտեր, Քաբուլի Փառասօնին նշանակությունը համապատասխանող Ֆիլմեր բերած էին իրենց հետ:

Ֆիլմերու Չորս փառասօնին մասնակցողներուն ուսուցողները մասնաւորապէս կեդրոնացած էր հրապարակագրային այլ աշխատանքներուն, որոնք ներկայումս էին Լատին Ամերիկայի ժողովուրդներուն՝ ազատության եւ ընկերային յառաջդիմության ի խնդիր մղած պայքարին:

Քաբուլի միջազգային Ֆիլմերու փառասօնին, սովորական հասկացողութեամբ մրցանակներ պիտի չի տրուին: Անոր գլխաւոր նպատակը, մասնակցող երկիրներու Ֆիլմի հարստացումն էր լուսավորականութեան ծովով դրականացումն է: Գաղափարի այդ երկիրներուն մեջ օտարման յարմարութեան եւ ուժեղացնել բարեկամութիւնը ազգերուն միջեւ:

Հնդկահայկա ընդունում է որ Քաբուլի Ֆիլմերու Փառասօնը, երկու անգամից ալ արտադրութեան լայն եւ կարեւոր համայնապատկեր մը տուած է Ֆիլմարտեսին նկատմամբ, որուն միջոցով, արեւելքի սերունդներուն պատկանող օտարման իրերուն հաւաստմունքինն է՝ խաղաղութեան, ընկերային զարգացումի եւ ազգային անկախութեան իսկականութեան նկատմամբ:

Ափրո-Ասիական երկիրներու առաջին եւ երկրորդ միջազգային Փառասօններուն գտած ընդունելությունը, մեծ վստահութիւն կը ներշնչէ՝ քի 1974ի Ֆիլմերու Փառասօնը ալ աւելի ներկայացուցական եւ ալ աւելի հետաքրքրական պիտի ըլլայ:

Փառասօնին մասնակցելու հրաւերներ դրկուած են Ասիայ, Ափրիկայի եւ Հարաւային Ամերիկայի երկիրներուն: Հրաւերներ դրկուած են նաեւ Միացյալ Ազգերուն, Ի.Ն.Ս.Բ.Ֆ.ին եւ միջազգային ուրիշ կազմակերպութեանց՝ ուր Ս. Միութիւնը ներկայացուած է, ինչպէս նաեւ բոլոր ցամաքներուն օտարման յարմարութեան օտար հանրամարտ յառաջդիմական դեկլարանտներ:

Փառասօնին մասնակցող իւրաքանչիւր երկիր կրնայ մէկ լիարժեք Ֆիլմ ներկայացնել, ինչպէս նաեւ կարճ Ֆիլմերու յայտագիր մը: Փառասօնի օրերուն, Սովետական Ֆիլմեր պիտի կազմակերպեն Ֆիլմերու ցուցադրում, որուն պիտի հրաւիրուին իրենց մասնակցողները բերելու՝ արտադրիչներ, ցուցիչներ եւ սինեմալոգներ:

Ս. Միութիւնը Քաբուլի Ֆիլմի Փառասօնին պիտի ներկայացուի Ուլապիստանի, Տանիկիստանի, Թուրքմենիստանի, Բելառուսի, Խաղախաստանի, Ազրբայճանի, Հայաստանի, Վրաստանի օտարման իրերուն, ինչպէս նաեւ Ռուսական Դաւանակցային Հանրապետութեան օտար մը սրբիւթներով:

Ն. Մ. Գ.

ԱՆՏԻՊ ԷՋ ՄԸ ՍՐԲՈՒՇԻ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԷ

ՇՈՓԵՆԱԻԸ

Կ'անցնի հանգստի հանգիստաւոր
Ինքնավստահ,
Մեծ ծովերու մէջ հասունցած ու մեծցած,
Անկէ առած զօրութիւնով՝
Հարստացած,
Հոն ստացած իր պայքարի
Ոյժն անսպառ՝
Դիմադրելու ու յարաձիգ փայլելու փայտեան
Բնութեան իր լուսնեան մէջ
Անգամ մը ալ գեղեցկացած,
Կ'անցնի հանգստի
Պողպատի այդ զանգուածը,
Ազնուական հրապարակով կախարհիւով
Հոգիները՝ հեռաւոր եզերքներուն,
Ուր նայումսներ դիտակներու մէջ մտած,
Հետաքրքիր էին մ'աւելին տեսնելու,
Իրեն հետ ու իրեն մէջ ըլլալու
Մտեցնող ըզմանովը կը տալորին,
Ներքին կեանքին բախանցելու
Ճիգերուն դէմը մարտուն,
Ան պողպատի կամքը գրած
Կը խորանկէ, կը գգեցնէ
Սահմաններն իր լուսնեան
Ամեն ըզմանի:

ՕՐԵՐՈՒ ՀՈՒՈՎՈՅԹԻՆ ՀԵՏ

(ՍՐԲՈՒՇԻ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ)

Ժամեր կը յաջորդեն ժամերու, օրեր՝ օրերու: Ու ժամանակի այդ հոլովոյթին մէջ, առօրեայի մանր մուկեր հոգեւորով բռնաւոր՝ կը կարծես թէ ոչինչ փոխուած է շուրջը, թէ ամէն ինչ կ'ընթացայ այնպէս՝ ինչպէս որ էր նախապէս:

Բայց օր մը յանկարծ կ'անդադրապահուի, թէ օրերու այդ շարքը եկեր ու հասեր է քառասուն օրերու հանգրուանի մը: Այո, քառասուն երկար օրեր, որոնք անցեր են անզգալիօրէն, որոնց մէջէն անցեր են նաեւ դուռն, մինչ քան մը խորտակուել էր առ յաւիտ ներսը, մինչ աղուոր երազ մըն էր փակուել, մինչ ըստի մըն էր դատարկուել անդադնալիօրէն, ու քոյր հոգի մը բաժնուել էր այս անցաւոր աշխարհին ու խառնուել որդիներու աներեւոյթ աշխարհին:

Իսկ ո՞րքին:
Ու կրկին, սոսքին օրերու այն շաւաղին պարագայը կը սկսի ճնշել բովանդակ էութեանը վերայ, մինչ հիմա շատ աւելի խորապէս կը զգաս, թէ ինչ մեծ կորուստ մըն է երեւան եկեր միակ աշխարհը մը բաժնուելով թէ որքան ճիշդ ու եռանդ, ինչքան ազնիւ ձեռնարկ ու երազ միանցեր են անաւարտ, իրենց զենացին մէջ իսկ խորտակուած:

Չէինք ուզած ընդունիլ այդ քորտ իրականութիւնը, ու չանցած էինք հաւատալով, թէ ան կ'ապրէր միշտ իր ջերմիկ ու հիւրընկալ շրջապատին մէջ. Բէ երբ ճնշեցնէիր դրան գաւազ, միշտ նոյն քաղցր ժպիտն ու գոհունակութեան նոյն անկէ, թէ քաղաքային թիւնն էր որ պիտի գիմարէին՝ քեզ սեմին: Չորս ինքնախաբէութիւն:

Այսօր քառասուն օրեր են անցեր Սրբուհին մահէն վերջ, քառասուն երկար օրեր՝ առանց անոր շնորհալի ու քաղցր ներկայութեան, ու մենք կը ջանանք դարձաւ բաներ մը ընել, շարժիլ, գործել, կազմակերպել, ու յուսալ, մինչ սրտի դառն սեղմումով մը ակառնելու տանք ներքին թախմակի եղերեղի մը, որ կը շնչէ մեզի մեղմիւ, թէ մեկնողները ալ ետ չեն դառնար:

Սրբիւթ Սրբուհի, պիտի ջանանք չմոռնալ երբեք այն դէպքը՝ զոր ունեցար դուռն մեր իրականութեան մէջ հոս, անաղմուկ, համեստ անախճալի, և սակայն միշտ տիրականօրէն ներկայ: Ու այդ ճամբով, մենք եւս մեր կարգին, պիտի փորձենք մեր կարելիութեան սահմաններուն մէջ բաներ մը ընել, վառ պահելու համար քաղցր մեր գեղարուեստական ու մտաւորական անդամաւորին մէջ, ու պիտի ջանանք տալ այն ինչ որ կրնանք տալ դեռ մեզմէ: Ու

ԱՆՊԱՅԻՐԱՆ ՊԱՏՄԱԾ ԿԸ ԼԻՆԻ

(ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ)

Պատմական ժամանակին ամուր ցանցապատիկ եւ, բայց գիշերները հարեան այդուց շան ձաղեր են ներս մտնում ու անկարգութիւններ անում: Ինչ թողնում եւս պարտաւորում էր ինչ. տառապանքներ տակ զգալու ու հետը խաղ անում: Մի օր սրտադաշտ պայուսակ չկայ, մի օր փափախ, սուրբ, գոյութիւն, կոշիկներ: Ամէն առաւօտ շրջում եւ պարտաւորում ու հաւատքով գիշերը ցրել տուած տարականգը մեծ մասամբ ծակեկան, զգալու:

Մի լուսնակ գիշեր էլ քաղաքի լայնքը, դուռն թուր շաղկապն է տեսնել, որ կոշիկներին մէկը չկայ: Տարան անիւթները, իսկ եւս այստեղ ուրիշը չունեն: Դէ, բոլորի միայ տանը, զգալու է, ինչո՞ւ սոսկաւ, ինչո՞ւ երեկոյան տուն չընդունի: Մտածել, ջանի չեն զգալու գտնել: Մերկ շրջում եւ պարտաւորում, թիկերի արանքներն են նայում, իսկ ցուրտը կարում է: Ամբողջ պարտաւոր թայլ առ քայլ ստուգելի՝ կոշիկը չկայ ու չկայ:

Թաղերը օրը գիշեր շան ձաղերի տրոփը:
— Նիկոլ ըլձա, թուրաններ իր խիւղու եւ, չնկարծաւ:
Նիկոլը հարեան այդու պահին է:

Գանգատները՝ հասկացաւ, մտահոգուեց:

— Պալլոնում բան մի՞ թողնի, խորհուրդ տուեց նա:

— Որոնք հոգնած գալիս եւ, որը որտեղ պատահի, վեր եւ գտնում, եւ հազէն ունեն մէկն ինչ հաւաք պահելու:

Մտածում է:
— Բա ինչ անենք, ախր փոստ եւ...

— Լաւ, անենք ամէն ինչ ներս տարաւ, բա՛ զրանք հաշտեցնենք կտրեցնենք: Անցուն մարդ եւ, անց մի կերպ աչքս կ'աչտում է, պատահաւորապէս ապահովում են, զգալուում, արթնացնում: Ամէն գիշեր քաղաք փախցնում են անիւթները:

Երկուսն էլ ելք ենք մտածում: Որ ասացի պիտի խփեմ, եւ հո իսկապէս չեմ խփելու: Ենպէս թմբակի, թմբակի ձաղեր են, մեկը միւսին լաւը, իմ ձեռքը նրանց վրայ կը բարձրանայ:

— Գոնէ մօրն ասա, թո՛ղ խրատի, հասկացնի, իմ պարտաւոր չմտեն:

Միծաղեց:
— Մերը լեզու ունի՞, որ հասկացնի:

— Ո՞նց չունի, ամէն կենդանի էլ լեզու ունի:

— Ես... զարմացաւ Նիկոլ ըլձա:

— Բա՛...
— Թէ որ շուն խելու հաղէն ունեն, էս վերին անտառում վայրենացած շներ կան, նրանց խփիլ, խորհուրդ տուեց Նիկոլ ըլձա:

— Ե՛հ, ինչ գործ ունեն, ձեռքս թափ տուի ես:
— Ո՞նց գործ չունեն, հաւ են փախցնում, ոչխար են պատառում, վրայ են քշում, որ ինչ քրքրեն: Իսկի հաշտի չեն առնում, որ պաշտեն ունեն, բաղի պահակ եւ...

— Լաւ, որ էդպէս է, ես զրանք դատաւարներ կը տեսնեմ:
Վստահ եւ, որ եթէ հոգիները կը հաղորդակցին ողջերու աշխարհին հետ քու գեղարուեստաւոր ու իրաւ հայտն հոգիդ պիտի երջանկանայ իր յաւիտենակայն քնակապտանին մէջ:

Հանգիստ չունէ, անփոխարինելի Սրբուհի:

ԱՐՄԵՆՈՒՇԻ ԹԵՐԶԵԱՆ

Կ. Պոլիս, 25 Փետր. 1974

Մեր այդ զրոյթին ներկայ երանկարգ ձագերի մայրը՝ Ջանգին, որ պակած ուշադրութեամբ էր մեզ: Ուր նա՝ է ցանկապատիս ապրել փորում է ձագերին ուղարկում իմ պարտաւոր լեզուներս, ուստի, նկատում եմ, որ սեղանորի նման է նայում ինձ...:

Թաղերը օրը կ'ապրան վերջերի է զնայի պահակ Նիկոլի աստաւորակութեան անտառը: Ինչ անտառներ, շատն տարի առաջ տնկած ծառերն ու թփերը անկէ են, իրար խառնուել է մի փոքրիկ ճոճակներ է ստեղծուել այն այդու երկարութեամբ, որի պահակը Նիկոլն է:

Ցերեկով այդ ճոճակներում են թաղանթում վայրենացած շները, իսկ մութն ընկնելու, դուռն են գալիս իրենց թաղանթից, ու քաղցած գայլերի նման որս փնտրում:

Ես ճոճակներն մտնելու հընարաւորութիւն չունեմ, որովհետեւ այդու ցանցապատիս իր մէջ է առել նաեւ այդ անտառակը: Դանդաղ գտնում եմ դրսով, ցանցապատի երկարութեամբ է հայտնացող խուզարկում եւ թփաւորներ խորքը: Անտառակից դուրս, մի խնձորենու տակ միւսմեկ կանգնել է Ջանգին ու հայտնացող հետեւում է ինձ. չգիտեմ, հասկացնի է մտադրութիւն, թէ՛ ոչ:

Թփաւորներից մի խումբ շներ դուրս թան են փախան գայլերի նման: Կրակների գրանց հետեւի՝ մէկը թաւալուեց, միւսը փախաւ արիւն տալով:

Ձգացան առաջանքներ, իսկ Ջանգին հետեւից ինձ է նայում խելացի ու մտախոհ:

Կը հաւատա՞ք, որ այդ դեպքից յետոյ նրա ձագերը ոչ մի անգամայլ չ'առան իմ պարտաւոր կնոջս ասում եմ, մայրը իմ ոտնադրութեան մասին պատմել է իր զաւակներին՝ չի հաւատում:
— Ո՞նց է պատմել, լեզու ունի՞, որ պատմի:

— Բա ինչո՞ւ էլ չեն գալիս: Նրանք իմ ձեռքին հրապան չեն տեսել: Ինձ արեւ թափելու չեն տեսել: Վրաները նոյնիսկ չեմ գտնուել: Ինչո՞ւ խորհեցին ինձանից, ինչո՞ւ յանկարծ խորթացան, ինչո՞ւ են ինձանից զգուշանում, դէ՛, բացաւորի, խնդրեմ Ջանգինալի է, չէ՛:

Կինս առաքելու փորձ արեւ, բայց եւ շարունակեց:

— Հիմի տես ինչ է կատարուել: Սինչե վայրենացած շների վրայ կրակել, Ջանգին իմ ձեռքին հրապան չեն տեսել, դրա համար էլ հանգիստ փորում էր մեր ցանցի տակը, համարալ բացում իր բալիկների համար ու ասում էր. «Դէ՛», գնացէ՛ք խաղ արեւը... Գողգոթեց ինչ որ ունի՝ զխաղից, կոշիկը պլուզեց, դա հարուստ մարդ է, չ'անայլ: Գ... Միծաղում եմ: Հիմա շարունակութեանը քիչ: Էն օրը, որ ձեռքին զենք տեսաւ ու ըմբռնեց, թէ ինչ հաւանորի որսորդ եմ, ձագերին մօտը կանչեց ու պատուիրեց. «Է՛լ նրա բաղը չ'առնէ՛ք... Արիւն է թափում, դա խիղճ չունի, դրանից հեռու մը՝ նայե՛ք...»:

Ազնիւ խօսք, այդ խօսքերը մայրն ասել է իր զաւակներին: Չ'աւ հաւատում: Բա որ չի ասել, ինչո՞ւ նոյնիսկ հարեան այդպէս չեն երեւում: Ազնիւ խօսք, անտառի գէպիցը յետոյ ոչ մի անգամ աչքիս չեն երեւեցել...:

Բա՛, դէ իմացի, որ ամէն կենդանի էլ լեզու ունի:

Եթէ չունի է՛լ, մայր արածն անպայման պիտի ունենայ, որ պահպանի իր զաւակների կեանքը...

ՎԱՅԻՐԱՆԻ ԱՆԱՆԵԱՆԷ

ՆԱՄԱԿ ՄՏԵՐԻՄԻՍ

Սիրելի Յակոբ Շահնուր
Գանիրե

«Ջանախիր» 13 հունիս 1973ի համարը ունի սառցային եւ ունի կր յայտնում շնորհակալութիւնս քանի, ինքի նուիրած «Անողորմ Գանաւան» վերնագրեալ յօդուածիդ համար:

Գրած եւ «Անողորմ» վաստակաւոր ընկերոջս» եւ այլն:

Յօդուածիդ մէջ կը պատմես սիրաբարեհեղ, կը խօսես մի ոմն օրիորդ Ռոմանայի կապակցութեամբ:

Այս մէկը ուսումնացի եր:

Տեղ մը կը գրես. «Կեանքիս միջեւ այդ օրը, եւ ոչ ալ հեռագային, հաւդիպած չեմ այդպիսի աստուածային հրաշալիքի»: Եւ կը շարունակես պատմել մանրամասնութիւններ:

Թոյլ տուր որ խօսիմ ալսեղ այնպիսի ինչպէս կը խօսիմ եր դեմք ըլլամ:

Արդեւ այս մասին մօտեւ իրարու հետ դեմ առ դեմ պիտի խօսինք, ի ներկայութեան մեր միւս վերերաններուն:

Ան այժմ գրիչով խօսիմ եւ պոռկամ:

— Ո՛վ դու հայ մասփութիւն, ո՛վ դու Գաղանդավ, ո՛վ դու Տոն Ժուան, որուն կը կընդհանրես քի ալք մոմանակ այդ եւ օմնկալ եղած է: Յուսեալքի խոցիդ մէջ կողքիդ ունեցեր ես այդ պոռկոյիդ:

Ո՛վ երիցս մասփութիւն, կը կարծես քի մոռցած եմ բեմին վրայ իմ խաղաղութիւններու ընթացիկ, եւ խոցիկիդ մէջ տեսնելու իմ դեմքիդ մը: Ո՛ր մէկը յիշես:

Կը յիշես՝ արդեօք իմ հարցումս քեզի՝ վարագոյրին իջնելուն ետք լո՛ւրդ եր ծօ այդ պոռկոյիդ իմը: Եւ դու ալ լա վահան Գաղանդեան քանդակովդ մը պատմութեանցիդ:

— Իստակահարները նօրերը դարձնող օրիորդ մը կ'ունենան իրենց կողքին, այնպէս ալ կողքս իմ տեսած օրիորդ յուսած փիւսիս եղեր կը դարձնէ:

Փիւսի՛կ եղեր քի սօրիդ եղեր... վագր:

Եւ ինչ համարակութեամբ վաստակաւոր կը կոչես զիս, բեմին վրայ զիս կատարուող շնորհակալութեամբ... Սինչ այդ կուտ ու կուտ կը խաղաղութիւն եւ մեր անգուցապան արուեստագիտութիւն եւ ամենուս փութիւնը արտաքին մեր դեմքս բեմը պատրաստած անեմ աչիս պոռկոյը երկու անգուցապան համարելով կ'ըսես:

— Նորեւ ինչ կը պատրաստես, օւն Եան որդիներ:

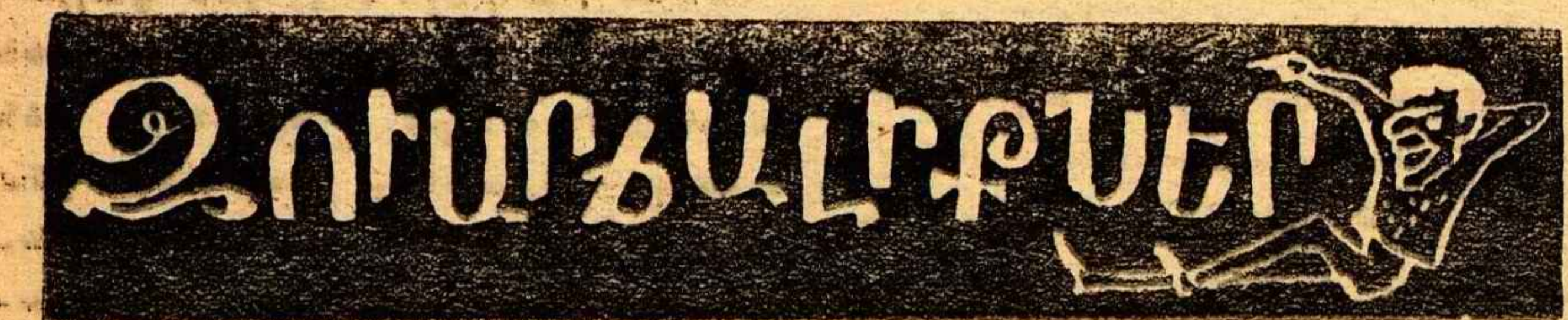
Վերջացնեմ անվերջանալի մեր յուսերը: Մէկ բան յայտնի բող ըլլայ սակայն մեր բեմական յուսերը կարգաւորուելուն. այն, քի՛ մեր խոցիկներուն օտարը եւ անկէ դուրս բոլոր պոռկոյիկները եղած են օտարներ: Իսկ մնացեալները՝ բեմիկներուները, եղած են մէկ ընտանիքի մեր անդամները: Այսպէս է հայ բանաստեղծը:

Այստեղ է մեր խնդիրներուն իմաստութիւնը:

Սիրով՝

Խ.Բ.Ե. ՏԵՏԵՆԱՆ

Գանաւան, 10 Ապրիլ 1974

Ճոնք խոստովանութեան համար վարդապետին գնաց եւ ըստ, որ չնորթիւն ըրած է:

Վարդապետը. — Տիկ. Սմիթն է կինը:

— Ոչ, հայր սուրբ:
— Տիկ. Մըրֆին է:
— Ոչ:
— Տիկ. Փիթըրսն է:
— Ոչ:

— Իսկ ո՞ր անունը չես կրնար տալ, չեմ կրնար ներել քեզի:
Երբ ճոնք դուրս եկաւ, բարեկամը իրեն հարցուց: Թէ վարդապետը իր մեղքերուն թողութիւն տուած է:

— Ոչ, ըստ ճոնք, բայց անուններու ցանկ մը տուաւ:

Սիրելիքի նահանգին մէջ կաթոլիկ վարդապետ մը առաւել եկեղեցի կ'երթայ, եւ կը տեսնէ որ սեւամորթ մը դուռին առջեւ կը սպասէ:

— Ի՞նչ կ'ընես այստեղ, չե՞ս գիտեր որ ասիկա ճարտարներու եկեղեցի է:

— Հայր Սուրբ, զիս զրկեցին, որ եկեղեցիին տախտակամա՞ծը որեւէ:

— Օ՛, այդ տարբեր է, բայց չըլլայ որ աղօթել փորձես:

Հայրը իր տղան. — Ահա, սիկ երեք տարի է որ դասարանդ կը կրկնես:

Տղան. — Ի՞նչ ընեմ, հայրիկ, միշտ միեւնոյն հարցումները ըրին ինձի:

Տիկին մը իր տղան ձեռքէն բռնած կանգնեցաւ երկաթուղիի կայարանի պատուհանը եւ ուղեց մէկ ու կէս տոմս գնել Գոսթին Երթու: Պաշտօնեան մանչիւն վրայ աշխարհ մը նետելով, ըստ.

— Տղադ արդէն երկար տափառ կը հագնի, այնպէս որ պէտք է լման վճարես:
— Եթէ հագած տափառին երկայնքէն կը դատեն տարբեր, ուրեմն ես պէտք է որ ձրի ճամբորդ դեմ:

Բարեկամը. — Կը ցաւիմ որ պատկեր ներկայ պիտի չկրնամ ըլլալ:

Գերադասը. — Հոգ չէ, յաջորդին եկուր:

— Երկու ինչու՞ դասարան չէիր եկած:
— Եղբորս ակունք կը ցաւէր:
— Բայց դուն ի՞նչ կ'ընէիր:
— Եղբորս օգնեցի, — միասին լացինք:

— Դաւիթ, դուն լաւ ոչ իսր. հագնութիւն գիտես, ըսէ նայի ի՞նչ ըրաւ Գոլումպոս, երբ մէկ ոտքը Ամերիկայի հողին վրայ դրաւ:
— Միւս ոտքն ալ դրաւ:

*****

Ծ Ն Ո Ւ Ն Գ

Ուրախութեամբ կը տեղեկանանք, որ Դամասկոսի ծածօր ազգայիններէն, Տէր Ե Տիկին Ընկեր Սողոմոն Ելէնեան բախտաւորուած են անջինկ մանկ զաւակով մը:

Ան այդ մեր խնդակցութիւնները կը յայտնենք բախտաւոր ծնողաց Է կողմերու պարագաներուն:

*****

ՆԱԽԱՐԱՐՈՒՄՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՆԵԿԱՆՈՎ)

Թագաւոր Ե Միւսան Երբին. — Եաններ, իրենց անշուքական Ե սիրելի հօր՝ ողբ. Տոքթ. Հայկազուն Երբինեանի մահուան քառասունքին առթիւ կը նուիրեն:

Յուսարբերին	1000
Հայ Կարմիր Խաչին	500
Գաղաւթեանի ճաշի սեղանին	500
«Ջանախիր»-ին	500

(Ստանալ «Յուսարբերին»)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆԻՆ

Ողբ. Հայկ Զօրայեանի մահուան տխուր առթիւ վասն ցաւակցութեան կը նուիրեն:

Տէր Ե Տիկ. Սարգիս Պալանեան	100
» » Արամ Մովսէսեան	100
» » Նուպար Կերիկեան	100
» » Զաւէն Պալանեան	100
Տիկին Վերթին Սիրմէնեան	100
Օր. Լիւսի Կերիկեան	100
Պր. Մուշեղ Կերիկեան	100

Ողբ. Վերթին Գէնեանեանի (Հալէպ) մահուան տխուր առթիւ վասն ցաւակցութեան կը նուիրեն:

Տէր Ե Տիկ. Սարգիս Պալանեան	100
» » Արամ Մովսէսեան	100
» » Զաւէն Պալանեան	100

Ողբ. Նուպար Սէֆերեանի մահուան տխուր առթիւ վասն ցաւակցութեան՝ Տէր Ե Տիկին Նուպար Կերիկեան կը նուիրեն 100 Է. Գ.:

Ողբ. Նուպար Պալանեանի մահուան երկրորդ տարեւոյցին առթիւ Տէր Ե Տիկին Արամ Մովսէսեան կը նուիրեն 100 Է. Գ.:

Ողբ. Տոքթ. Տիգրան Եան. պեանի մահուան տխուր առթիւ վասն ցաւակցութեան Տէր Ե Տիկին Արամ Մովսէսեան կը նուիրեն 100 Է. Գ.:

Հ.Ս.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐԻՆ

ՇԵԼՈՊՈՒԼՍ

Ողբ. Օր. Վերթին Գէնեանեանի (Հալէպ) կողմէի մահուան տխուր առթիւ վասն ցաւակցութեան կը նուիրեն:

Տէր Ե Տիկին	Հայկազուն Գիւրգէնեան	100
Տէր Ե Տիկին	Գրիգոր Եանպլեանեան	100
Տէր Ե Տիկին	Թակոր Ժամկոչեան	100
Տէր Ե Տիկին	Թակոր Էքսէրեան	100
Տէր Ե Տիկին	Վարդան Առաքելեան	100
Տէր Ե Տիկին	Անդրո Վարդապետեան	100
Տէր Ե Տիկին	Պետրոս Արքայեան	100
Տէր Ե Տիկին	Հրաչ Սիմոնեան	100
Տէր Ե Տիկին	Դաւիթ Կարինեան	100
Տէր Ե Տիկին	Մենուշ Խորասանեան	100

«Ջանախիր» Աղբիսանդրիդ պատմական

ներկայացուցիչն ու բողոքակիցն է՝

Պր. ՄԻՆԱՍ ՊԱՆՏՈՆԵԱՆ

33, Սասն Զաղուլ պող.

Հեռ. քի 802199

Տ Խ Ր Ո Ւ Ն Ի

Արի Տիկին Աննա Զօրայեան, Տէր Ե Տիկին Ալեք Զօրայեան, Տէր Ե Տիկին Նուպար Զօրայեան եւ զաւակուցի, Տէր Ե Տիկին Զարեհ Զօրայեան եւ զաւակուցի (Լեւոնեան), Տէր Ե Տիկին Եսայ Զօրայեան եւ զաւակուցի, Տէր Ե Տիկին Տիգրան Զօրայեան եւ զաւակուցի (Փարիզ), Տէր Ե Տիկին Ժիրայր Զօրայեան եւ զաւակ (Թորոնթո), Տէր Ե Տիկին Արմենակ Զօրայեան եւ զաւակ (Լեւոնեան), եւ համայն սրգակիր պարագաները խոր վիշտով կը ծանուցանեն դառնակիւ մահը իրենց սիրեցեալ զաւակին, հօ, եղբոր, հօգորդ եւ ազգականին:

ՈՂԲ. ՀԱՅԿ ԶՕՐԱՅԵԱՆԻ

Ո՛ր սեղի ունեցաւ Սեֆեքի 14 Մայիս 1974, արկածի մը հետեւանով: Յուսարբերութեան խառն արտագոյրներ սեղի ունեցաւ նոյն օրը, Է. Ե. Ժամը 5:30ի:

ՄԱՆՈՒՄ. — Մասնաւոր մահազգ զրկուած չըլլալուն, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ ընդունիլ:

«Ջանախիր» իր զգածուած ցաւակցութիւնները կը յայտնէ որդացեալին մօր, զաւակին, եղբայրներուն՝ Տէր Ե Տիկին Նուպար Զօրայեանին, Տէր Ե Տիկին Զարեհ Զօրայեանին (Լեւոնեան), Տէր Ե Տիկին Եսայ Զօրայեանին, Տոքթ. Ե Տիկին Տիգրան Զօրայեանին (Փարիզ), ինչպէս նաեւ սգակիր բոլոր պարագաներուն:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆԻՆ ԳՁԱՅԻՐԷ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Շաբաթ, 22 Յունիս 1974, Է. Ե. Ժամը 9:30ի

«ՕՊԵՐԺ ՏԵ ՓԻՐԱՄԻՏ»-Ի ՄԷՉ ԵԽՈՊԱԿԱՆ ԵԻ ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ՃՈՒ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՄԱՆՐԱՄԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՅԱՋՈՐԴՈՎ

*****

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մօտ Ատենէն Զեր Սեղաններուն

Վրայ Ունեցէ՛ք

«FERRO CHINA

RED HEART»-ը

ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ ՈՒ ՀԱՄԵՂ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

ՍԱՀԱԿ ԳԱԼԱՅՃԵԱՆ

ԸՄՊԵԼԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

(ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1930ԻՆ)

ՎԱԽԵՐԱՑՈՒԱԾ՝ ՎԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԻՆ

ՀԱՅԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ. ՃԱՐՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ

ԵԻ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆՑ

ՄՕՏ. ԹԻԻ 298

ՀԵՌԱԽՈՍ 910810 R. C. C. 16561

*****

ՄԵՐ ԲՈԼՈՐ ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

ԵԻ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

Թուղթի տաղնապի հետեանք՝ թերթերու ծաւալի նուագեցման պատճառով, բոլոր գրութիւնները որ մեզի կ'ուղարկուին, ըլլան անոնք թղթակցութիւն, նկարագրութիւն կամ այլ, պարտին ըլլալ կարճ, խտացուած Ե ամփոփ:

Նկատի ունենալով որ խմբագրութեան հնարաւոր չէ՝ ամէն գրութիւն ամփոփել, կրճատել Ե սրբագրել, հետեալը բոլոր այն թղթակցութիւնները կամ այլ գրութիւններ՝ որոնք հրատարակուելու պատրաստ վիճակի մէջ չեն ստացուիր, կրճատ Ե հետեանք մնալ:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրենք արտասանման մեր այն բաժանորդներէն, որոնք ցաղ չեն դրկած իրենց բաժնեգրը, բարի ըլլան մեզի փութացնելու զայն, դիտարկելու համար մեր գործը: Զեք կամ մանա-փոս գրել «Sarkis Balayian» անունին եւ ուղարկել փոստակով քի 2111, Գանիրէ, Եգիպտոս:

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

ՏԱՆԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԵՄԲԵՐԱԹԵՐԹ

چاهاکیر

جريدة أسبوعية

مر ب ٢١١١ بالقاهرة ٢٤٤٠ - ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سير بيان (بالايد)

TCHAHAKIR

HEBDOMADAIRE ARMENIEN

B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tel. 915013

Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտատառեր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԱԲԵՆ

Սեփականատեր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ԳԱԼԱՅԱՆ

Հիմնադրված 1948թ.

Տպագրանակ 8000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 530 — ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ 30 ՄԱՅԻՍ 1974

ՀԱՅԸ ԶԵՆՈՒԹԷ 3 ԵՔ. ԴՏԿ. ԿՄԻ 25 ԼԻՐ. ԴՏԿ.

عدد رقم ٥٣٠ — الخميس ٣٠ مايو ١٩٧٤

ՇՆՈՐՀԱԼԻ ՈՒ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԸ

(ԹՈՐՈՍ ԹՈՐԱՄԱՆԵԱՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ ՈՍ ԵՒ ՄԱՀՈՒԱՆ
40-ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Հայ հարաբարակներից հազարի քի տեղ մեկը գեներալն, որը այդքան ծառայություն գործած լինի հայ հարաբարակներից հազարներից, ուսումնասիրելու գործում, էան Թորոս Թորամանեանը: Մի անգամ հայ մեկտեղի պատմության մեջ, որը լուսաբանեց մի օտար կենտոն հարցեր, որոնք վերաբերում էին հայ հարաբարակների կորուցմանը:

Թորոս Թորամանեանը ծնունդ է 1864 թվին Շուշիի Գարսնիսում:

Թորոս Թորամանեանը գալիս է Հայաստան, ծագումով հայրենի հնություններից, յափճակում է հայ ժողովրդի հարաբարակներից, ուսումնասիրելու: Թորամանեանը մեծ ծառայություն է անում և ԱՄՆ-ի հայ հայրենասիրների պեղումների վրա: Մեծ է նրա ծառայությունը՝ անուանի գիտական Նիգոլայ Մառի հետ: ԱՄՆ-ում առաջիններից էակից յայտնագործում կորուցների հետազոտում:

ում: Նա փոքր հասակից կորցնում է ծնողներին: Նախնական կրթությունը Թորոսը ստանում է իր ծրանցողավայրում, իսկ յետոյ մեկնում Պոլիս, հարաբարակություն սովորելու նպատակով: Սակայն ճիշտակից գծաբանությունների պատճառով սկսում է աշխատել: Բայց ի վերջոյ նրան յաջողում է, 1888 թվին, ընդունվել Պոլսի Գեղարվեստների ուսումնարան, որը հիմնադրվել է յայտնաբերում է:

1896 թվին դեպքերում, սուրբան Ապարիլ Համիթ արևմտյան ջարդերից փրկվելու նպատակով, նա, ինչպես նաև հարիւրաւոր հսկեր, ապաստան է գտնում հիւրընկալ Պոլկարիայում: Թորամանեանը հաստատվում է Վաղնայում: Այսօր էլ Վաղնայում կան շէնքեր, ունի կարունդում են Թորամանեանի նախագծով:

Որոշ ժամանակ անց, հարաբարակներ մեկնում է Սգիպոս, այնտեղից էլ Փարիզ, Բայց 1903

ման գալով, ունց նվաճվում վրայ Թորամանեանը գում է մի քանի մեծագույնի: Երբ նույնիսկ երբ մինչև հայոց մայրաքաղաքին, Սալայի հայ հարաբարակներից հազար անգամանային է Թորամանեանի ուսումնասիրությունը: Զբաղվողի վերաբերել: Նա առաջինն է, որ համառակություն ունեցում վերականգնել օսմանը, եւ աշխատել ջոյ օալ, քի Զուարթնոցը ինչպիսի օսալ է ունեցել 661 բուսականին, Թորամանեանը օտարականելով օսմանի պեղումներ, ստացում ճիշտի հիման վրայ կազմեց ոչ միայն Զուարթնոցի յասակագիծը, այլև վերականգնեց օսմանի վեհաօսով պատկերը որ 300 օարի զարդարել է Արարատեան դառ, եւ այսօր հանդիսանում է հայ հարաբարակների առեւտրի մեծ ու անկրկնելի կորուց:

Թորամանեանի Զուարթնոցի (Շար. օսա էջ 4)

ՔԻՍԻՆՃԸՐԻ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՎԵՐՋ ԿԸ ԳՏՆԷ

Քիսինճըրի միջամտությունները դժուարություններում հանդիպեցան, վերջին պահուն իսրայելի կողմէ եղած պահանջներուն պատճառաւ, ինչ կը վերաբերի պաղեստինցի ֆետալիներու գործունէութեան:

Արգարեւ, Սուրիոյ և իսրայելի զինուորական ուժերուն տարանջատման հարցը՝ որուն համար Ա.Մ.Ն. արտաքին գործոց նախարարը վերջերս Միջին Արեւելք եկաւ և աւելի լաւ երբ շարժումներ է վեր կ'երթնէին Քիսինճըրի և Դամասկոսի միջև, հազար թէ վերջնական փուլի հասած էր, իսրայելի պահանջեց որ համաձայնագրի պայմաններուն մէջ աւելցուի նաեւ Սուրիական հողամասէն պայթուող պաղեստինցի ֆետալիներու գործունէութեան դադարեցումը:

Իսրայելի այս պահանջին ի պատասխան, Դամասկոսի պաշտօնական քանդակը նշեց, որ Սուրիա կը մերժէ կարգ մը առկա խնդիրներ, որոնցմէ՝ ֆետալիներուն հարցը: Ով որ կ'ուզէ ֆետալիներու հայցով զբաղիլ, պարտի լուծել պաղեստինցի արաբ ժողովուրդին խնդիրը և այդ մասին խօսակցել պաղեստինցի ղեկավարներուն հետ:

Միւս կողմէ Սուրիոյ ղեկավարներուն հրաւերովը, Եր-

կուշարթի, 27 Մայիս 1974, Կ.Ե. ժամը 10.15ին Դամասկոս ժամանեց Ս. Միսիթեան արտաքին գործոց նախարարը: Գր. Անտրէյ Կրամիքո, Սուրիոյ ղեկավարներուն հետ խորհրդակցելու՝ Կուշարի ղեկավարին վրայ զինեալ ուժերու տարանջատման և այլ հարցերու մասին:

Դամասկոսի մէջ, Պաղեստինի ազատագրական ճակատի ղեկավարը՝ Գր. Նասիբ Արաֆատ ևս պիտի տեսակցի Գր. Կրամիքոյի հետ:

ԺՊԵՅԼԻ 1974Ի ՓԱՌԱՏՈՆԻՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԳԻ-ՊԱՐԻ ԱՆՍՍՄՊԼԸ ԼԻԲԱՆԱՆ ԿԸ ԺԱՄԱՆԷ

Ժպէլի (Լիբանան) 1974ի Փառատունի յայտագիրը ներ-

կայացնելու համար, Գր. Թորոս Միրանոսեան Հինգշաբթի, 9 Մայիս 1974, մամուլի ասուլիս մը սարքեց Լեփի ԳԼԱԳԻ մէջ, ուր ներկայ եղան Զբոսաշրջութեան Նախարարութեան պատասխանատուներէն՝ Գր. Ժալէֆ Սալահապ, պատկերասփիւռի թղթակիցներ և շուրջ 40 լրագրողներ:

Ժպէլի Փառատունը այս տարի գեղարուեստական ուշադրաւ իրադարձութիւն մը հանդիսանալու սահմանում է, եթէ աչքի առջեւ ունենանք յայտագիրը:

15-16 Յունիսին՝ Ժիլպէս Գերօ, 21-24 Յունիսին՝ Տեմիս (Շար. օսա էջ 4)

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՊՐ. ՎԱԼԷՐԻ ԺԻՍԳԱՐ ՏԵՍԹԷՆ ՊԱՇՏՈՆԻ ԱՆՑԱՒ

Երկուշաբթի, 27 Մայիս 1974, Կ. Ե. ժամը 10.30ին, Փարիզի մէջ իր պաշտօնին անցաւ Ֆրանսայի նորընտիր նախագահը՝ Պր. Վալէրի Ժիսգար Տեսթէն:

Նորընտիր նախագահը հաստատուելէ ետք Շանզ Էլիզէի նախագահական պալատը, ձեռնար-

կեց նոր վարչապետի ընտրութեան յանձինս Գր. Ժալ Երրազի, որուն պաշտօն յանձնեց կաշիւու ֆրանսայի նոր Դաւիթը:

Գր. Տեսթէն Կանադայէն ետք Նախագահութեան ընդհանրապէս ղեկավարեց Գր. Դիւս Գրիլոնը:

Ս. ԷԶՄԻԱՇԻՆԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐԸ ԳԱՅԻՐԷ ԺԱՄԱՆԵՑԻՆ

Ս. Էյմիաճին Գանիքի Ազգ. Առաջնորդարան հասած վերջին հեռագիրը կը հաղորդէ՝ որ Սեբե-օաբթի, 28 Մայիս 1974, Կ. Ե. ժամը 3.50ին, Պիլիսիին Գանիքի պիտի ժամանեն վեհափառ Հայրապետի պատերազմներ՝ յանձնա Գերօ. Տ. Արսէն Սպա. Պեր-

պիտանի (դիւանապետ Մայր Արաթի) եւ Փրոմ. Արքուն Լաթի-եանի (խմբագիր Էյմիաճին) ամսագրի):

Թեմիս բարձրագոյնի հիւրերը արդարեւ Գանիքի օդանավակայանը ժամանեցին Միսրլ Երթի օդանավով, որոշեալ օրը՝ որոշեալ

ՆԱԽԱԳԱՀ ԺՈՐԺ ՓՈՄՓԻՏՈՒԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Ամենայն Հայոց Վեհ. Հայրապետ Վազգէն Ա. ցաւակցական հեռագիր մը ղրկած է Տիկին Ժորժ Փոմպիտուի:

Եւրոպայի Հայոց Կաթողիկոսական Պատուիրակ Սերովլէ Արք. Մանուկեան և ցաւակցական հեռագիր մը ղրկած է Տիկին Ժ. Փոմպիտուի և Գիւտ. Սպա. Նազգաշեանի ընկերակցութեամբ ներկայ գտնուած է Նիթրը Տամի պատարագին:

Կիրակի, 7 Ապրիլ 1974, առաւօտեան, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ մանաւոր հոգեհանգիստ կատարուած է, Ֆրանսայի Հանրապետութեան հանգուցեալ նախագահ Ժորժ Փոմպիտուի յիշատակին:

ժամուն եւ դիմաւորեցան Թեմիս Առաջնորդական Տեղապահ Գերօ. Տ. Ներսէս Մ. Վրդ. Բապունեանի կողմէ:

Դիմաւորելու համար նոյնպէս օգնականական եկած էին Բաղա-բիս հոգեւոր հայրեր՝ Արք. Տ. Սահակ Ա. Քննյ. Շախարեան եւ Արք. Տ. Նարեկ Քննյ. Ֆրանկեան, Դանիքի Պատկ. Թամական Ժողովի անդամները՝ Գր. Արք. Պրլի-սանեան, Պատկ. Քաղապական Ժողովի անդամները՝ Գր. Հայկազուն Բիրբեան, ազգ. երեսփոխաններ, մամուլի եւ զանազան մարմիններու ներկայացուցիչներ:

Աղեքսանդրիայի դիմաւորելու եկած էին Գերօ. Տ. Զաւեն Ս. Սպա. Զրէնիեան, ինչպէս նաեւ ազգային երեսփոխաններ:

Բարի գալուստան ողջանեցեալ, ինքնաթիռներու բափօրով մը հիւրերը առաջնորդուեցան Գանիքի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին, ուր աղօթելէ ետք, Ազգային Առաջնորդարանին՝ Դանիքի մէջ առաջին հանգիստ մը ունեցան բարի գալուստ մաղթելու եկած անձնաւորութեանց հետ: Ապա, ընկերակցութեամբ Տեղապահ (Շար. օսա էջ 4)

6091

0092

ՆՈՐԱՐԱՆԻ
ՆՈՐԱՐԱՆԻ
ՆՈՐԱՐԱՆԻ

Մ Ա Յ Ր Ը

ՆՈՐԱՐԱՆԻ
ՆՈՐԱՐԱՆԻ
ՆՈՐԱՐԱՆԻ

ԱՐՇԱԿԻՐ ԴԱՐՄԵՆԻ

Մաքրուելի մայրիկն անհամար
սպասում էր այդ օրունին:
Ու երբ յայտնեցին, որ երեկոյ-
նան տեղի կունենայ / ր որդու
յիշատակին կառուցուած ազրիւ-
յուշարձանի բացումը, սիրտը
թրթռաց և լուռ արտասուեց:

— Լաց մի լինի... Սիրտդ
հիւանդ է, — աղբւսածայն սասաց
հարեանուհին:

Երեկոյնան դէմ Մաքրուելի
մայրիկը խնդրեց, որ իրեն տա-
նեն ազրիւրի մօտ Բժիշկը և հա-
րեանուհին խնդրեցին՝ չանել այդ
քայլը:

— Ա՛խր, հիւանդ ես... Ձի
կարելի...
— Վնաս չունի, — սասաց Մաք-
րուելի մայրիկը, — որ գնամ Ա-
նուշաւանին պատկերը տեսնեմ,
նրա ազրիւրից ջուր խմեմ, սիրտս
կը լաւանայ: Մէկ էլ՝ մահ մօտ
է, թող արտինս կատարուի: Երե-
սուն տարի կը լինի, ինչ Անու-
շաւանը գիւղից գնաց ու ետ չե-
կաւ: Երեսուն տարուայ կարօտ
ու ցաւ կայ սրտումս...

Ուղեցին պատգարակի վրայ
տանել, բայց Մաքրուելի մայրիկը
հրաժարուեց:

— Ձէ՛, ձեր արին մատաղ,
ոտքով: Ոտքով գնամ...

Ու նրան տարան թեւան-
ցուկ: Քայլում էր կամաց, զգուշ,
երբեմն կանգնում էր, լուռն քա-
շում, հառաչում:

— Կար ժամանակ, որ Ձորի
ազրիւրից տուն էի գնում պախրի
նման վագելով, կուժը ուսիս...

Ազրիւր — յուշարձանի մօտ
գիւղի սպասում էր Մաքրուելի
մայրիկին:

Նա՛ պէտք է կարեր բացման
ժապաւենը:

Մաքրուելի մայրիկը մօտե-
ցաւ, կանգնեց ազրիւրի դիմաց:
Երկար նայեց որդու մարմարէ կի-
սանդրուն, հառաչեց, արտասուեց,
անլսելի խօսքեր մընկաց:

Ասեա վերադարձել էր որդին:

— Արեւիկ մատաղ, Անուշա-
ւան...

Մօտեցաւ, ջերմօրէն համրու-
րեց որդու փորագիր անունը: Ա-

թոռ առաջարկեցին: Նստեց, հայ-
նացքը՝ որդու քարէ պատկերին:
Բացման խօսք սասաց գիւղ-
խորհրդի նախագահ Աւետիսը: Ե-
ւոյթներ ունեցան շրջանից եկած
զինկուտը, Հայրենական պատե-
րազմի մասնակից, Սովետական
Միութեան հերոս Տիգրանը, որը
նոյն գիւղի կոլտնտեսութեան
նախագահն էր և Անուշաւանի մօ-
տիկ ընկերը: Եւոյթ ունեցաւ գիւ-
ղի ամենատարեց մարդը՝ արական
Ասլանը, որին բոլորը Մեծ պապ
էին կոչում:

— Ժողովուրդ, — սկսեց Մեծ
պապը, — ասելիք շատ ունեմ, հա-
մա արցունքները խեղդում են:
Անիծուի պատերազմ հնարողը:
Հազար անգամ, Ժողովուրդ: Ա-
նուշաւանը մեր գիւղի ծաղիկն էր,
մեր տան սիւնը, մեր պարծանքը:
Ձահուց: Ձկայ, Համա անունը
կայ, համա փառքը կայ: Մի տե-
սէ՛ք՝ քարից մեկ է նայում: Ձէ՛,
նա՛ պարծւմ է, կայ, ու քանի կայ
ես ազրիւրը, Անուշաւանն էլ կը
լինի...:

Մեծ պապը լուց, թեւքով
սրբեց թաց աչքերը: Մի քայլ
մօտեցաւ Մաքրուելի մայրիկին և
գիմեց նրան:

— Հարս ջան, իմացի՛ր, Ա-
նուշաւանը եկել է... Օրհնուի քո
հալով կաթը:

— Հազար անգամ, — շնչա-
ցին ծեղերը:

— Ժողովուրդ, — Մեծ պապը
ցանկանում էր բան ասել, բայց
չկարողացաւ: արցունքները խեղ-
դեցին, և նա հեկեկաց: Երեւի
մտաբերեց իր չորս թոռներին, օ-
րոնք ծնացին պատերազմի դաշ-
տում:

Մաքրուելի մայրիկը դանդա-
ղօրէն վեր կացաւ, համրուեց
Մեծ պապի ձեռքը:

Գիւղխորհրդի նախագահը մօ-
տեցաւ, փոքրիկ մկրտը տուեց
Մաքրուելի մայրիկին, որ նա
կտրէր ժապաւենը:

Նրան թեւանցուկ մօտեցրին
ժապաւենին:

— Արեւիկ մատաղ, Անուշա-
ւան, — շնչաց Մաքրուելի մայ-
րիկը և կոմաց ու խնամքով կըտ-

րեց կարմիր ժապաւենը: Կարծես
ասելի պարզ ու քաղցր հնչեց ջրի
կարկաշը: Գիւղացիները զխա-
բաց մօտեցան շնչալով:

— Փա՛ռք քեզ...

Մաքրուելի մայրիկը մի քա-
նի կում ջուր խմեց, նայեց որդու
քանդակին: Կրկին ջուր խմեց, ա-
ղօթեց, օրհնեց, արտասուեց: Ե-
տոյ մօտեցաւ աթոռին, նստեց՝
հայնացքը որդու քանդակին:

— Գնա՛նք, Մաքրուելի մայ-
րիկ...

Կարծես չլսեց: Լուռ ու ակ-
նապիշ նայում էր ազրիւրին և
լուռ նրա կարկաշը: Կարծես իր
որդու ձայնն էր լսում, իր Անու-
շաւանի երգը:

— Գնա՛նք, Մաքրուելի մայ-
րիկ...

Նա զլուռն օրօրեց:

— Ձէ՛: Մի քիչ էլ ծնամ: Ա-
նուշաւանին մօտ լաւ է... Ասեա
Անուշաւանն է երգում...

Գիւղում գիտէին, որ Անու-
շաւանը հրաշալի ձայն ունէր: Երբ
գիւղերէն երգում էր Եղնիկա-
սարում, նրա ձայնը համնում էր
գիւղի փոթորիկում աղնիկներին ուր-
տերը: Բոլորից շատ յուզում էր
Արեւիկը՝ Անուշաւանի նշանածը:

Մաքրուելի մայրիկը հայնաց-
քով փնտռեց Արեւիկին: Գտաւ:
Անա՛նա՛ երեխան գրկին: Երբ Ա-
նուշաւանը գնաց բանակ, Արեւիկը
տասնութ տարեկան էր: Մի քանի
ամսից եկաւ Անուշաւանի մահ-
ւան լուրը: Լաց եղաւ Արեւիկը,
ուղեց իրեն նետել գետը: Մաք-
րուելի մայրիկը գրկեց Արեւիկին,
համբուրեց ու միասին լաց եղան:
Անցաւ երեք տարի: Անուշաւան
Արեւիկը, հարս գնաց քաղաք
վարդան Թուրքիյի տուն: Անցաւ
մէկ տարի: Աղջիկ ունեցաւ Արե-
ւիկը: Այդ է՛րբ էր: Հիմա Արե-
ւիկը կանգնել է ազրիւրի մօտ,
իր թոռնիկին գրկած: Թոռնիկի
անունը՝ Անուշաւան է: Ուստա
Թուրքիյն էր այդպէս կոմեցել:

Մաքրուելի մայրիկը նայում
է Արեւիկի թոռնիկին ու մտա-
ծում:

Եթէ ապրէր Անուշաւանն,
այս թոռնիկը իմ թոռնիկը կը լի-
նէր...

Մաքրուելի մայրիկը ծարաւ
է զգում: Մօտենում է, մի քանի
կում ջուր խմում, ապա մօտենում
է Արեւիկին, համրում նրա աչ-
քերը, յետոյ գրկում փոքրիկ Ա-
նուշաւանին, սեղմում կրծքին:

Բոլորը գնում են տուն, ի-
րենց հետ տանելով Մաքրուելի
մայրիկին:

Այդ օրունից իրեն լաւ էր
զգում Մաքրուելի մայրիկը: Մե-
նակ գնում էր ազրիւրի մօտ, եր-
կար նստում ուռնու տակ, զրու-
ցում որդու հետ, ջուր խմում ու
վերադառնում տուն: Մի առաւօտ
էլ Մաքրուելի մայրիկին գտան ու-
ռնու տակ, մէջք յինած ծառին,
լուռ ու անշարժ, հայնացքը՝ ազ-
րիւրին:

Հարս ու աղջիկ, որ եկել էին
ջուր տանելու, շատ զարմացան
որ Մաքրուելի մայրիկը այդքան
լուռ եկել էր ու նստել ուռնու
տակ:

Մի քանի հոգի մօտեցան ու
ետ քաշուեցին սարսփաւոր:

Մէկի կուժն ընկաւ ուսից ու
փչրուեց:

Մաքրուելի մայրիկը մահացել
էր, մէջք յինած ծառին:

Աղջիկներից մէկը վազեց
գիւղ:

Ազրիւրը կարկաշում էր, եր-
գում: Թուռն էր, Թէ Մաքրուելի
մայրիկը լուռ լուռ էր ազրիւրի
կարկաշը:

Ս. ԷԶՄԻԱԾԻՆԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐԸ Բ Ա Ն Ա Խ Օ Ս Ե Յ Ի Ն

(Շարժական թիւ Ա. էջ 5)

Նուագուեցաւ Տիկին Շամիրամ
Դարմանանի կողմէ (Տիկին Դար-
մանան կատարեց նաեւ յայտա-
գիրին ընթացքին կատարուած
մեներգներուն դաշնամուրի բո-
լոր ընկերակցութեամբ):

Առաջնորդական Տեղապահը
Իր բացման խօսք՝ հանդիսական-
ներուն ներկայացուց զոյգ պատ-
ւիրակները, տալով անոնց կեն-
սագրական հակիրճ գիծերը:

Յայտագիրին ընթացքին յա-
ջորդաբար յաջող ելոյթներ ունե-
ցան և ծափեր խելցին՝ Օր. Զա-
պէլ Ստեփանեան (այտաւ. Գէորգ
Էմիլի Մանքա), Տիկին Մարկրիթ
Յակոբեան (Տիգրան Զոհաճեանի
«Գարունը», և Կոմիտասի «Կը-
նուկը», մեներգ):

Առաջինը բանախօսեց՝ Գերշ. Տ.
Արսէն Սպ. Գերպերեան: Սըր-
բազան Հայրը խօսեցաւ վեհ. վազ-
գէն Ա. Ի զահակաւութեան սկզբ-
նաւորութենէն մինչեւ այսօր Ս.
Էմիլիանի կաթողիկոսութեան կող-
մէ կատարուած հսկայ աշխա-
տանքները, ինչ կը վերաբերի հո-
գեւորական, ազգային, եկեղեցա-
կան, շինարարական և այլ մար-
գերէ ներս:

Տ. Արսէն Սպ. շատ խորի-
մաստ և պատկերաւից ներկայա-
ցուց Ս. Էմիլիանի կացութիւնը՝
1955 թուին, վեհ. վազգէն Ա. Ի
ընտրութեան օրերուն. թէ ինչ-
պիսի փոթորիկներ և տխուր դէպ-
քեր եկեր անցին էին վաղեմի
շրջափակէն դուրս թէ ներս և թէ
1915 Նոյնեան, բ. համաշխարհա-
յին պատերազմէն և քաղաքական
այլ դէպքերու հետեանքով ինչ-
պիսի կացութիւն կը տիրէր Էմ-
իլիանի վաղեմի շրջափակէն ներս,
որ կը հանգչին նաեւ նահատակ
հոգեւորականներու Ս. Էմիլիանի
այդ օրերու անտեսական անձնուկ
վիճակին անդրադառնալէ ետք,
Սրբազանը հպարտութեամբ նշեց,
որ շնորհիւ վազգէն Ա. Ի ջանքե-
րուն և հայրենաբնակ թէ սփուռ-
քահայ հաւատացեալներու բերած
նիւթական և այլ օգնութիւննե-
րուն, այսօր Էմիլիանը ոչ միայն
դարձած է ինքնաբաւ, այլև ի
վիճակի է ու կը կատարէ մեծա-
ծախս շինարարութիւններ ու ե-
կեղեցական հնութեանց վերջի-
նութիւններ:

Այս առթիւ Սրբազանը խոր
երախտագիտութեամբ յայտնեց հայ-
րենի կառավարութեան, որ ոչ մէկ
խոչնդոտ չստեղծեց, այլ ընդհա-
կառակն, մեծ յարգանք ու վստա-
հութիւն կը տածէ՝ հանդէպ հայոց
վեհափառ Գահակալին:

Նշելէ ետք անցնող շուրջ
քսան տարիներու ընթացքին կա-
տարուած վերաշինական և կա-
ռուցողական աշխատանքներէն մի
քանին, Սրբազանը շնչեց, որ
շնորհիւ վեհափառ Հայրապետին,
Ս. Էմիլիանից վերադառաւ իր
նախկին պատկերը՝ ոչ միայն նիւ-
թական իմաստով, այլ հոգեւորա-
կան և կրօնական իմաստով: Հա-
յաստանայց եկեղեցին հայրաթեան
գլուխը կրած է մեր պատմութեան
ընթացքին: Ու մանաւանդ բ. հա-
մաշխարհային պատերազմէն ետք,
մեր ժողովուրդը ամուր փարեցաւ
իր եկեղեցիին: Սփուռքը կարծես
կը սպասէր Էմիլիանի ներկայու-
թեան: Էմիլիանից հասաւ Սփուռ-
քին և Սփուռքը գտաւ Էմիլիանի-
նին, միացաւ անոր, Եթէ պատ-
մական դէպքերու բեկմամբ՝ ըս-
փուռքը հետացած էր հայրենիքէն
և իրմէ, այսօր Էմիլիանը շուրջի
կամուրջ կազմած է այդ երեքին
միջեւ, ու կը հետաքրքրուի նաեւ
Սփուռքի բոլոր հարցերով, եւ
պատրաստ է օժանդակելու՝ եթէ
անհրաժեշտութիւն ըլլայ:

Սրբազան Հայրը իր խօսքե-
րուն աւարտին՝ Ն.Ս.Օ.Տ. վազ-
գէն Ա. Ի գոնաւոր մեծագիւր նկար
մը նուիրեց համայնքին, ու զայն
յանձնեց Գառ. Թեմական ժողովի
ատենապետ Գր. Արթ. Գրիգոր-
տեանին:

Բանախօսելու կարգը եկած
էր Էմիլիանի պաշտօնաթերթի
խմբագիր և հմուտ դասախօս
Փրոֆ. Արթուր Հատիտանին:

Յարգելի փրօֆեսորին հոե-
տորական ոճով եւ կուռ բովան-
դակութեամբ բանախօսութիւնը՝
մեծապէս ոգեւորեց բոլոր ներ-
կանները, որոնք սկիզբէն մինչեւ
վերջը մեծ հետաքրքրութեամբ հե-
տեւեցան իր խօսքերուն եւ քա-
նիցս բառն ծափաւարութիւններով
ընդմիջեցին բանախօսութիւնը:

Ստորեւ հատուածներ այդ
շատ իմաստաւից բանախօսութե-
նէն:

Փրոֆ. Հատիտան իր բա-
նախօսութիւնը սկսաւ ըսելով, թէ
սարսփելներ կան ժողովուրդ-
ներու կեանքին մէջ, որոնց կապ-
ւած են ժողովուրդին ճակատա-
գիրը եւ ապագան. անոնցմէ ա-
ռաջինը հայրենիքն է, իսկ երկ-
րորդը եկեղեցին: Մեր ժողովուր-
դին ալ ճակատագիրն ու ապագան
կապուած են մեր հայրենիքին և
մեր եկեղեցիին, որ ունի իր հայ-
կական ձեւն ու ոճը մօտենալու
Քրիստոսի և Աւետարանին:

(Շար. թիւ էջ 4)

ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ՄՐՅՈՒՄ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԵՐԱԺԻՇՆԵՐՈՒ

Եգիպտոսի Արաբ Հանրապե-
տութեան ներկայացուցիչներ իրենց
փափաք յայտնեցին մասնակցելու՝
Զայնովսիի միջազգային մրցոյթին,
որ տեղի պիտի ունենայ Մոսկուայի
մէջ Յունիս 11 - Յուլիս 4ի ըն-
թացքին:

Տեղ անգամ ըլլալով, Սովե-
տայնապաշտ Բիւրասիւրսութեան իր
դեմքեր պիտի բանայ՝ զանազան
երկրեւեկ եկող երիտասարդ երա-
ժիշներու եւ երգիչներու:

Այս տարի. 38 երկրեւեկ ա-
ւելի քան 250 հոգի իրենց դիմում-
ագիրները դրկած են Զայնովսիի
մրցոյթի մասնակցելու:

Որոշ թիով երկրեւեկներու ներ-
կայացուցիչներ, ընդ որս Եգիպտո-
սի Արաբ Հանրապետութեան ներ-
կայացուցիչները, Մոսկուայի մըր-

ցոյթին առաջին անգամ ըլլալով
պիտի մասնակցին:

Տրուած ըլլալով որ մրցումին
նպատակը նոր տաղանդներ յայտա-
բերել է, որոշուեցաւ, այս անգամ,
«Երիտասարդացեալ» իր կազմը,
մասնակցողներուն առաւելագոյն
տարիքը նուազեցնելով. այսպէս՝
երիտասարդութեան առաւելագոյն տա-
րիքը իջեցնելով 28ի, իսկ երգիչ-
ներունը՝ 30ի:

Հակառակ ասոր, դիմումնե-
րու մեծ թիւ մը ստացուած է, որ
կը փաստէ Մոսկուայի մրցոյթին
հետեւեկ անող ժողովրդագիտու-
թիւնը:

Մրցոյթին դասակարգը պիտի
բաղկանայ համալսարանային հան-
րածագօր երաժիշներէ:

Ն. Մ. Գ.

«ԶԱՄԻՐԱ» ՎԱՆՔԸ

Մշուշոտ այդ օրը, Սուլավա
ջաղաքի արեւմտեան կողմը՝ Զամ
քա վանքը հովերէ ու անծրե-
ներէ մաշած իր որմերով, կը
բարձրանար լուռ, մոխրագոյն

նեւա կարգին, կը գտնուին նաեւ
XVI և XVII դարերուն հայերու
կողմէ կառուցուածներն ալ:
Սուլավայի հայ գաղութը սկիզ-
բէն իսկ ունեցած է բարգաւաճ

երկրի մը տակ: Անցեալը տե-
նելու համար վանք այցելու-
թեանս առթիւ, բնութիւնը
պատրաստած էր կարծես խոր-
հրդաւոր մթնոլորտ մը:
Մոլորակային նախկին մայ-
րաքաղաքին մէջ գոյութիւն ու-
նեցող՝ վաղեմի յիշատակարան-

վիճակ մը: Հայոց կողմէ կա-
ռուցուած շինութիւններէն կան-
գուն մնացած են կրօնական 4
յիշատակարաններ՝ Հաճկատար
վանքը (1512), հիմնուած Տ. Տա-
նովորեանի կողմէ. Ս. Խաչ եկե-
ղեցին (1522), շինուած Բրիսթա
(Շար. թիւ էջ 4)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ԱՉԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԵՄԲԼԵՄԵՐԹ

چاهاکیر

جريدة أسبوعية

ص ب ٢١١١ بالقاهرة ج ٢٤ - ت ٩١٥٠١٣

صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سمير بيات (بالايد)

TCHAHAKIR

HEBDOMADAIRE ARMENIEN

B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013

Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Caire

Rédacteur en chef: SARKIS DALAYAN

Հիմնադրված 1948ին

Տպագրանակ 3000

Արտոնատեր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԱԲԵԱՆ

Սեփականատեր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ԳԱԼԱԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻԻ 532—ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ 13 ՅՈՒՆԻՍ 1974

ՀԱՏԸ 26ՈՒՐԷ 3 ԵՔ. ԴՆԿ. ԿԱՄ 25 ԼԻՐ. ԴՆԿ.

عدد رقم ٥٣٢ — الخميس ١٣ يونيو ١٩٧٤

ԻՄԱՑԵԱԼ ՄԱՀՈՎ

Ամեն տարի այս օրերուն Հնչակեան Կուսակցութիւնը՝ իր հետ ունենալով գիտակից ու հայրենասէր Հայութիւնը, կ'ազգայնէ յիշատակը մեր Քսան մարգարէներուն, որոնք 1915 Յունիս 15ին, Պոլսոյ Սուլթան Պալատի չորս պարսկէն վրայ իրենց մահով ազդանշանը տուին հայկական մեծ տառապանքին:

Պատմութիւնը անքննելի արդարութեամբ մը արծանագրած է, որ Առաջին Աշխարհամարտին առաջ հայ քաղաքական կեանքին մէջ գտնուեցաւ Կուսակցութիւն մը՝ որ կը հետեւէր Իթթիհատի բոլոր սաղաքներէն: Ի մասին հայ ժողովուրդի բնաշնչման նախադրաբարեւած նպատակի իրագործման:

Այդ Կուսակցութիւնը չխանգարուեցաւ, ուրիշներու պէս, Իթթիհատի պեղափոխութեամբ, նոյնպէս չլրացաւ անոր խոստումներէն և այլ հրապոյրներէն, ու մնաց ժողովուրդին հետ միմիայնակ, ինչպէս եղած էր Սասնոյ կամ Ջէյթունի լեռներուն վրայ:

Հնչակեան Կուսակցութիւնը գիտակից էր որ Իթթիհատը, այդ բանժուրանականութեան և թուրք արիւնոտ ազգայնամուլութեան նորափետուր արտայայտութիւնը, կշիռ մը չիւնէր, որուն մէջ նմարին վրայ դրուած էր Թուրք ժողովուրդը՝ իր ցեղապալան ձգտումներով, իսկ միւս կողմը՝ Հայ ժողովուրդի գոյութիւնը: Պէտք է ապրէր մին կամ միւսը:

Մեզի պարտադրուած էր, ուրեմն, օրհասական պայքար մը Սուլթանականութեան արծանաւոր ժառանգներուն կողմէ: Ուրիշ ելք չկար Հայութեան համար, քան՝ գլխատել հայաշինը Իթթիհատի ղեկավարները, խափանելու համար ցեղապալանութեան ծրագիրը: Ու Քէօսթէնէի պատմական Ընդհանուր ժողովին մէջ կ'առնուէր վճռական որոշում մը, որմէ կ'ախուսէր պիտի ըլլար Հայութեան ճակատագիրը: Թալաթ, Էնվեր և Ընկերները մահուան կը դատապարտէր մեր Կուսակցութիւնը՝ մահէ ազատելու համար քանի մը միլիոն Հայութիւն: աւաղ, այդ միլիոնը եզրակացութեան եկան ուրիշներ ալ և մահապատիժը գործադրեցին ալ, երբ այլևս ուշ էր, որովհետեւ Հայութիւնը բնաշնչուած էր արդէն...

Արկածախնդիրներ չէին մեր Անմահները և ոչ ալ երազատեսներ: Անոնք յատկապէս կը տեսնէին մեր այսօրը — տեղահանուած, կոտորակուած, աստանդական, երկրէ երկիր թափառական և ձուլումի մատուցած: Մանաւանդ որ անոնք միմիայն չէին իրենց գաղափարին մէջ. կային Արաբ յեղափոխականները, Իթիլաֆը, Բիւրո գիտակից խաւը, որոնք նոյնպէս ճնշուած ու կեղծուած էին Թուրքիոյ անմարդկային կարգերուն տակ:

Հաստատուած իրողութիւն մը գոյութիւն ունի, թէ մարդու մը մեծութեան խօսքն ստորագրելին՝ իր պարտականութեան գիտակցութիւնն է և անոր գործադրման փաստը: Այդ իրողութիւնը կը դառնայ այլապէս վեհ ու յափշտակիչ, երբ անհաւեր իր պարտականութիւնը կը կատարէ իր գերագոյն հարստութեան, իր գերագոյն սեփականութեան՝ իր կեանքի զոհաբերութեան գնով: Քսանները այդ դասակարգի մարդոց կը պատկանէին և, ուրեմն, արժանի ամբողջ Հայութեան երախտագիտութեան և յարգանքին: Անոնք իրենց Մարդու, Հայու և Կուսակցականի պարտականութիւնը խիզախօրէն կատարելու համար մինչև կախաղան քայլեցին: Մարդկային պարտականութեան՝ պայքարելու համար Ասիական ամենէն բիրտ բռնակալութեան մը դէմ:

Հայու պարտականութեան՝ պայքարելու համար պատրաստուող ցեղապալանութեան դէմ, և

Կուսակցականի պարտականութեան՝ հնազանդելու Կուսակցութեան վերին մարմինը որոշումին:

Որքան տարիները կ'անցնէին, այնքան աւելի վեհութիւն ու փայլ կը ստանայ Անոնց դէմքը, որովհետեւ որքան տարիները կ'անցնէին, այնքան աւելի կը մօտենայ Անոնց գաւառած գաղափարին՝ Ազգերու Ազատութեան, եղբայրութեան և Սոցիալիզմի յաղթանակը:

Այսօր ամբողջ Արեւելքը շառագունած է և վաղուան համաշխարհային յաղթանակը կ'երկնէ, բան մը՝ որ մեր Քսանները կախաղանի վրայէն գուշակեցին ու պատգամեցին մեզ՝ Սոցիալիզմը վաղը պիտի ելնէ Արեւելքի հորիզոնին վրայ: Հայութիւնը պիտի ողջունէ Սոցիալիստ Հայաստանը:

Մարգարէաշունչ այս գուշակութիւնը իրականացաւ և Հայութիւնը տեսաւ Հայրենիքի Ազատութիւնը և Սոցիալիստական վարչածնը, թէև կոտորակուած ու մասամբ բնաւեր վիճակով:

Դժուար չէ պատկերացնել, թէ որքան բան կրնար փոխուած ըլլալ այսօր մեր ազգային կեանքին մէջ, եթէ չմտնող ծրագրերու պատիժը՝ Հայ ժողովուրդի բորենիներուն դէմ և Իթթիհատի

(Շարունակութիւնը տես էջ 4)

Ա. Մ. Ն.Ի ՆԱԽԱԳԱՀ ՌԻՉԵՐՏ ՆԻՔՍԸՆ ԵԳԻՊՏՈՍ Կ'ԱՅՑԵԼԷ

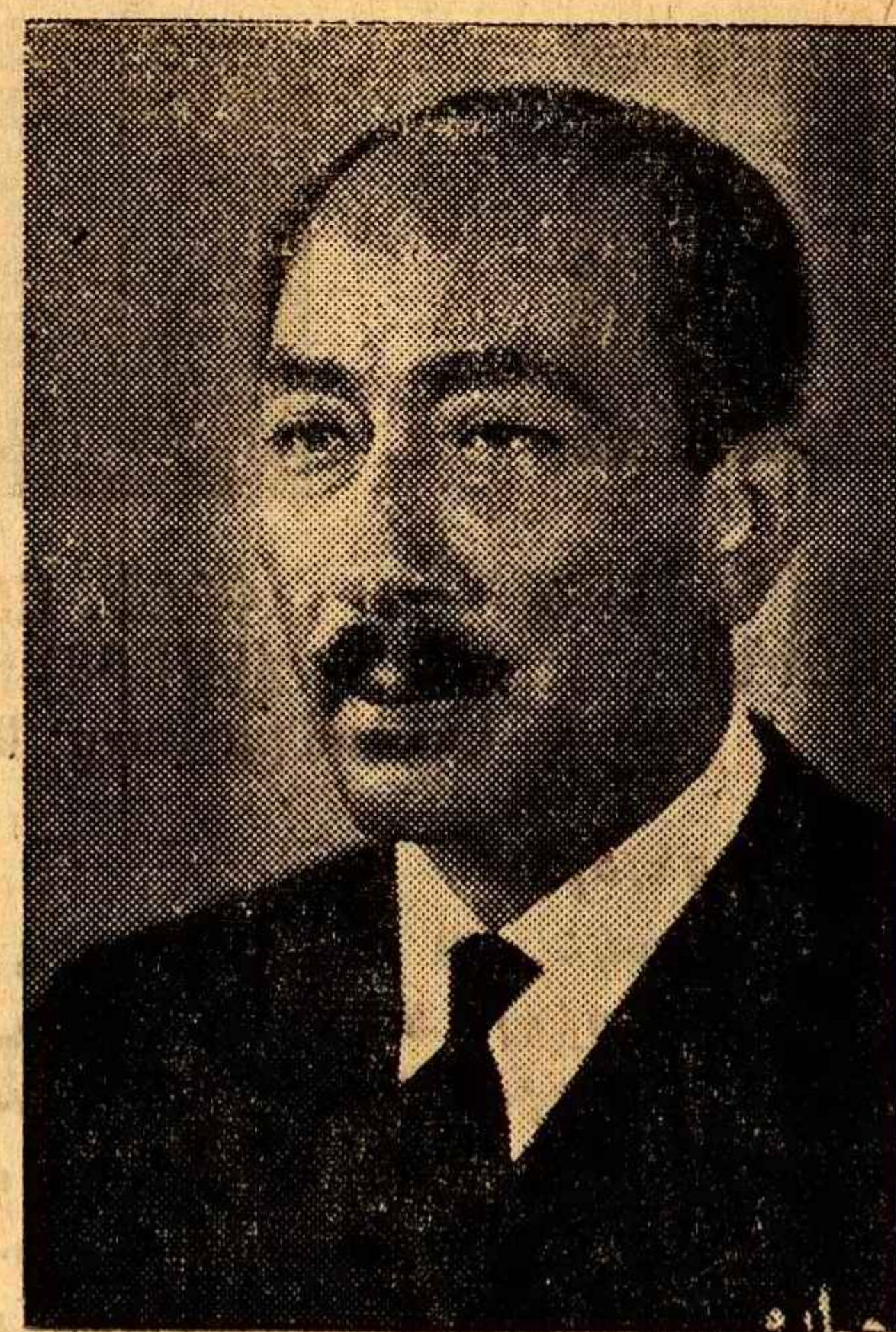
Թերթ ժամուրի տակ գլխաւոր տեղում, Չորեքշաբթի, 12 Յունիս 1974, կը սպասուէր որ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներուն այժմու նախագահը՝ Պր. Ռիչըրտ Նիքսըն և իր համեստափայլ Տիկինը ժամանեն Գահիրէի Միջազգային օդանավակայանը, ուր կը դիմաւորուէին երկրի նախագահին՝ Մոհամէտ Անուար էլ Սատաթի և Տիկին Ժիհան էլ Սատաթի կողմէ:

Ա.Մ.Ն.Ի նախագահին Եգիպտոս այցելութիւնը պիտի տեւէ մինչև վաղը՝ Ուրբաթ, 14 Յունիս 1974: Ամերիկայի նախագահը Եգիպտոսէն ետք պիտի այցելէ Սեուտական Արաբիա, Սուրիա, Իսրայէլ և ապա Յորդանան:

Ամերիկեան ապահովութեան ապաստարկութեան էօթ հարիւր հօգի նախապէս ժամանած են, հսկելու համար հիւր նախագահին ապահովութեան:

Նոյնպէս աւելի քան 125 լրագրողներ և Բաղադիրներ ժամանած են այս առթիւ:

Նախագահ Նիքսըն Ամերիկայէն դէպի Սալզպուրկ (Աւստրիա) իր մեկնած պահուէն, Երկուշաբթի, 10 Յունիս 1974, ժամը 9ին (տեղական ժամով) յայտարարուեց:

Քանի որ Նիքսըն, թէ այս ճամբորդութիւնը պիտի նպաստէր այն մնայուն խաղաղութեան, ու

րուն ամերիկացիները այնքան կ'ապուած են:

Այս ճամբորդութիւնը, ըստ էր նախագահ Նիքսըն, մեզ պիտի տանի դէպի աշխարհի շրջան մը՝ որ վերջին տասը տարիներուն պատերազմէ զատ ուրիշ բան չէ տեսած:

Կը գիտակցենք, որ ճամբորդութիւնով մը չեն լուծուիր անհաղթողութիւնները՝ որոնք այնքան խորունկ են և բազմաթիւ տարիներէ ի վեր ու կարգ մը պատերազմներու ալ դարձեր ի վեր գոյութիւն ունին, բայց կը գիտակցենք նաեւ, որ սկզբնաւորութիւն մը պէտք է ըլլայ:

Անուշիւն քայլ մը առնուած է արդէն դէպի աւելի լաւ և այլապէս յարաբերութիւններ՝ Սերժանտ Արեւելքի մէջ, և հարստ ենք՝ Եգիպտոսի և Իսրայէլի միջև և ապա Սուրիոյ և Իսրայէլի միջև և տարանջատումի համար մեր տարած դերին տոթիւն:

Նախագահը իր խօսքերը վերջացուց ըսելով, որ այս ճամբորդութիւնը տալիք պիտի ընծայէ անգամ մը ևս հաստատուելու, որ Միացեալ Նահանգները Թիւրքիոյ կը կենան՝ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ բոլոր նախաձեռնութեանց:

Եգիպտոսի նախագահ Անուար էլ Սատաթի և Պր. Ռիչըրտ Նիքսընի միջև տեղի ունենալիք խօսակցութեանց առանցքը պիտի կազմեն Մերձաւոր Արեւելքի տագնապը, ԱՄՆ — Եգիպտոս յարաբերութիւնները և Միջազգային կացութիւնը, ըստ Արտաքին Գործոց նախարարութեան մօտիկ աղբիւրներու: Այսուհանդերձ ոչ մէկ ճշգրիտ օրակարգ նախատեսուած է այս խօսակցութեանց համար:

Կը տեղեկացուի, որ երկու նախագահները հանրութեան պիտի խօսին երեք առթիւներով, իսկ նախագահ Նիքսըն ժամուրի տալու մը պիտի տայ Ուրբաթ, 14 Յունիս 1974, Գահիրէէն իր մեկնումէն առաջ:

Մեծ պատրաստութիւններ տեսնուած են՝ Ամերիկայի Նախագահը և Տիկին Նիքսընը ժողովրդական խանդավառ ցոյցերով ընդունելու համար: Գլխաւոր պողոտաները դրօշազարդուած են և կամարներ կանգնեցուած այս առթիւ:

Կը յուշենք, որ Պր. Նիքսընի այցելութիւնը իր խառն օգտակար դերը ունենայ՝ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ վերջնական խաղաղութեան մը հաստատման և ԱՄՆ — Եգիպտոս բնականոն և սերտ յարաբերութեանց հաստատման:

ՓԱՐԱՄԱՋ ԵՒ ԻՐ ԿՈՂԱԿԻՑԸ

Կիրակի, 16 Յունիս 1974, առաւօտեան ժամը 10ին,

Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ

Հ Ո Փ Ե Հ Ա Ն Ք Ի Ս Տ

1915ԻՆ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ ԿԱԽԱՂԱՆ ՀԱՆՈՒՍԹ

ՔՍԱՆ ՀՆՁԱՎԵԱՆՆԵՐՈՒ

ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ՝ ԱՆՈՆՑ ՆԱՀԱՏԱԿՄԱՆ 59ԴՐ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻ

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը անխիտ, իր ներկայութեամբ պատուելու անմահ հերոսներուն յիշատակը:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐԸ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՆ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱՅԷՆ

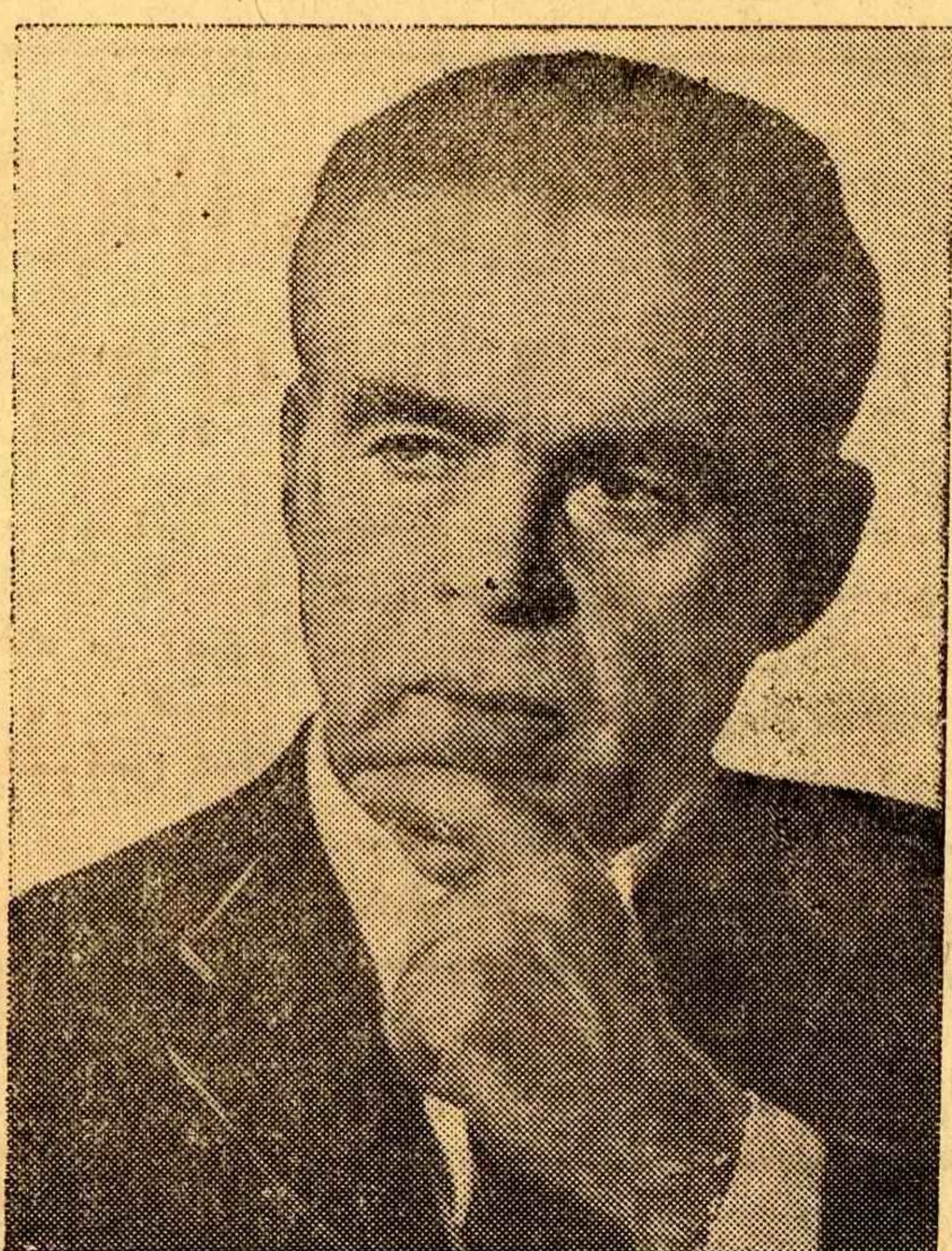
Անցեալ Հինգշաբթի, 6 Յունիս 1974, Կ. Ժամը 9.30ին, Գահիրէէն Աղեքսանդրիա մեկնեցան Ս. Էջմիածինէն եկած հայրապետական զոյգ պատուիրակները: Գերշ. Տ. Արսէն Եպս. Պէրպէրեանը ու «Էջմիածին» պաշտօնաթերթի խմբագիր՝ Փրոֆ. Արթուր Հատիտեանը, ընկերակցութեամբ Թեմիս Առաջնորդ՝ Տեղապահ՝ Գերշ. Տ. Ներսէս Կ. Վրդ. Բապունեանի: Աղեքսանդրիոյ շոգեկառքի կայարանին մէջ պատուիրակները զինուորած են՝ Գերշ. Տ.

պատասխանատու ազգայիններու հետ: Էջմիածինի պատուիրակները, ընկերակցութեամբ Ջաւէն Սրբազանին և Պր. Վահան Ալեքսանեանին, պաշտօնական այցելութիւն մը տուած են՝ Համայն Ափրիկէի և Աղեքսանդրիոյ Յունաց Գաղութարար Ե. Գ. Նիզուա Զ. Ի. Սիրալիւր ընդունելութեան ընթացքին Գերշ. Տ. Արսէն Եպս. Պէրպէրեան, յանուն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին հրաւիրած է Յունաց Գաղութարարը՝ Էջմիածինը՝ ի պատիւ հայրապետական պատուիրակներուն ճաշկերպի մը սարքեցին՝ ծովեզրեայ «Եփեսոս» Գաղութին մէջ, իսկ կէսօրէ ետք ժամը 7ին, Մեղրոնեան Մանկապարտէզի «Կոմիտաս» հանդիսարանին մէջ, մեծ թիւով ազգայիններու ներկայութեան բանախօսեցին՝ Գերշ. Տ. Արսէն Եպս. Պէրպէրեան և Փրոֆ. Արթուր Հատիտեան, մեծապէս ոգևորելով բոլոր ներկաները:

Հայրապետական պատուիրակները Գահիրէ վերադարձան Երեւան, 11 Յունիս 1974: Գահիրէի Ազգ. Իշխանութիւնը ի պատիւ իրենց կազմակերպեց ողբերթի ճաշկերպ մը՝ «Մերիլին»-ի ճաշարանին մէջ: Ս. Էջմիածինի պատուիրակները այսօր, Հինգշաբթի, 13 Յունիս 1974, Կ. Ժամը 4.50ին, Միտլը Իսթիկ օդանւումը և Չէշմէլի զօնով կը մեկնին Գաղութային:

ԳԵՐՇ. Տ. ԱՐՍԷՆ Ս. ԵՊՍ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ
ԴԻԱՆԱՊԵՏ Ս. ԷՋՄԻԱԾԻՆԻ

ՓՐՈՖ. ԱՐԹՈՒՆ ՀԱՏԻՏԵԱՆ, ԴԱՍԱԽՈՍ
ՃԵՄԱՐԱՆԻ ԵՒ ԽՄԲԱԳԻՐ «ԷՋՄԻԱԾԻՆ»-Ի
ԼՈՍԱՆԳԵՐՍԵՐ՝ ԱՐՈՒՍԱԳԵ ԿԱՐՈ ՎԱՐԺԱՊԵՏԱՆԻ

Ջաւէն Եպս. Ջինջինեան, Արթ. Տ. Վարազ Բենյ., Գաղ. Թեմական և Բաղադական Ժողովներու ատենապետները և անդամներէն շատեր, զանազան կազմակերպութեանց և միութեանց ներկայացուցիչներ և երկուսն ազգայիններ:

Ս. Գողոս-Գետրոս եկեղեցի «Հրաշափառ»ով մուտք գործելէ և աղօթելէ ետք, նախ բարի գալուստեան խօսք ըրած է Գերշ. Տ. Ջաւէն Եպս., ապա Գերշ. Տ. Արսէն Եպիսկոպոս Վեհափառ Հայրապետին ողջոյնները հաղորդած է ներկայիս եղանակը և օրհնած է բոլորը:

Առաջնորդարանին դահլիճին մէջ տեղի ունեցած ծանօթացումներէ ետք, պատուիրակները, ընկերակցութեամբ Ազգ. Իշխանութեան անդամներու, այցելած են Գողոսեան Ազգ. Վարժարանն ու Մեղրոնեան մանկապարտէզը:

Ուրբաթ և Շաբաթ օրերուն ընթացքին, վեհափառին պատուիրակները այցելած են Աղեքսանդրիոյ տեսաբան վարդապետ, հայկական մշակութային և մարզական կեդրոններ, հանդիպում ունեցած՝ համայնքին գործունէ և

ծին այցելելու:

Կիրակի, 9 Յունիս 1974, Աղեքսանդրիոյ Ս. Գողոս-Գետրոս եկեղեցիին մէջ եպիսկոպոսական հանդիսաւոր պատարագ մատուց Գերշ. Տ. Արսէն Սրբազան և խորհմաստ իր քարոզի աւարտին, ներկայ հաւատացեալներուն փոխանցեց Վեհ. Վազգէն Ա. Ի հայրական օրհնութիւններն ու յորդորները:

Գաղութագէտ և ետք, Աղեքսանդրիոյ Ազգ. Իշխանութիւնը:

Ժան Երեքշաբթի, 11 Յունիս 1974: Գահիրէի Ազգ. Իշխանութիւնը ի պատիւ իրենց կազմակերպեց ողբերթի ճաշկերպ մը՝ «Մերիլին»-ի ճաշարանին մէջ: Ս. Էջմիածինի պատուիրակները այսօր, Հինգշաբթի, 13 Յունիս 1974, Կ. Ժամը 4.50ին, Միտլը Իսթիկ օդանւումը և Չէշմէլի զօնով կը մեկնին Գաղութային:

Բարի ճանապարհ և յաջողութիւն կը մաղթենք իրենց: (Հեռախօսային հաղորդում)

ԴՊՐՈՅԸ ՀԱԶԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ Է

Սանահին: Այս օտար իր գոյութեան հազարամեակն է եղում Սովետական Հայաստանի այս հիմնաւոր գիւղում գտնուող դպրոցը: Այս բնակավայր վաւերացում է այն յատկ փաստաթղթում, որ Հայաստանի պատմութեան ուսումնասիրութեան գծով գիտական աշխատանքի մը ծանօթ հետազոտական կենտրոնը՝ Մեսրոպ Մառնոյի անուն Մասնաւորաբար յանձնել է դպրոցին:

Տեղին է յիշեցնել, քե Սանահինի դպրոցում դասաւանդել է ԺԱ. դարի հայ մեծագոյն գիտնականներէից՝ փիլիսոփայ և գրող Գրիգոր Մագիստրոսը, Այսեղ են

սովորել կամ եղել Միսրաթ Գոթ. «Դասաւանդագիր» (իր ժամանակի քաղաքական և քաղաքական օրհներթի ժողովում) հեղինակը, հանձնարել բանաստեղծ ու երգիչ Սայաթ-Նովան, ճանաչուր բանաստեղծ Յովհաննէս Թումանեանը, խիզախ յեղափոխական Լիւսիկ Լիւսիկովան, Սովետական Միութեան Մարտի Յովհաննէս (Իվան) Բաղդասարեանն ու գրող Մարիքա Շահինեանը, ակադեմիկոս օդանւակեր և Արեւմտեան Միջուկային (զարգը հիմա կրում է վերջինիս անունը) և Հայաստանի ուրիշ անունները:

Տ Խ Ր Ո Ւ Ն Ի

Խոր կսկիծով կը տեսնուենք, որ անակնկալ կերպով մահացած է քերթիս աշխատակից և Ազգ. Սրբափոխան Պր. Վահան Զեյնեանի հայրը:

ՈՂԲ. ԳՐԻԳՈՐ ԶԷԶԵՆԵԱՆ

Լուս Անեկըրի (Ա.Մ.Ն.) մէջ, 4 Յունիս 1974: Այս փոքր աղբիւ, խմբագրութիւն իր գաղութում ցաւակցութիւններ կը յայտնէ օղբացեալի այրիին՝ Տեղին Անահիտ Զեյնեանին: Գաւակներուն՝ Տեղ. և Տեղին Վահան Զեյնեանին, Տեղ. և Տեղին Գաբրիէլ Զեյնեանին և աղջկան ու փեսային՝ Տեղ. և Տեղին Կարպիս Պատմաբանին և սգակիր բոլոր պարագաներուն:

Փոխանակ կարիւ առ կարիւ մեղմելու եւ անհանալու, Հայր մի անգամ էլ պիտ մեռնի, որ Հայր ապրի:

ՓԱՐԱՄԱԶ

Խ Ո Ղ Ն Ե Ր

Ամէն օտար Յունիս 15ին, Հեյկեան Քառ վկաներուն յիշատակին ոգեկոչումը առիթ կու տայ խորհրդածելու Հայկական Յեղափոխութեան և յեղափոխական գրականութեան մասին: Խորհրդածելու ժամանակին ընդհանրական մտածողութիւններու:

Պատմութեան ընթացքին առանց «մենք մեզ ուրիշներէն վեր դասելու» ազգային սնամարտութեան, պայքարած ենք մեր գոյութեան պահպանման և ազատ և անկախացումը ապրելու եւ սեղծագործելու իրաւունքին համար: Ամէն անգամ սակայն երբ փորձած են խռովել մեր կեանքը, խլել մարդկային մեր տարրական իրաւունքը, ազգովին ըմբոստացած, ծառայած ենք մղելով ազգային ազատագրական արիւնք մարտնչութեան: Այս տեսակետով մեր պատմութիւնը արիւնք մարտնչութեան և հերոսական խիզախութեան զիջագեղեցիկ մը ճակատ է մեր իրաւունք հայ կամ օտար պատմագրներ: Եւ հակառակ պատմութեան փառաբանութեան վրայ մեր երկրին եւ ժողովուրդին ապրած ահաւոր եղանակներուն, մեր հողին անցած մահաբեր փորձերիցներուն, լինելու եւ չլինելու մղձաւեցին՝ այսօր ուրիշ ժողովուրդ կանք, կը գոյատեւենք: Ունենք մեզ հպարտացնող եւ փառանքալի դարձու կոռուքի օրոքող Հայրենիք, եւ կոռուքի օրոքող Հայոց Սփիւռքի:

Երբ այսօր կանք ու կը գոյատեւենք եւ Հայոց Պատմութեան հոլովորդ կը շարունակուի մեր յինչութեան յանձնարարական ընթացքով՝ ո՞ր պէտք է փնտել ասու խորհրդածելու ու վազեցնել: Պէտք է փնտել պարզապէս մեր ժողովուրդի հերոսապատեցնելու և ազատագրելու ձգտումներուն մարմնացումն ու խորհրդածելու հանդիսացող արարներուն, քաղաքացիութիւններուն եւ սրբագործութիւններուն մէջ՝ Վարդանանց պատերազմին մինչեւ Սարգստապատ ու Թեհմալ Յեղափոխութիւն:

Հայ զիջագեղեցիկութեան ոսկեօրային շարունակական օղակը կը կազմէ Հայ ժողովուրդի մղած ազգային ազատագրական պայքարն ու արիւնք յեղափոխութիւնը, Օսմանեան բռնակալութեան եւ ցեղասպանութեան դէմ:

Եւ այդ յեղափոխութիւնը՝ վերջին դարու մեր պատմութեան եղբեր զարգացած է մեծ ու խոնարհ հերոսներով, քաղաքացիներով, հողին հետ նոյնացած՝ զանա ֆետայիներով:

Այս ժողովուրդը, որ չէր հանդուրժած Յաւելներուն, Լեւոնիքի մուրներուն եւ ձեռնկալներուն՝ չէր կրնար հանդուրժել նաեւ Օսմանեան բռնակալութեան ստեղծուող լուծին ու արիւնքներուն Սուլթաններուն: Սուրբ է յիշատակը Անդր. որ իրենց անձին հետ նոյնացած ժողովուրդի, Հողի և Հայրենիքի նուիրական սերը՝ ազատութեան հաւատով տոգորուած բարձրացել էին լեռներ եւ յեղափոխութեան դրօշը պարզելով, մարտնչել էին յանուն Հայ ժողովուրդի ազատագրութեան դարին, յանուն հայութեան Օսմանեան բռնակալութեան եւ ստեղծութեան լուծին փրկագործման պայքարին:

Բանաստեղծ Վահան Թեհմալի բնորոշումով Հեյկեան Քառ վրկաները՝ խիզախներն էին յեղափոխական: Ռահիմներն՝ որոնք կախաղան կը բարձրանային Սուլթան Պալատի հրապարակին վրայ, Թուրք կառավարութեան կողմէ, որպէս մեր ժողովուրդի յեղափոխական առաջնորդներ: Առաջնորդներն՝ որոնք կանուխէն զգացած էին մութին մէջ դարձնուող հայաստան ծրագիրը, քաղաքական իրապատեմտութեամբ արթնութեան և ինքնապաշտպանութեան հրաւիրած էին մեր ժողովուրդն ու զայն բաղկացնող քաղաքական հոսանքներ: Եւ իրենց այդ «մեղքին» համար ալ արժանացած էին կախաղանի:

Մեր հեղափոխական գրականութիւնը իր խօսքը չէ բացառապէս հայկական յեղափոխութեան մասին:

Տեղին Կամարական ոգեկոչելով Քառներուն յիշատակը կը գրէ. «Կոմիտասը պիտի յորինէ «Դիւցազանց Երգ» մը՝ Ձեզի ու ձեզ քաղաքից քաղաքուն ծովուն»: Տեղին Կամարականի ցանկութիւնը մնաց մինչեւ օրս անարձագանգ: Մեր մօտաւոր պատմութեան յեղափոխական եղբեր սակաւիկ համապատասխան արձագանքը չեն գտած ժամանակակից գրագէտներու եւ բանաստեղծներու սեղծագործութիւններուն մէջ:

Մեր ժողովուրդը միայն լուսօրէն կոտորուող ու զարդաւոր ժողովուրդ մը չէ եղած երբեք, իր կարելիութեան սահմաններուն մէջ, իր իրաւունքներուն պատշաճութեան համար զիջած է ծառանալ, ընդլզիլ եւ հերոսանալ, Հերոսապատեցնելու ոգին, որ մեր պատմութեան բոլոր օրաններուն ի յայտ եկած է, կ'երեւայ նաեւ Օսմանեան Թուրքիոյ հաւանութեան եւ բնութիւններուն ընթացքին, Վարդաններուն, Գալիքներուն ոգիով Թուրքիոյ դէմ ծառայած ու ըմբոստացած մեր Ֆետայիները, Անդրանիկներն ու Փարամազի առաջնորդութեամբ Քառները:

Արեւմտահայ գրականութեան մէջ Սիմաներուն ու Վարդաները գեղեցիկ եւ մնայուն եղբեր պարզեցած են մեր գրականութեան նման քանակներով, որոնք կրնան ներշնչել ժամանակակից բանաստեղծներն ու գրագէտները:

Սեղծագործական խոկումի եւ երկնումի կրնան մղել յեղափոխական Մեծ Առաջնորդին, Փարամազին հետեւել պատմական խօսքերը. «Հայր, մեռնում է կաթիլ - կաթիլ, Որպէսզի հայը կաթիլ - կաթիլ լինուի, հայը մի անգամ էլ պիտի մեռնի՝ որ հայր ապրի»:

Կամ՝ «Հոն՝ ուր կախաղաններն են ճօճում, ազատութիւնն է՝ ման գալիս, հոն՝ ուր մեռնելներն են նշում՝ յարութիւնն է մօտալուտ»:

Կը մնայ որ այս մասին լրջօրէն մօտենալ Հայրենիքի ք. Սփիւռքի գրագէտներն ու բանաստեղծները:

ՅԱՐԳԱՆՔ ՔԱՆՆԵՐՈՒՆ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ԼՈՒՍԱՐՁԱԿ

ԼՈՒՍԱՐՁԱԿ ՔԱՆՆԵՐՈՒՆ ԽԱՉԸ

«Առանց ազատութեան երջանկութիւն չկայ.
Առանց կոխի ազատութիւն չկայ»:

Ոճիւններով անանդ, ազգ մը
իսպառ բնաշնչելու միտող թուրք
պետական մարդիկ - Իթթիհատ
կամ այլ անուններով յորջորջող,
յաջողեցան Մեծ եղեռնի վաղորդ-
դային կախաղանի վրայ մահացը-
նել Հնչակեանութեան առաջնա-
կարգ մտաւորականներէն և մար-
տական ուժերէն Քասնները, որ-
պէսզի կարենան անարգել իրա-
կանացնել դարաւոր իրենց ծրա-
դիրը...

ԱՐԱՄ ԱՉԸԳՊԱՇԵԱՆ

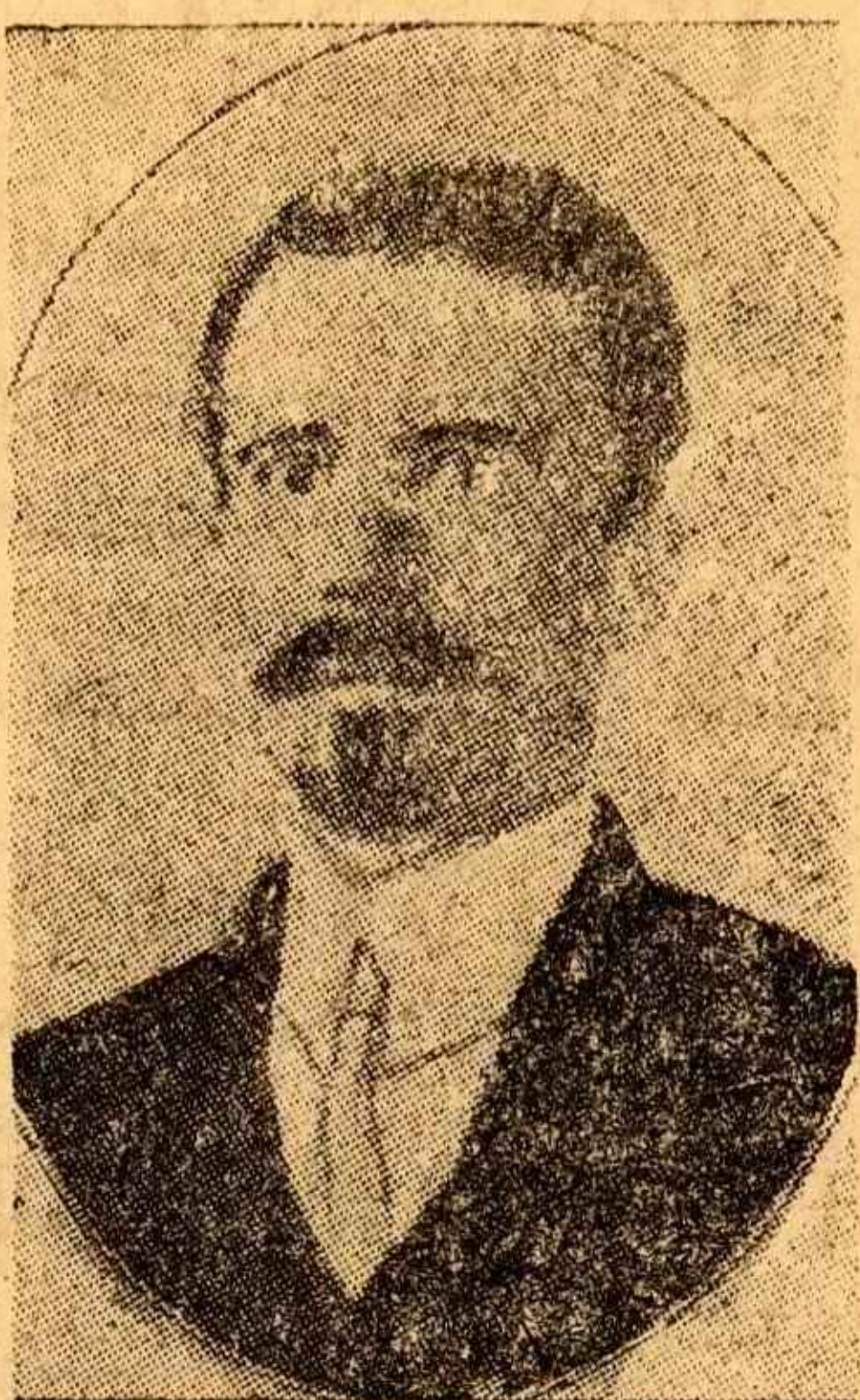
Նախ Հնչակեանութեան ող-
նայարը փշրել պէտք էր - մտածեց
Իթթիհատը, որովհետև հայութեան
մէջ ան էր որ թափանցած էր իր
սեւ հոգիին ծաղիկներն և անողոր
պայքարի անցած 1907 թուական-
նէն ի վեր: Դժբաղդաբար յաջո-
ղեցաւ իրագործել մեծագոյն մասը
իր ծրագրին, քանի որ արտաքին
ոյժ մը չկար իր ձեռքը բռնող, ի-
րեն արգելք հանդիսացող, ալ
չըսենք ներքին հայ ուժերու ան-
տարբերութիւնը, որ անուղղակի
կերպով իր հայաշինչ քաղաքակա-
նութեան ուժաւորման կը նպաս-
տէր:

Հայաստան քաղաքականու-
թեան ղեկավարները համատարած
ոճիւնէն առաջ պատուահաւելու քայ-
լը որդեգրող Հնչակեանութիւնը,
անգամ մ'ալ եկաւ ապացուցանե-
լու իր հաստատութիւնը՝ հայու-
թեան և անոր դատին: Իր անյա-
ջողութիւնը՝ պատճառ դաւանա-
ներու, ոչինչ կը պակսեցնէ անոր
անձնազոհութիւնէն. ընդհակա-
ռակը՝ անկերքելիօրէն երեան կը
բերէ անոր մեծութիւնը, անդա-
ւանտ պայքարի անփոխարինելի
ոգին, որ յայտնի ըրած է 1887էն
ի վեր:

Հայութեան համար իրենց
կեանքը զոհաբերողներու հանդէպ
դժբաղդաբար դեռ համազգային
պատշաճ յարգանքը կը պակսի,
մասնաւորապէս կղերականներու
ըով, երբ հայ յեղափոխութեան
հանապարհին պատուհասեցին և
կեղեցիներն ու վանքերը պղծող-
ներն ու քանդողները: Այսօր իսկ
չատ քիչերն են որ անոնց գովքը
կը հիւսեն, կը հաշտուին մզուած
պայքարին հետ և անոնց յիշա-

տակին խառնել ծխել կը յօժարին:
Տարիներ առաջ Ամենայն
Հայոց Հայրապետը մեր գաղութ-
թիւն ևս այցի եկաւ, և երբ յա-
ջորդ օրը, 15 Յունիս, շատ սեղմ
շրջանակի մը մէջ յարգանքի ցոյց
մը եղաւ, ներկաներէն մին երբ իր
լերկու խօսքին մէջ աւելցուց
թէ՝ այսօր, Պայազիտի հրապարա-
կին վրայ կախող Քասններուն
տարիւրցն է, Վեհափառին աչքե-
րուն մէջ նշմարուեցան արտա-
սուքի կաթիլներ:

Վեհափառը անծանօթ չէր
Քասններուն, հետեւաբար իր ար-
տայայտութեան մէջ անոնց կա-
պակցութեամբ հետեւեալը ըսաւ.-
«... Դեռ եշմիածինէն չմեկնած՝
Պոլսէն ստացանք կապոյց մը, ո-
րուն մէջ գտանք խաչ մը, Նախ
խորհեցանք թէ հազուագիւտ խաչ
մըն է, սակայն քննութիւնը ցոյց
տուաւ, որ սովորական խաչ մըն է:
Երբ մեկ կողմ պիտի դնէինք, կա-
պոյցի խօսքն երեսն եկաւ գրու-
թիւն մը, որուն վրայ այսպէս
գրուած էր.- «Այս խաչը Տէր Հայ-
քի իր հետ աւելի, երբ բանին մէջ
հաղորդեց Քաճնները, որոնք կա-
խաղան բարձրացան 1915 Յունիս
15ին»: Այդ խաչը մասնաւոր գու-
րուարճով մը պատմականօրէն ա-
ծեալու աւարկանքով շարժիմ
սեղանորհեցինք, վրան գրելով պատ-
եանքը»:

ՏՈՔԹ. ՊԵՆՆԷ

Երբ լրացուց, յայտնի էր Վե-
հին յուզումը, հոգեկան վիշտը
Հայրենիքին և Հայց: Առաջեկ-
եկեղեցւոյ համար նախատակուող-
ներուն հանդէպ:

Քանի՞ կղերականներ կարելի
է մատնանշել Վեհափառի սիրտն
ու հոգին կրող:

Քասնները և անոնց նման-
ները անխտիր մեր խորունկ յար-
գանքին արժանի են:

Ամէն տարի այս օրերուն
պէտք է ոգեկոչենք զանոնք, չը-
մոռնանք. վասնզի անոնք հայու-
թեան համար նահատակեցան:

ՍԻՐՎԱՐԴ

Փրովիսենս - (Ա.Մ.Ն.)

ՔԱՆՆԵՐՈՒՆ

ՔԱՆՆԵՐՈՒՆ

ԵՒ ՍՓԻՒՌՔԱՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ
ԻՆՔՆԱՃԱՆԱԶՈՒՄԻ ՆՈՐ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ

Հնչակեան Քասններու առա-
ջելութեան համազգային ու հա-
մամարդկային բնոյթը՝ բազմիցս
չնշտուած է հայ թէ օտար պատ-
մարաններու և քաղաքական անձ-
նաւորութեանց կողմէ: Քասններու
պատկանած կուսակցութեան գա-
ղափարաբանութիւնէն տարբեր
գաղափարաբանութիւններու հա-
ւատացող գրողներ իսկ, խոր ապ-
րուով ու հաւատարմով վեր առած
են՝ անձնուրաց ու մարդարէտալի
յեղափոխական այս երիտասարդ-
ներու կոթողային գործը: Իսկ
կախաղաններու գիմաց մահը եր-
գով գիմագրաւող ընկերավարկան
այս հայորդիներու աշխատանքի
կորուզն ու կրանիթեայ կամքը,
սերունդներ դաւադարակող սրբա-
ղան օրինակներ հանդիսացած են,
կը հանդիսանան այսօր, ու պիտի
հանդիսանան վաղը:

Ժամանակակից սփիւռքահայ
երիտասարդութիւնը, մէկէ աւելի
պատահաւոր ունի որպէս սրբաղան
ներշնչարան ընդունելու, 1915
Յունիս 15ին, Պոլսոյ Սուլթան
Պայազիտ Հրապարակին վրայ,
մահաբռնեցող մարդարէացման
ամպրոններու վերածելով այսօր-
ւան վերածնած Հայաստանը ա-
ւետող՝ մարդարէացունչ այս յեղա-
փոխական հայորդիները:

Քասնները պատահական
սիրագործութեամբ կախաղան
հանուած մարդիկ չեն: Ասոնք
տեսականն ու գործնականը համե-
բաշխօրէն իրարու միաձուլած գի-
տակցաբար գիմագրաւեցին մահը՝
իրենց յաջորդող սերունդներուն
կտակելու համար կեանքի և ար-

դիաշունչ պայքարի սրբաղան
պատգամ մը:

Որեւէ ժամանակէ աւելի, այ-
սօ՛ր, սփիւռքահայ ժամանակակից
երիտասարդութիւնը պէտք ունի
այդ պատգամին ոգիին և տառին:
Արդարեւ, հիմա որ քիչ մը ամէն

ՏՐՈՒԱՆԴ ԹՓՈՒՋԵԱՆ
(ԲԱՆՈՒՈՐ)

տեղ, մեր նորահաս սերունդը բո-
լոր ժամանակներէ աւելի սկսած
է իսթնաճանչումի լուրջ փորձե-
րու և միջոցառումներու գիմել,
հարկ է որ լիովին իրագործէ ի-
րերուն մօտեցման այս նոր ուղին
բնորոշող գիտական ոգին:

Ժամանակը հասած է հատ-
ւածական և սահմանափակ մտա-
ծողութիւնէ ձեռքազատուելով, ան-
շահախնդիր մօտեցում մը ցուցա-
բերելու՝ մասնաւորապէս այն
մարդկային ու յեղափոխական ար-
ժէքներուն հանդէպ, որոնք իրենց

համակ կեանքը նուիրաբերեցին,
մեկնելով բովանդակ մարդկու-
թեան և համայն հայ ժողովուրդի
շահերէն: Այս տեսանկիւնէն դի-
տած, իւրաքանչիւր հայ երիտա-
սարդ պէտք է շատ լուրջ ուսում-
նասիրութեան առարկայ դարձնէ
այն նպատակները, որոնց համար
հանգիստն ու միտքը զոհաբերել
եղաւ, չվարանցան իրենց կեանք-
ը զոհելու: Եւ այս գործը պէտք
է սկսի նախակրթարանի սեղան-
ներէն: Անխտիր բոլոր դպրոցներէ
ներս, ըլլան անոնք շաբաթօրեայ
կամ միօրեայ, այս կամ այն հատ-
ւածին կամ համայնքին պատկա-
նող, պէտք է ոչ միայն յիշատա-
կել Քասններուն բերած նպաստը՝
մեր ժողովուրդի պատմութեան,
այլ առանց չհաղթողութեան վեր
առնել, յատկապէս եղեռնի վերա-
բերեալ դասերու ընթացքին, Քը-
սաններու մարդարէութեան վե-
հութիւնն ու եղակի բնոյթը:

ԳԵԴԱՄ ՎԱՆԻԿԵԱՆ
(ՎԱՆԻԿ)

Սփիւռքահայ Արդի երիտա-
սարդութիւնը, և մասնաւորաբար
կուսակցականները, շնորհիւ Քը-
սաններու պատգամած կտակին,
ունին մտածելակերպի և գործե-
լակերպի թանկագին օրինակ մը:

ՀՐԱՆԴ ԵՎԱԽԵԱՆ

Քասններու ոգին արդէն,
ինքնին բաւական է արդէն խի-
ղախ մարդ և անկեղծ հայրենասէր
հայ մկրտելու, բոլոր անոնք՝ ո-
րոնք, յատկապէս վերջին հինգ
տարիներու ընթացքին, յոյնիսկ
երբեմն առանց հայերէն գիտնա-
լու, իրենց ազգային պատկանե-
լիութիւնը կը փնտռեն, արդիա-
շունչ ուղղութիւն մը ներմուծելու
մեր հայապահպանման ու հայրե-
նասիրական գործին ներս:

Քասններու գիտական պատ-
րաստութիւնն ու կեանքը, ինչպէս
(Շար. Տես. էջ 4)

ՄԵՆՔ ԹԱԳԱՌՈՒԹԵԱՆ ՑԱՆԿԱՑՈՂ ԶԵՆՔ ԵՂԱՍ
ԵՐԷԿ, ԶԵՆՔ ԱՅՍՈՐ, ՊԻՏԻ ԶՅԱՆԿԱՆՔ ԵՒ ՎԱՂԸ, ՄԵՐ
ՑԱՆԿՈՒԹԻՒՆՆԷՒՆ Է՝ ՍՏԵՂՏԵԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄԸ, ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱ-
ԿԱՆ ՎԱՐՁԱԿԱՐԳՈՎ, ՈՒՐ ԲՆԱԿԻՉԵՐԸ՝ ԱՌԵՆՑ ԾԵՂԻ ԵՒ
ԴԱՒԱՆԱՆՔԻ ԽՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԻՆ ՍԻՐՈՎ ԵՂԱՅՐԱՐԱՐ,
ԱՋԱՏ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՃՆՇՈՒՄՆԵՐԷՒՆ:
ՓԱՐԱՄԱՋ

ԳԱՅԱԿԱՆ Վարժարանների Գիրք

ՎԵՐԱԳՈՐԾՈՒՄ ԶԱՅԱԿԱՆ ՎԱՐՋԱՐԱՆՆԵՐԸ ԱՅՅԵԼԵՑԻՆ

Պեյրոնի վրայով՝ Մայիս 28ին Ս. Էջմիածինի մեզի եկած պատվիրակները - Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի պատվիրակ Ս. Արսեն Եպս. Պեյրոնի եւ Էջմիածինի ամսագրի խմբագիր Պր. Արքունի Հաթիսեան - Գալուսեան Վրժ. այցելեցին Ուրբար, 31 Մայիս 1974, առաւօտեան ժամը 10-30ին, Ամենայն կրթական կոմիտեի Առաջնորդ՝ Տեղապահ Ս. Ներսիս Ե. Վ. Բաղդուխտեան եւ Պատկ. Գալուսեան Ժողովի Բ. Ասեմայեց Պր. Փոլ Քրիստեան:

Հիւրերը նախ ընդունուեցան տնայարարին մէջ՝ Տեղեկ Պր. Նուան Վարդեանի, Հոգաբարձութեան անդամներու, Տիկնայեց Խնամակալութեան եւ Մանկաց Խորհուրդի անդամներուն կողմէ, Ապա ներկայ եղան Մանկապարտեզի Գալուսեան սրահին մէջ իրենց ի պատիւ սարճուած առակերտեան հանդիսի մը: Պր. Նուան Վարդեանի բարձր գալուստի խօսքերէն ետք, առաջնորդութեամբ ուսուցչութիւնը, Մանկապարտեզի փոխկէսերը եւ Բարձրագոյնի առակերտերը ունեցան ելույթներ - երգ, արտասանութիւն, խմբերգ եւն: Դառնակի վրայ՝ անոնց կ'ընկերակցէր Տիկն Ե. Դառնակեան:

Խօսեցաւ Գեորգ. Ս. Արսեն Եպս. Պեյրոնի եւ հաղորդեց ետք Վեհափառ Վարդեն Ա. Կաթողիկոսի ողջոյնները, օրհնեց առակերտութիւնն ու ուսուցչութիւնը: Խօսք առաւ նաեւ Պր. Արքունի Հաթիսեան եւ շատագուցեց ազգային դաստիարակութեան կարեւորութիւնը՝ ազգապահպանման մեր պայքարին մէջ:

Վարժարանի մուտքանշանին մէջ գրեցին իրենց խաղաղութիւնները՝ Տիկնայեց պատկերակները, ու, բազմաթիւ ազգայիններու ընկերակցութեամբ՝ սեղանեցան Հեղինակային, Նուարեան Ազգ. Վարժարան:

Յարգարժան հիւրերը՝ հետ դիմաւորուեցան Տեղեկ Պր. Արամ Սպիտակեանի, ուսուցչի-ուսուցչուհիներու, Ազգ. Խնամակալութեան անդամներու եւ Հոգաբարձութեան անդամներու կողմէ:

Պր. Պեյրոնի եւ Տեղեկ Պր. Արամ Սպիտակեանի, Մանկացեան Մանկապարտեզի փոխկէսերուն հետ խօսեցան:

ԻՄԱՑԵԱԼ ՄԱՀՈՎ

Հիմերը ժամանակ ու միջոց չունենալին այլեւս իրազողծելու՝ ցնդապահութեան իրենց վաղեմի ծրագիրը:

Ծառ է մեզի համար, որ հայրենաբնակ մեր ժողովուրդը տակաւին անտեղեկ քննարկէ Բաւնեան եւ շատերու հերոսական սխրագործութիւնները: Հայրենիքի գաղութներուն մէջ իսկ պէտք է խօսուի անոնց մասին, որպէս անեման օրինակ հայրենասիրութեան, հեղափոխութեան եւ զոհողութեան: Հայաստանի մէջ պէտք է փողոցներ եւ հրապարակներ կնքուին անոնց անունով եւ անոնց յուշարձաններով զարգարտին քաղաքամայր Երեւանի զբոսայգիները:

Անոնք զոհուեցան, որպէսզի Հայութիւնը ապրի:
Անոնք մեռան իմացեալ մահով:
Փառք Անոնց յիշատակին:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
«ՕՊԵՐԺ ՏԷ ՓԻՐԱՄԻՏ»-Ի ՊԱՐՏԵԶԻՆ ՄԷՋ
ՇԱԲԱԹ. 22 ՅՈՒՆԻՍ 1974, Կ. Ե. ԺԱՄԸ 9.30ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՅԻ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ
ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԺՈՒ ՅԱՅՏԱԳԻՐ
ՊԻՏԻ ՆՈՒԱԳԷ «ՕՊԵՐԺ»-ԻՆ ԸՆՏԻՐ ՆՈՒԱԳԱՍՈՒՄԲԸ
ՎԻՃԱԿԱԶԱՆՈՒԹԻՒՆ՝ ԱՐԺԷՔԱԻՈՐ ՊԱՐԳԵՆԵՐՈՎ ՕԺՏՈՒԱԾ
ՄՈՒՏՔ Ե. Դ. 165, ՃԱՇԸ՝ ԸՍՏ ՆԱԽԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ

Տոմար եւ սեղան ապահովելու համար դիմել Հայկական Ընթերցասրահ ամէն օր կ. Ե. ժամը 8-11, բացի Կիրակի օրերէն, Կարելի է նաեւ հեռաձայնել 934908, 915013, 59706 եւ 55173 քիւերուն:

ՆՈՒԱՐՏՈՒԹԵԱՄԲ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

Տէր Ե. Տիկն Կահան Զէ-
ճէնեան Ե. Գալուսեան Զարի Ե.
Ռաֆֆի, իրենց շատ սիրելի հօր Ե.
մեծ հօր՝ Պարագեալ Գրիգոր Զէ-
ճէնեանի (Լոս Անճէլէս) դառնա-
կերպի մահուան առթիւ, փոխան
ժողովարարի կը նուիրեն:

Եկեղեցւոյ Պայծառութեան 200
Աղքատախնամին 200
Այծեմիկի 200
Երեսօրհանին 200
Արեւին 200
Ջահակի 200

(Ստանալ Գահիրէի Աղգալին
Առաջնորդարանէն)

Իրենց շատ սիրելի խնամին
Ողբ. Գրիգոր Զէճէնեանի (Լոս
Անճէլէս) մահուան կսկծալի առ-
թիւ փոխան ժողովարարի, Տէր Ե.
Տիկն Զայի Օհանեանի կը նը-
ւիրեն:

Գահիրէի Աղքատախնամին 100
Եկեղեցւոյ Պայծառութեան 100
Այծեմիկի 100
Արեւին 100
Ջահակի 100

Նոյն տիպի առթիւ վասն
ցաւակցութեան, Տեղեկ. Արեւ Օ-
հանեանի կը նուիրեն:

Եկեղեցւոյ Պայծառութեան 100
Գահիրէի Աղքատախնամին 100
Այծեմիկի 100
Արեւին 100
Ջահակի 100
(Ստանալ Գր. Հայի Օհանեանէն)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՅԻՆ

Ողբ. Գրիգոր Զէճէնեանի
մահուան կսկծալի առթիւ, վասն
ցաւակցական հեռագիրի կը նը-
ւիրեն:

Տէր Ե. Տիկն. Սարգիս Գալուսեան 200
Ջահակի 100

Ողբ. Հայի Զօրայեանի մահ-
ուան կսկծալի առթիւ վասն ցա-
ւակցութեան կը նուիրեն:

Տէր Ե. Տիկն
Վարդան Թապալեան 100

Տէր Ե. Տիկն
Դանիէլ Ճոճեան (Աղբ.) 100

ԱՂԵՔՍ. Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐՏԻՆ

Օր. Մարտի Կիրիլոսեանի ընդ-
Պր. Ատէլ Սայէղի ամուսնութեան
ուրախ առթիւ վասն խնդակցու-
թեան կը նուիրեն:

Տէր Ե. Տիկն. Հայկազ Տէտէան 100
Լեւոն Սողոմեան 100

Նշան Գեւորեան 100
Մարտիրոսեան 100
Լեւոն Գարուսեան 100

Ողբ. Վարդան Մուշեղեանի
կսկծալի մահուան առթիւ կը նը-
ւիրեն:

Այլի Տիկն Յամիկ
Գաղափարեան Ե. Գալուսեան 300

Տէր Ե. Տիկն Գալուսեան 200
Տէր Ե. Տիկն

Արտաշէս Մուշեղեան 100
Տէր Ե. Տիկն

Նազարէթ Զամպալեան 100
Տէր Ե. Տիկն. Հայկազ Տէտէան 100

ԶՕՐԱՑՈՒՑԷՔ ԶԵՐ ՄԱՐՄԻՆԸ
ԵՐԿԱԹԻ ԵՒ ՔԻՆԵՆԻ ՆԻԹԵՐՈՎ
ՈՐՈՇՄԷ ԲԱՀԵՐՈՒՄԵ Է
FERRO CHINA
RED HEART
ԿԱԶԳՈՒՐԻՉ
ՀԱՄԵՂ
ՎԱԽԵՐԱՑՈՒԱԾ ԹԻՒ 298
ՊԱՏԵՐԱՍԵՐԻՍ
ՍԱՀԱԿ ԳԱԼԱՅՃԵԱՆ
ԸՄԹԵԼԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
ԿԱՌԱՎՈՐԱԿԱՆ ՎԵՐԻՆ ՀՍՈՎՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔԵՒ
ՇԵՌԱՌՈՍ 910810 R. C. C. 16561

ԲՍԱՆՆԵՐԸ
Եւ Սփիւռֆահայ Երիտասարդութիւնը
(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Նաեւ մահը դիմադրուելու վե-
հաթիւնը, հոյակապ դասեր են
արդի երիտասարդութեան, յատ-
կապէս կուսակցական խաւին հա-
մար, որ մարդկութեան ու ազգին
ժողովրդեան մէջ անձնական
շահերը կամ հատուածական վէճե-
քը՝ միայն ու միայն կրնան նըսե-
մացնել մեր պայքարին վեհու-
թիւնը, եւ տկարացնել մեր ոյժը:

Իսկ զաղով չլզոքի պիտակին
տակ միայն ընկալուելու մո-
լուցքով տարուածներուն, Բաւն-
եանը կու գան կենդանի օրինակը
տալու՝ գիտելիքներն ու կեանքը
չինարար պայքարի ճամբուն վը-
րայ զոհաբերելու վեհութեան:

Միայն խօսելը, շատ յաճախ ա-
ռանց իսկ տրամաբանութեամբ, չինա-
րար որեւէ օգտակարութիւն չուն-
ենար: Բաւնեանը կրնայ միայն
ժամանակաւոր օգտակարութիւն
մը ունենալ. պէտք է գիտնալ
քանդուելու եւ շինուել շրջանները
միայն ընդհանուր տեսլականի
մը մէջ, եւ ապա նետուիլ պայքա-
րի սրբազան գոհալարին:

Հոյք է որ կը ծագի դրական
պայքարի անհրաժեշտութիւնը:
Գաղափարները կու գայ փաս-
տելու, որ նմանօրինակ պայքար-
ներ չանելու համար՝ պէտք է մեր
բոլոր կարելիութիւնները ի գործ

դնել, առանց որեւէ տեսակի շա-
հադատութիւններու:

Իսկ ժողովուրդի մը Դառնեան
ու Պայքարին նոր դրոշակակեր-
ները հանդիսանալու համար, հարկ
է որ ամէն բանէ առաջ լուրջ ու-
սումասիրութեան առարկայ դար-
ձնենք անոր պատմութիւնը՝ հե-
ռու ամէն տեսակի ստորակայու-
թեան եւ ժամանակաւոր շահադա-
տութիւններէ:

Բաւնեանը իրենց գործով եւ
մանաւանդ հետապնդած նպատակ-
ներով ու գաղափարաբանու-
թեամբ, ոչ միայն մեր ներկայ
սերունդին, այլ գաղութ սերունդ-
ներուն եւ, ներշնչարան եւ պայ-
քարի ուսուցիչ կրնան հանդիսա-
նալ:

Անոնց գործը շարունակելով,
անոնց հանդէպ անհաւանդիւր
մօտեցում ցուցաբերելով, եւ ա-
նոնցմէ նոր բան մը ստղծելով
միայն՝ արժանի յարգանք մը
մատուցած կ'ըլլանք մարդկու-
թեան ու հայ ժողովուրդի ապա-
գային համար նախադասութեան
ներուն:

Այսօր, ամէն ժամանակէ ա-
ւելի, մենք պէտք ունինք անոնց
ազիւն, մտքին ու խելագրութեան:
ՍԱՄՍ
0098